

ÅRSREDOVISNING 1997

Handelsbanken

ORDINARIE BOLAGSSTÄMMA

hålls i *Grand Hôtels Vinterträdgård*,
ingång Royal, Stallgatan 4, Stockholm,
tisdagen den 28 april 1998, kl 10.00.

Anmälan om deltagande i bolagsstämman

Aktieägare som önskar delta i bolags-
stämman skall

- dels vara införd i den av Värdepappers-
centralen VPC AB förda aktieboken
senast fredagen den 17 april 1998,
- dels anmäla sitt deltagande till Ordförande-
kansliet vid bankens huvudkontor, Kungs-
trädgårdsgatan 2, 106 70 Stockholm,
telefon 08-701 19 84, senast torsdagen
den 23 april 1998, kl 15.00.

Aktieägare som låtit förvaltarregistrera sina
aktier måste dessutom, för att äga rätt att
delta i stämman, begära att tillfälligt föras in
i den av VPC förda aktieboken. Aktieägaren
måste underrätta förvaltaren härom i god tid
före den 17 april 1998, då sådan införelse
skall vara verkställd.

Utdelning

Styrelsen föreslår som avstämningsdag för
utdelning måndagen den 4 maj 1998.

Beslutar stämman i enlighet med förslaget,
beräknas utdelningen komma att utsändas
av VPC måndagen den 11 maj 1998.

Publiceringsdagar för delårsrapporter

Jan – mars	27 april 1998
Jan – juni	25 aug 1998
Jan – sept	27 okt 1998

ÅRSREDOVISNING 1997

HANDELSBANKEN I SAMMANDRAG	2
KONCERNCHEFENS KOMMENTAR	4
MÅL, POLITIK OCH ORGANISATION	10
Mål och grundsatsar.....	10
Politik.....	10
Organisation.....	10
Våra medarbetare.....	12
Kontoren.....	14
Regionhuvudkontoren i Norden.....	16
Enheterna utanför Norden.....	18
Centrala huvudkontoret och dotterbolag.....	20
Centralstyrelsen.....	22
Koncernledningen.....	24
Revisorer.....	24
RÖRELSENS UTVECKLING	25
Utlåning.....	25
Inlåning.....	25
Betalningsförmedling.....	25
Korttjänster.....	26
Fastighetsfinansiering.....	26
Stadshypotek.....	27
Finansbolagsverksamhet.....	28
Pensionssparande/livförsäkring.....	30
Den nordiska bankrörelsen.....	31
Handelsbanken Markets.....	32
Handelsbanken Kapitalförvaltning.....	35
EMU.....	36
IT-utveckling.....	37
Miljöarbetet.....	37
FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE	39
Mål.....	39
En sammanhållen universalbank.....	39
Balansomslutning.....	39
Kapitaltäckning.....	39
Rating.....	39
Resultat och lönsamhet.....	40
Kreditförluster och kreditrisker.....	42
Finansiella risker.....	43
Derivatinstrument.....	46
Operationella risker.....	47
Kompetenta medarbetare.....	47
Oktogonen.....	47
Stadshypoteksförvärvet.....	47
RESULTAT- OCH BALANSRÄKNINGAR	48
Redovisningsprinciper.....	50
Noter.....	52
FÖRSLAG TILL VINSTDISPOSITION	74
REVISIONSBERÄTTELSE	75
HANDELSBANKSAKTIE	76
Kursutveckling och utdelning.....	76
Börsvärde.....	76
Aktierna.....	76
Aktieägarna.....	76
RESULTAT- OCH BALANSRÄKNINGAR 1993–1997	78
ADRESSER	80

Handelsbanken i sammandrag

Resultatutveckling för Handelsbankskoncernen

	1997 mkr	1996 mkr	Förändring %
Räntenetto	11 169	9 381	19
Provisionsnetto	3 337	2 628	27
Nettoresultat av finansiella transaktioner	593	2 143	- 72
Övriga intäkter	716	397	80
Summa intäkter	15 815	14 549	9
Personalkostnader	4 150	3 477	19
Övriga omkostnader	3 543	2 547	39
Summa omkostnader	7 693	6 024	28
Resultat före kreditförluster	8 122	8 525	- 5
Kreditförluster	302	1 806	- 83
Rörelseresultat	7 820	6 719	16
Minoritetsandelar	-19	-1	—
Bokslutsdispositioner	532	201	165
Resultat före skatter	8 333	6 919	20
Skatter	- 2 326	- 1 829	27
Årets resultat	6 007	5 090	18
Balansomslutning	859 466	571 123	50
Antal anställda	8 184	7 398	11
Antal kontor i Sverige	485	480	
Antal kontor i övriga Norden	30	24	

DEFINITIONER

AVKASTNING PÅ TOTALT KAPITAL. Rörelseresultatet före skatt i relation till genomsnittlig balansomslutning.

DIREKTAVKASTNING. Utdelning per stamaktie dividerad med börskursen vid årets slut.

I/K-TAL. Summa intäkter i förhållande till summa kostnader. I/K-talet beräknas före och efter kreditförluster inkl värdeförändring av övertagen egendom.

JUSTERAT EGET KAPITAL PER STAMAKTIE. Eget kapital enligt balansräkningen justerat för kapitaldelen av skillnaden mellan bokfört värde och marknadsvärdet för räntebärande värdepapper klassificerade som finansiella anläggningstillgångar dividerat med antal stamaktier efter full konvertering av konvertibla förlagsbevis. Justering har skett med preferens- och indexaktiekapital till aktuellt inlösenvärde.

KAPITALBAS. Kapitalbasen är summan av primärt och supplementärt kapital. Med primärt kapital avses eget kapital minus goodwill samt i moderbolaget 72% (1993–1994 70%) av obeskattade reserver. Som supplementärt kapital räknas förlagslån med viss reduktion då den återstående löptiden understiger fem år. Denna del av det supplementära kapitalet får ej överstiga 50% av det primära kapitalet. Efter särskilt tillstånd av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen får även andra instrument räknas in i det primära eller supplementära kapitalet. Det supplementära kapitalet får dock aldrig överstiga det primära. För att erhålla kapitalbasen reduceras summan av primärt och supplementärt kapital med bokfört värde på innehav i försäkringsverksamhet samt bankverksamhet, vilka ej konsolideras. För täckande

av kapitalkrav på marknadsrisker får förlagslån med ursprunglig löptid på minst två år inkluderas i kapitalbasen.

KAPITALTÄCKNING. Kapitaltäckningen eller kapitaltäckningsgraden utgör kapitalbasen i förhållande till riskvägd volym. Kapitaltäckningen skall enligt lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag uppgå till minst 8%.

KREDITFÖRLUSTNIVÅ. Kreditförluster och värdeförändringar på övertagen egendom i förhållande till ingående balans för utlåning till allmänheten, kreditinstitut (exkl banker) samt övertagen egendom och kreditgarantier.

LÖNSAMHET. Se Räntabilitet på eget kapital.

NETTOVINST PER STAMAKTIE. Periodens resultat efter bokslutsdispositioner och skatt dividerat med antal stamaktier. Justering har skett med hänsyn till preferensaktier, indexaktier och full konvertering av konvertibla förlagsbevis.

OREGLERAD FORDRAN. Fordran för vilken ränta, amortering eller övertrassering är förfallen till betalning sedan mer än 60 dagar.

OSÄKER FORDRAN. Fordran som är oreglerad, eller för vilken andra omständigheter medför osäkerhet om dess värde, och för vilken säkerhetens värde inte med betryggande marginal täcker både kapitalbelopp och upplupen ränta. Med osäker fordran menas osäker fordran med avdrag av reserv för befarad kreditförlust.

OSÄKRA FORDRINGAR, ANDEL. Osäkra fordringar netto i förhållande till total utlåning till allmänheten och kreditinstitut (exkl banker).

P/E-TAL. Börskurs vid årets slut dividerat med nettovinst per stamaktie.

PRIMÄRKAPITALRELATION. Primärkapital i förhållande till riskvägd volym. (Se Kapitalbas och Riskvägd volym.)

PROBLEMKREDITER. Summan av osäkra fordringar netto och räntenedsatta fordringar.

RESERVERINGSGRAD FÖR OSÄKRA FORDRINGAR. Reserv för befarade kreditförluster i relation till osäkra fordringar brutto.

RISKVÄGD VOLYM. Den riskvägda volymen bestäms genom att tillgångarna och posterna utanför balansräkningen, enligt lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag, placeras i olika riskklasser. Volymerna vägs med hänsyn till bedömd risk så att de kommer att ingå i den riskvägda volymen till 0%, 20%, 50% eller 100%.

RÄNTABILITET PÅ EGET KAPITAL. Periodens resultat efter bokslutsdispositioner och skatt i relation till genomsnittligt eget kapital justerat för nyemission, utdelning samt inklusive minoritetsandel.

RÄNTEMARGINAL. Skillnaden mellan medelräntan på samtliga tillgångar och medelräntan på samtliga skulder.

RÄNTENEDSATT FORDRAN. Fordran för vilken räntan satts ned i förhållande till marknads-mässig ränta.

RÖRELSERESULTAT PER STAMAKTIE. Rörelseresultat med avdrag för minoritetsandel och efter schablonskatt (30% 1993, 28% 1994–1997) dividerat med antal stamaktier. Justering har skett med hänsyn till preferensaktier, indexaktier och full konvertering av konvertibla förlagsbevis.

Nyckeltal för Handelsbankskoncernen

	1993	1994	1995	1996	1997
Resultat före kreditförluster, mkr	7 525	6 916	7 437	8 525	8 122
Kreditförluster, mkr	6 801	2 809	2 392	1 806	302
Rörelseresultat, mkr	724	4 107	5 045	6 719	7 820
Balansomslutning, mkr	399 189	405 852	506 554	571 123	859 466
Eget kapital, mkr	20 802	22 771	25 955	27 557	32 362
Räntabilitet på eget kapital, %	5,1	10,9	14,9	19,8	20,1
I/K-tal före kreditförluster	2,40	2,21	2,24	2,41	2,06
I/K-tal efter kreditförluster	1,06	1,48	1,60	1,86	1,98
Räntemarginal, %	1,93	1,82	1,42	1,39	1,06
Kreditförlustnivå, %	2,20	0,96	0,84	0,60	0,05
Reserveringsgrad för osäkra fordringar, %	45,6	51,6	61,0	65,2	52,6
Andel osäkra fordringar, %	3,1	1,8	1,1	0,8	0,6
Kapitaltäckningsgrad, %	12,6	13,7	14,2	12,2	10,4
Primärkapitalrelation, %	8,4	9,3	10,3	10,0	6,2
Avkastning på totalt kapital, %	0,18	1,00	1,01	1,20	0,95
Rörelseresultat per stamaktie, kr	2,44	12,41	15,36	20,25	23,50
Nettovinst per stamaktie, kr	4,38	10,14	15,38	21,32	25,15
Utdelning per stamaktie, kr	2,00	3,00	3,75	5,00	6,50
Justerat eget kapital per stamaktie, kr	88,83	96,72	110,03	114,47	134,01
Justerad börskurs, stam A, 31/12, kr	106	92	129	196	274
Medelantal anställda	7 040	7 101	7 395	7 398	8 184
Antal kontor i Sverige	485	487	488	480	485
Antal kontor i övriga Norden	9	11	19	24	30

Nyckeltalen för 1993 och 1994 ej justerade för redovisningsprincipförändringar och omklassificeringar genomförda 1997.

Utdelning 1997 enligt styrelsens förslag.

Se även Data per aktie, sid 77, samt Resultat- och balansräkningar, sid 78–79.

Koncernens utveckling per kvartal, mkr

	1996:4	1997:1	1997:2	1997:3	1997:4
Räntenetto	2 484	2 593	2 794	2 783	2 999
Provisionsnetto	655	797	785	765	990
Nettoresultat av finansiella transaktioner	980	20	213	177	183
Övriga intäkter	106	165	292	133	126
Summa intäkter	4 225	3 575	4 084	3 858	4 298
Personalkostnader	869	978	1 037	1 057	1 078
Övriga administrativa omkostnader	582	629	744	660	893
Av- och nedskrivningar	76	105	156	166	190
Summa kostnader	1 527	1 712	1 937	1 883	2 161
Resultat före kreditförluster	2 698	1 863	2 147	1 975	2 137
Kreditförluster	499	136	98	– 55	123
Rörelseresultat	2 199	1 727	2 049	2 030	2 014
Minoritetsintresse	– 1	0	– 8	– 4	– 7
Pensionsavräkning	70	141	137	146	108
Skatter	– 657	– 524	– 565	– 602	– 635
Periodens nettoresultat	1 611	1 344	1 613	1 570	1 480

Koncernchefens kommentar

Handelsbankskoncernens resultat för 1997 blev 7,8 miljarder kronor, 16% bättre än året innan. Det lönsamhetsförsprång vi har sedan mer än ett kvarts sekel har vi lyckats utöka under 90-talet.

Jag ägnar inte årets VD-kommentar åt en traditionell genomgång av händelser under året. Istället vill jag försöka ge er aktieägare en bild av vad jag uppfattar som Handelsbankens kärna.

Ordet ekonomi betyder hushållning med knappa resurser. Ett företag som kan ge sina kunder en bättre produkt eller tjänst, samtidigt som det förbrukar mindre av samhällets knappa resurser gör också en bättre insats i samhället. Företaget har högre produktivitet. Högre produktivitet är det enda sättet att långsiktigt höja välbefindandet i ett samhälle.

Handelsbanken vill göra en bättre insats i samhället än andra banker. Det skall ske genom att vi erbjuder en bättre service, samtidigt som vi förbrukar mindre av samhällets resurser, d v s har lägre kostnader. Om vi lyckas med detta får vi också bättre lönsamhet. Därför är vårt mål att ha bättre lönsamhet än jämförbara banker. Vi definierar lönsamhet som räntabilitet på eget kapital efter skatt.

Bättre lönsamhet än genomsnittet för 26:e året i rad

Under många år jämförde vi vår lönsamhet med andra svenska banker. Argumentet för detta var att en banks lönsamhet påverkas av nationella förhållanden. I takt med att Norden utvecklats i riktning mot en finansiell marknad och i takt med att vi själva expanderat i de andra nordiska länderna har jämförelsen utvidgats till att också omfatta andra nordiska banker. I jämförelsen vägs lönsamheten i de andra nordiska bankerna med

en faktor som motsvarar den del av Handelsbankskoncernens riskvägda tillgångar som finns i landet ifråga. I en framtid när Sverige är med i EMU och därmed omfattas av en gemensam europeisk penningpolitik kan det vara rimligt att jämförelsen utvidgas till att gälla t ex de 30 största bankerna i Europa.

1997 års resultat blev 7,8 miljarder kronor. Det var 16% bättre än året innan, trots att vi det året hade en engångsvinst på drygt 600 miljoner. Årets vinst motsvarar en räntabilitet på hela 20%. Denna räntabilitet innebär att vi för 26:e året i rad nått det uttalade målet – bättre räntabilitet på eget kapital än jämförbara banker. Hade vår jämförelse de senaste åren omfattat de 30 största bankerna i Europa så hade vårt försprång varit ännu större.

Oktogonen styr rätt ur aktieägarsynpunkt

Vårt vinstandelssystem Oktogonen är direkt kopplat till målet bättre räntabilitet än genomsnittet för jämförbara banker. En viss del av vår ”överräntabilitet” avsätts till stiftelsen Oktogonen. Pengarna får medarbetarna när de går i pension. Varje medarbetare får lika mycket oberoende av befattning. Årets goda resultat innebär att avsättningen blir större än någon gång tidigare – 390 miljoner. Eftersom pengarna i Oktogonen i stor utsträckning placeras i Handelsbanksaktier, styr vårt vinstandelssystem rätt också ur aktieägarnas synvinkel. Det värde en medarbetare får vid sin pension är beroende av såväl bankens räntabilitet som aktiekursens utveckling. Oktogonen förvaltar idag 13 miljarder.

Det tog nästan två decennier att skapa de 3 första miljarderna. Under 90-talet har resterande 10 miljarder skapats. Detta beror till övervägande del på Handelsbanksaktiens gynnsamma kursutveckling. Oktogonens beroende av Handelsbanksaktiens utveckling är central ur aktieägarsynpunkt. Hög räntabilitet ett enskilt år är

Kostnadseffektivitet för några nordiska bankkoncerner 31 december 1997

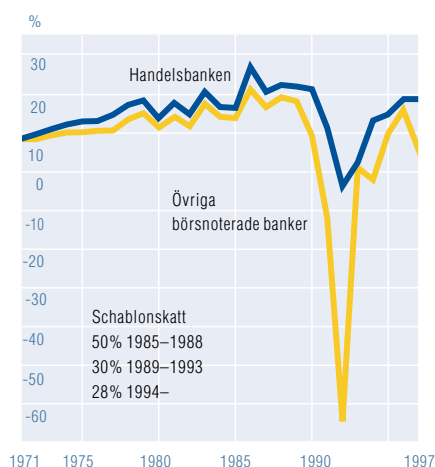
	Intäkter/ omkostnader ¹⁾	Omkostnader ¹⁾ i % av balans- omslutningen
Handelsbanken (S)	2,1	0,9
Nordbanken (S)	1,9	1,7
Unidanmark (DK) ²⁾	1,6	1,7
Den Danske Bank (DK) ²⁾	1,6	1,4
Den norske Bank (N)	1,6	2,1
Merita(FIN) ²⁾	1,6	2,2
FöreningsSparbanken (S)	1,5	1,9
Christiania Bank (N)	1,5	1,9
S-E-Banken (S)	1,3	2,2 ³⁾
Genomsnitt exkl Handelsbanken	1,6	1,9

1) Exkl kreditförluster

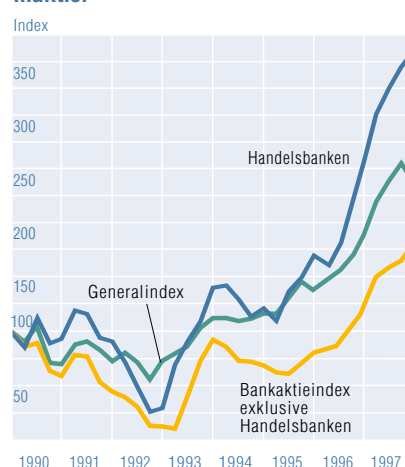
2) Justerat till svenska redovisningsprinciper

3) Pro forma inkl Trygg-Hansa

Räntabilitet på eget kapital efter skatt

Kursutveckling på Handelsbankens stamaktier

inte identiskt med en god värdeutveckling för aktieägarna. Av de 12 miljarder som idag förvaltas av Oktagonen kommer endast 2 miljarder från banken. Resten är värdestegring.

Strategin är 10% – utförandet är 90%

Det är unikt att ett företag i en bransch under så lång tid presterat en bättre lönsamhet än konkurrenterna. Lönsamhetsförspåring brukar tappas efter en tid. Man kan därför fråga sig vad Handelsbankens lönsamhetsförspåring beror på och hur det kunnat upprätthållas under en så lång tid. Det har dessutom utökats under 90-talet.

Låt mig börja med att konstatera vad det inte beror på. Det beror inte på att vi har någon unik teknologi. Vi har bra nivå på vår IT-verksamhet men vi har inte

tillgång till något som kan sägas vara unikt eller okänt för våra konkurrenter. Vi har inte heller någon unik strategi. Vi är en klassisk universalbank som sysslar med allt det som normalt inkluderas i en universalbank inklusive livförsäkring.

Efter 1997 års strukturaffärer inom bankbranschen har vissa medier tyckt sig se att de fyra stora bankerna nu går olika vägar strategiskt. Jag anser det vara en felsyn. De fyra stora svenska bankernas strategier har aldrig varit mer lika än nu. Innan 1997 års strukturaffärer fanns ett embryo till annorlunda strategi hos Nordbanken. Man sade sig vilja bli en svensk massmarknadsbank utan internationella ambitioner och utan ambitioner inom investment banking och trading. Man avvecklade också stora delar av dessa aktiviteter. Efter samgåendet med Merita förefaller denna strategi ha övergivits. MeritaNordbanken, Handelsbanken, FöreningsSpar-banken och S-E-Banken är nu alla klassiska universalbanker med nordiska ambitioner och aktiva på livförsäkringsmarknaden. De fyra stora har i stort sett samma strategi även om de ibland betonar saker olika och har olika starka och svaga sidor.

Skillnader i strategi kan inte förklara vare sig historiska eller framtida lönsamhetsskillnader enligt min uppfattning. Det handlar istället om utförandet. Så är det också oftast enligt min erfarenhet. Strategin är 10%, utförandet 90%. Har man fel strategi men genomför den bra kan det bli bra ändå. Är man dålig på utförandet hjälper inte den allra mest perfekta strategin. Under 90-talet är nog många bedömare överens om att det är Handelsbanken som gjort saker bäst. Vad har vi då gjort?

Bättre service och lägre kostnader

Vi har systematiskt och målmedvetet försökt skapa ett serviceföretag som uthålligt ger kunderna en bättre service samtidigt som det har lägre kostnader än konkurrenterna. Detta är drömmen för varje VD i ett serviceföretag. Det kan inte skapas med någon enstaka trollformel. Istället gäller det att skapa ett system där alla delar samverkar mot målet.

Serviceföretag är unika så till vida att en mycket stor andel av medarbetarna har kontakt med kunderna. I Handelsbanken har kanske 90% av medarbetarna kundkontakt. God service är att överträffa kundernas förväntningar. Handelsbanken har cirka 100 000 kundkontakter per dag. Att få alla medarbetare att varje dag överträffa kundernas förväntningar är en mycket svår uppgift. Det kräver ett engagemang på bredden. Det är alltid lätt att få de 100 högsta cheferna att jobba engagerat. I ett bra serviceföretag räcker det inte. Alla måste jobba engagerat för att kunderna uthålligt skall få en bra service.

Decentralisering – en förutsättning för god service

Alla dessa medarbetare som möter kunderna måste ha en god kompetens så att de i en dialog med kunden kan ge rätt råd och rätt produkt så att vi får en långsiktigt nöjd kund. Dialogen måste utföras på ett kompetent och trevligt sätt. Bankens organisation måste dessutom vara sådan att den som möter kunden också kan fatta beslut i viktiga frågor som rör kundrelationen. Det kan t ex gälla kreditfrågor och prisfrågor. Därför är Handelsbankens decentraliserade organisation viktig för vår förmåga att uthålligt kunna leverera en god service. Kunderna vill inte tala med budbärare. De vill tala med den som fattar beslut. God service innebär att den kundansvarige måste tänka själv och ta egna initiativ för att göra kunden nöjd. Därför är det viktigt att de formella reglerna hålls på en rimlig nivå. En hårt regelstyrd byråkratisk organisation kan aldrig leverera en god service. Istället måste utrymmet för den kundansvarige göras så stort som möjligt.

Inga centraliserade förmånskundsystem

Vår syn på service gör att vi inte vill ha centraliserade förmånskundsystem av den typ som nästan alla banker idag har. Det strider mot vårt decentraliserade arbetssätt. Det är ju den kundansvarige som skall avgöra vilka villkor en kund bör ha.

En kontinuerlig och långsiktig dialog mellan den kundansvarige och kunden är central för god service. Det är därför viktigt att banken lär känna kunden och kundens förhållanden väl. Därför har företagskunder

och större privatkunder en speciellt utsedd person som är kundansvarig.

Jag har under 90-talet besökt ca 500 bankkontor och suttit ner och pratat med medarbetarna. Jag har många gånger slagits av att kontor som har en trevlig och lätt-sam stämning internt också är de som lyckas bäst på marknaden. När man tänker efter är det egentligen ganska självklart. Man orkar i längden inte vara trevlig mot kunderna om man inte har en trevlig atmosfär internt. Bra kontor visar ofta en enkel och uppmärksam vardagsomsorg mot såväl kunder som medarbetare. Enkel vardagsomsorg betyder alltid mycket mer än flotta middagar och dyra presenter såväl för medarbetarna som för kunderna.

En annan viktig servicefaktor är vår låga personalomsättning. Vår personalomsättning under 1997 var bara 3%. Att våra medarbetare har en tendens att vara kvar länge i banken förbättrar kundservicen. Det bidrar till att våra kontor alltid får höga betyg när det gäller kompetens. Genom att våra medarbetare är kvar länge i banken bygger man upp en gedigen yrkeskompetens. Dessutom önskar alltid kunderna att de kundansvariga blir kvar så länge att man hinner skapa en riktigt förtroendefull relation. Kunderna vill inte se nya ansikten hela tiden. Vi vill att våra medarbetare skall ha en långsiktig syn på sin anställning i banken. För att bidra till detta försöker banken ha en långsiktig syn på medarbetarna. Vi har inte sagt upp någon på vår nordiska hemmamarknad på grund av arbetsbrist under hela 1900-talet. Vi försöker hela tiden göra vårt yttersta för att ta hand om våra medarbetare.

Bättre service och lägre kostnader – en paradox?

Bättre service och låga kostnader kan låta som en paradox. Faktum är att det snarast verkar vara regel än undantag att de serviceföretag i olika branscher som har bäst service också är de som har lägst kostnader. Förklaringen heter fokusering. Fokusering på det som verkligen betyder något för kunden. Världen är full av meningslös eller direkt störande "service". Ett bra exempel tycker jag själv är den "service" som innebär att när du anländer till ett hotell och har 10 meter kvar till receptionen så kommer någon fram och sliter väskorna ur händerna. För detta vill vederbörande ha pengar. Jag tycker att har man burit väskorna runt halva jordklotet så kan man bära dem de sista 10 metrarna också. Dessutom får man påfallande ofta vänta på väskorna innan de sedan anländer till rummet om man låter någon ta hand om dem.

Det finns också otaliga exempel på onödigt internt arbete som tar bort tid från det viktiga kundarbetet. I Handelsbanken har vi kommit ganska långt när det gäller att eliminera onödigt internt arbete. Detta att vi sedan många år har avskaffat all budgetering är ett exempel. Många banker av Handelsbankens storlek lägger ner hundratals manår på budgetering. Arbetet med att eliminera onödigt internt arbete måste hela tiden drivas med stor kraft. Ett sent exempel är den nya privatförsäkring som vi lanserade under 1997. Det är en livförsäkring som kan innehålla ålderspension, familjepension, olycksfall och sjukförsäkring allt efter kundens behov. Försäkringen kan tecknas på vilket Handelsbankskontor som helst. Den skraddarsys enligt kundens önskemål under samtalet på kontoret och kunden får ett kontrakt med sig när han går. Försäkringen gäller när kunden går ut genom dörren och då är också det interna arbetet avklarat.

Ständig sparsamhet – inte temporär kostnadsjakt

Den viktigaste förklaringen till Handelsbankens låga kostnader är självklart att vi har färre anställda än andra banker. Här spelar vår decentraliserade organisation med ett lönsamhetsansvar för varje kontor en nyckelroll tillsammans med vårt vinstandelssystem. Våra kontor förefaller ha en större benägenhet att jobba med vardagsrationalisering än kontor i andra banker. Direktiv om besparingar som kommer uppifrån möts ofta med en skur av motargument. Sådana diskussioner bör istället börja i kafferummet på kontoret. Genom kontorets lönsamhetsansvar i kombination med vårt vinstandelssystem sker dylika kafferumsdiskussioner oftare hos oss än i andra banker.

Jag tror också att vår decentraliserade organisation och vårt vinstandelssystem bidrar till en allmän sparsamhet. Det är det som är det viktiga – inte temporär kostnadsjakt då och då. Sådant har ofta inga långsiktiga effekter. När kampanjen är över stiger kostnaderna igen. Dessutom har temporär kostnadsjakt ofta en tendens att gå ut över kundservicen.

Flest nöjda kunder – lägst kostnader i Europa

Handelsbanken har under hela 90-talet haft fler nöjda kunder än bankgenomsnittet såväl på företagssidan som på privatsidan enligt Svenskt Kundindex. Vi har i själva verket haft flest nöjda kunder av de fyra storbankerna varje år på privatsidan och varje år utom ett på företagssidan. Vi har också under hela 90-talet haft en lägre andel av klagomålen hos Allmänna Reklamationsnämnden än vad som motsvarar vår andel av bankmarknaden i Sverige. Vi har också lägst kostnader av de 30 största universalbankerna i Europa. Detta är grunden för våra marknadsmässiga och lönsamhetsmässiga framgångar under 90-talet. Detta åstadkoms inte med någon enstaka trollformel. Istället måste alla delar av det finstämnda system som ett förstklassigt serviceföretag utgör fås att verka åt samma håll. Det gäller bankens organisation, utbildningspolitik, klagomålshantering, personalpolitik, attityder, regler, vinstandelssystem m m. Arbetet blir aldrig färdigt. Det är oerhört svårt att skapa ett bra serviceföretag och det är mycket lätt att förstöra det. Det måste ständigt utvecklas och förbättras för att hålla sig på topp.

erbjuda smidiga automatiska lösningar för kundernas rutintransaktioner. Genom att få bort olönsamma rutintransaktioner från kontoren kan vi skapa kontor med färre men mera kvalificerade medarbetare. Det är en i högsta grad önskvärd utveckling. Internet hjälper oss att ta ytterligare ett stort steg i den riktningen. Under året startade vi vår nya internetjänst. Här kan våra kunder göra överföringar och betala räkningar på ett mycket smidigt och för banken kostnadseffektivt sätt.

15 nya kontor under året

Istället för att – som många andra banker – lägga ner kontor fattade vi under året beslut om att starta fler nya kontor än vi gjort sedan 60-talet. Vi beslöt starta hela 15 nya kontor i Norden – 9 i Sverige och 2 vardera i Norge, Finland och Danmark. I Sverige gällde det Trosa, Bålsta, Sigtuna, Hjo, Lerum, Vaxholm, Åtvidaberg, Söderköping och Hammarby industriområde i Stockholm. I Norge Kristiansand och Tönsberg. I Finland Vanda och Lahtis. I Danmark beslöt vi starta ytterligare ett kontor i Köpenhamn samt ett i Århus. Vi har nu 485 kontor i Sverige, 15 i Norge, 12 i Finland och 3 i Danmark. Verksamheten i de andra nordiska länderna nådde under året en sådan omfattning att dessa organisationer blev egna regionbanker. Cheferna i Norge och Finland blev också vice verkställande direktörer i banken. Handelsbanken är nu indelad i 10 regionbanker – 7 i Sverige och en var i Norge, Finland och Danmark. Vi driver vår rörelse i de övriga nordiska länderna enligt samma koncept som i Sverige. Vi vill ha en full universalbanksverksamhet som levererar bättre service och samtidigt har lägre kostnader än konkurrenterna. Detta koncept är grunden för vår tro att vi skall kunna växa oss starka i hela Norden. Vi är redan idag den fjärde största affärsbanken i Finland och den femte i Norge. Dessutom startade vi under året som första svenska bank ett kontor i Warszawa.

Anledningen till att vi startade nya kontor i Sverige var Stadshypoteksförvärvet. Trots att vi täcker Sverige bättre än de flesta andra banker finns det orter av betydelse där vi inte finns. För några av dessa orter blev Stadshypoteksförvärvet det som avgjorde att vi fick ett tillräckligt underlag för att starta. Det är orter som vi redan tidigare under lång tid funderat på att starta i. För våra kontor i Sverige innebär Stadshypoteksförvärvet en historisk chans att flytta fram positionen på den lokala marknaden. För många kontor har förvärvet inneburit en fördubbling av kundunderlaget. Mycket arbete har lagts ner på att ta hand om de nya kunderna och övertyga så många som möjligt att bli helkunder i Handelsbanken. Det har gått över förväntan hittills. Meraffärerna med de nya kunderna från Stadshypotek har blivit mer omfattande än beräknat.

Är god service viktigt i det framtida IT-samhället?

Många frågar sig om god service kommer att vara lika viktigt i det framtida IT-samhället. Mitt svar är obetingat ja. God service kommer att vara ännu viktigare i framtiden än vad det är idag. Internet och annat gör ju att konkurrensen hårdnar. Då klarar sig den bäst som kan erbjuda en överlägsen service. Internet är inte något hot mot kontoren. Vi har under lång tid arbetat för att

Handelsbanken är väl positionerad på pensionsmarknaden

Den helt dominerande delen av alla pensionsutbetalningar i Västeuropa kommer från offentliga ofonderade skattefinansierade system. Om Västeuropas folk i framtiden skall få de idag utlovade pensionerna behöver avgifterna i många länder fördubblas på sikt. Med det skattetryck som redan finns är den vägen oftast stängd. Då återstår bara pensionsreformer som innebär sänkta pensioner i framtiden. En sådan pensionsöverenskommelse är redan träffad i Sverige. Detta kommer att medföra att marknaden för privata pensionsförsäkringar växer i hela Europa. Dessutom kommer de befintliga pensionssystemen att i växande utsträckning konstrueras om så att den enskilde får ett inflytande över hur pensionspengarna förvaltas. Redan 1990 fick tjänstemännen rätt att bestämma över hur den s k ITPK-delen av avtalspensionerna skall förvaltas. Under 1998 får man på kollektivsidan samma möjlighet. Från och med 1999 kommer alla svenskar att få besluta om hur den s k premiereserven i det allmänna pensionssystemet skall förvaltas. Detta innebär att praktiskt taget alla svenskar under 90-talet kommer att få fatta beslut om hur delar av det egna pensionskapitalet skall förvaltas. Detta kommer att medföra ett kraftigt ökat intresse från allmänheten för pensionssparande och kapitalförvaltning.

Handelsbankskoncernen är väl positionerad på pensionsmarknaden. Vi har ca 12% av nyteckningarna på fondförsäkringsmarknaden och 13% på marknaden för traditionell livförsäkring. Vi är den bank som tidigast gick in på marknaden för traditionell livförsäkring genom vårt köp av RKA 1992. Vi fattade tidigt det strategiska beslutet att vi ville verka inom båda sektorerna. På grund av den starka börsuppgången har fondförsäkring varit mycket populärt. Den situationen varar dock inte för evigt. Det är ett bra kundråd att sätta en del av pensionspengarna i traditionell försäkring med en garanterad avkastning.

Kapitalförvaltning blir eget affärsområde

För försäljningen av såväl fondförsäkring som traditionell livförsäkring liksom för vanligt fondsparande är det viktigt att kapitalförvaltningen sköts förstklassigt. Genom att bryta ut kapitalförvaltningen ur Handels-

banken Markets fokuserar vi på kapitalförvaltning. Kapitalförvaltning blir ett eget affärsområde och leds av en vice verkställande direktör. Med de stora resurser som Handelsbankskoncernen har skall vi inte stå någon efter på detta område.

Till sist vill jag rikta ett varmt tack till alla medarbetare. Vi har haft mer att göra än på många år tack vare Stadshypoteksförvärvet. Handelsbanksorganisationen har dock än en gång överträffat sig själv. Det har gjorts extraordinära insatser för att ta hand om alla de nya kunder som vi fått. Det är er förtjänst att vi för 26:e året i rad uppnått vårt mål – bättre räntabilitet på eget kapital än genomsnittet för branschen.

Stockholm i februari 1998

ARNE MÅRTENSSON

Mål, politik och organisation

MÅL OCH GRUNDSATSER

Handelsbankens övergripande mål är att ha en högre lönsamhet än ett vägt genomsnitt för övriga börsnoterade svenska, norska och finska banker.

Kvaliteten på koncernens tjänster ska leva upp till krävande kunders förväntningar, och vi ska ta rimligt betalt för våra tjänster. Kostnadsnivån ska vara lägre än i andra banker.

Lönsamhet ska alltid prioriteras före volym. I kreditgivningen innebär detta också att vi aldrig får åsidosätta krediternas kvalitet för att nå hög kreditvolym.

Avsikten är att den högre lönsamheten ska komma aktieägarna till del genom en högre utdelningstillväxt än genomsnittet för övriga svenska banker.

Vi ska ha fler nöjda kunder än andra banker.

Vi ska sträva efter att anställa unga välutbildade medarbetare och utveckla dem inom koncernen. Chefer ska i möjligaste mån rekryteras internt.

Vi ska arbeta så att vi gör värdefulla insatser för våra kunder, för banken och för samhället.

Vi ska arbeta inom de formella och etiska ramar som gäller för bankverksamheten och beakta vårt ansvar för miljön.

POLITIK

Samlat kundansvar nära kunden

Handelsbankskoncernens affärsverksamhet är starkt decentraliserad. De viktigaste styrmedlen är en grundläggande företagspolitik som är väl förankrad i hela koncernen och ett effektivt ekonomiskt styrsystem.

Grundidén är att organisation och arbetssätt ska utgå från kontorens ansvar för enskilda kunder, inte från centrala enheters ansvar för produktområden eller marknadssegment.

För varje enskild kund finns ett samlat ansvar på ett ställe i koncernen, så nära kunden som möjligt, nämligen på kundens bankkontor. Där ligger ansvaret för att kunden får kvalificerad och samordnad service från alla enheter i koncernen. Där ligger ansvaret för samtliga krediter som en person, ett företag eller en grupp av företag har inom Handelsbankskoncernen. Där ligger också lönsamhetsansvaret inom koncernen för vårt samlade affärsutbyte med kunden.

Detta innebär också att ansvaret för koncernens marknadsföring ligger på det enskilda bankkontoret. Vi har ingen central marknadsavdelning, vi gör inga centrala marknadsplaner och vi styr inte kontorens marknadsföring genom centrala prioriteringar av kundgrupper eller produktområden. Produktkampanjer är sällsynta.

Denna grundidé har Handelsbanken med konsekvens och framgång tillämpat och vidareutvecklat i många år. Den har visat sig fungera flexibelt och effektivt under stora förändringar av bankverksamhetens förutsättningar.

Universalbank

Handelsbanken ska vara en universalbank, d v s vi ska täcka hela bankområdet: traditionella företagsaffärer, investment banking och trading samt privata affärer inklusive livförsäkring.

Tillväxt i Norden

Handelsbanken är stark på den svenska marknaden med närmare 500 kontor.

Vår politik för tillväxt är att bygga upp universalbanksverksamhet i de nordiska länderna. Vi betraktar Norge, Danmark och Finland som naturliga hemmarknader där vi tillämpar Handelsbankens erfarenhet av att driva lönsam universalbanksverksamhet.

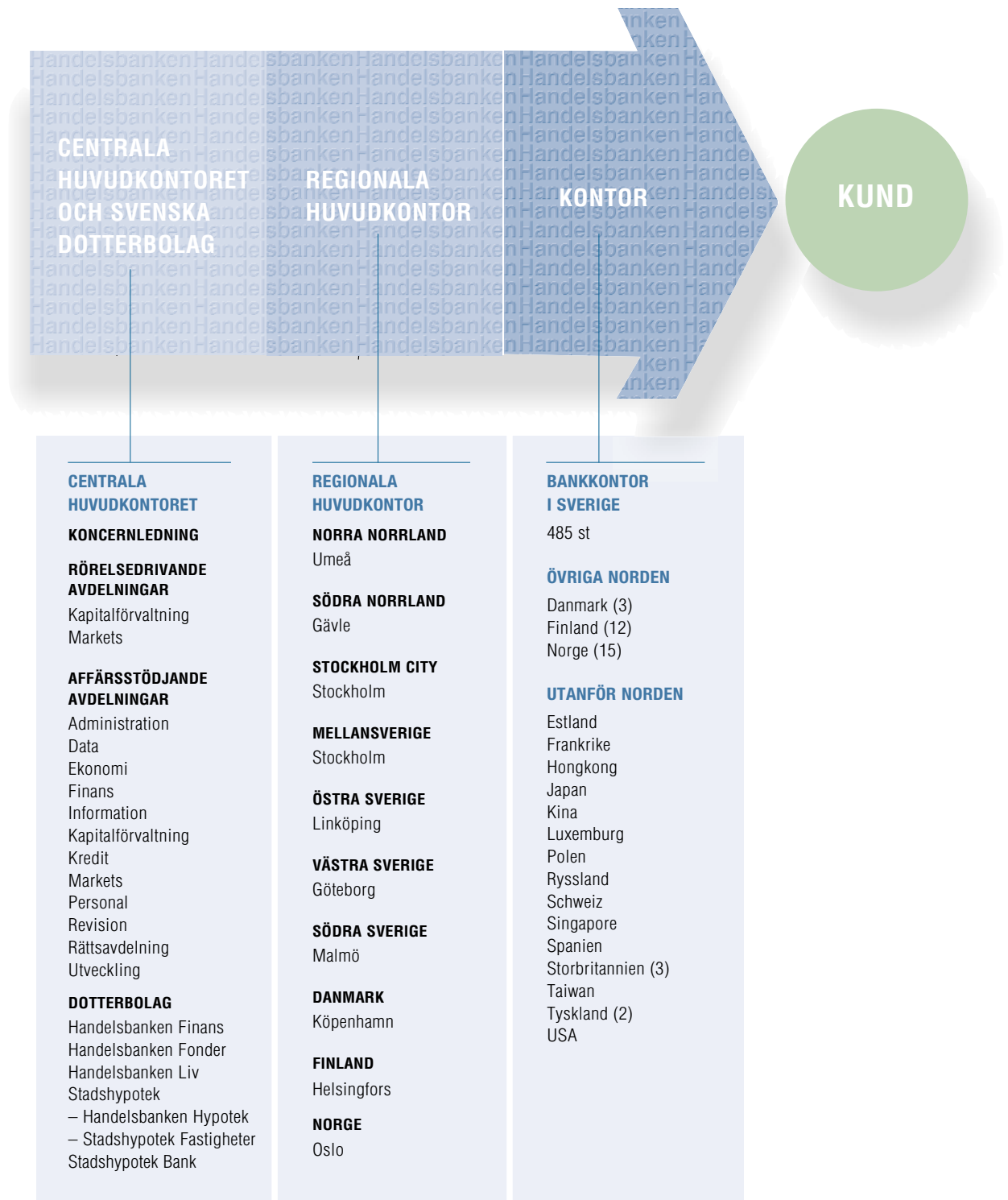
Med vårt nät av enheter utanför Norden kan vi ge våra nordiska kunder bra service också i andra delar av världen och fånga upp utländska kunders nordenrelaterade affärer.

ORGANISATION

Handelsbankens organisation ska främja samspelet mellan starka kontor, kvalificerade specialister och effektiva stödfunktioner.

Här intill presenteras Handelsbankskoncernens organisation som en samlad enhet, inriktad mot den enskilda kunden och med det enskilda bankkontoret i spetsen.

Handelsbankskoncernens organisation

VÅRA MEDARBETARE

Många företag, i synnerhet tjänsteföretag, framhåller att företagets medarbetare är dess viktigaste tillgång. Detta är speciellt sant för ett företag som är så starkt decentraliserat som Handelsbanken.

Handelsbankens grundidé, att alltid utgå från den enskilda kundens behov, förutsätter hos varje medarbetare ett engagemang i kundens situation och en överblick över koncernens tjänsteutbud. Detta ställer andra krav än traditionell produktförsäljning. Vi måste se till att vi har medarbetare och chefer som förstår och gillar Handelsbankens grundinställning och har förutsättningar att leva upp till dess krav.

Banken ger därför hög prioritet åt insatser för personal- och chefsförsörjningen. Här kan nämnas successivt höjda krav och förfinade urvalsmetoder vid nyanställning, ett omfattande program för kompetensutveckling inom bankyrket, ett beprövat system för utvecklingsamtal för alla medarbetare i koncernen, individuella utvecklingsplaner för medarbetare som har intresse och fallenhet för att avancera inom koncernen och ett kvalificerat program för utveckling av chefer. Praktiskt taget all utbildning sker inom banken och 90% av alla chefer rekryteras genom intern befordran.

Ett särskilt utbildningsprogram, som innefattar en pc för hemmabruk, etablerades i slutet av 1996. Totalt har drygt 5 000 medarbetare anslutit sig till programmet, som ger baskunskaper på personatorområdet.

En stimulans för Handelsbankens medarbetare som med åren fått allt större betydelse är bankens resultatandelssystem som bildades 1973. De medel som avsatts sedan dess förvaltas för de anställdas räkning av Stiftelsen Oktogonen. Från och med 1995 omfattar resultatandelssystemet även medarbetarna i Handelsbanken i Norge och från och med 1997 medarbetarna i Finland, Stadshypotek AB samt Stadshypotek Bank AB.

Men den viktigaste källan till stimulans och personlig utveckling tror vi ligger i det decentraliserade kund- och resultatansvaret. Banken lägger stor vikt vid att ständigt i det dagliga arbetet hålla våra grundidéer levande och se till att de tillämpas i all verksamhet.

” Vår grundidé, att alltid utgå från den enskilda kundens behov, förutsätter hos varje medarbetare ett engagemang i kundens situation ”

KONTOREN I NORDEN

Den 1 januari 1998 bildades tre nya regionbanker i Norden – en vardera i Danmark, Finland och Norge. Banken har nu full universalbanksverksamhet i Norden och täcker med tio regionbanker hela den nordiska hemmamarknaden.

I **SVERIGE** öppnades 9 kontor under 1997: Lerum, Hjo, Bålsta, Trosa, Söderköping, Sigtuna, Åtvidaberg, Vaxholm och Hammarby i Stockholm. 4 kontor lades ned: Norrköping Repslagaregatan, Jönköping Öster, Malmö Nydala och Eskilstuna Skogsängen. Verksamheten överfördes till närliggande kontor. Antalet kontor vid årets utgång var 485 st.

I **DANMARK** öppnades 2 kontor: Park Allé i västra Köpenhamn och Århus. Totala antalet kontor uppgår därmed till 3 st.

I **FINLAND** öppnades 2 kontor: Lahtis och Vanda. Totala antalet kontor uppgår därmed till 12 st.

I **NORGE** öppnades 2 kontor: Kristiansand och Tönsberg. Totala antalet kontor uppgår därmed till 15 st.

Västra Sverige

Alingsås	- City	Karlstad	Surte
Ambjörnarp	- Friskvåderstorget	Kristinehamn	Svenljunga
Arvika	- Frölunda Torg	Kungsbacka	Säffle
Blidsberg	- Första Långgatan	Kungälv	Tibro
Bohus	- Hisings Kärra	Landvetter	Tidaholm
Bollebygd	- Hjäilbo	Lerum	Torsby
Borås	- Högsbo	Lidköping	Trollhättan
- Hulta	- Kortedala	Lilla Edet	Trädet
- Norrby	- Landala	Lödöse	Uddevalia
- Stora torget	- Lilla Bommen	Mariestad	Ulricehamn
Falkenberg	- Majorna	Mellerud	Vara
Falköping	- Marieholm	Möndal	Varberg
Filipstad	- Odinsgatan	Mödinge	Vargön
Fristad	- Sijön	Partille	Vårgårda
Färgelanda	- Volvo PVB	Rävlanda	Vänersborg
Gällstad	- Vågmästare-	Skara	Åmål
Göteborg	- platsen	Skövde	Årjäng
- Almedal	- Örgryte	Sollebrunn	Älvängen
- Avenyn	Hagfors	Stenungsund	
- Backa Ringön	Herrljunga	Sunne	
- Brunngatan	Hjo		
	Karlskoga		

Mellansverige

Arboga	Jakobsberg	Stockholm	Vällingby
Axelsberg	Järna	- Fleminggatan	Värmdö
Blackeberg	Kolbäck	- Fridhemsplan	Västerhaninge
Brommaplan	Kumla	- Globen	Västerort
Bålsta	Kungsängen	- Götgatsbacken	Västerås
Dalarö	Kungsör	- Hornsberg	- Emausgatan
Enköping	Kärrtorp	- Hornsgatan	- Köpingsvägen
Farsta	Köping	- Hornstull	- Stora gatan
Fellingsbro	Lindesberg	- Kungsholmstorg	- Vasagatan
Finnerödja	Marieberg	- Marieberg	Årsta PC
Fjugesta	Marievik	- Renstiernas gata	Älvsjö
Frövi	Nacka Forum	- S:t Eriksgatan	Äppelviken
Hallsberg	Norrälje	- Skanstull	Örebro
Hallstavik	Nynäshamn	Stuvsta	- Drottninggatan
Hallunda	Pålsboda	Södertälje	- Ekersgatan
Hammarby	Rimbo	Trosa	- Våghustorget
Haninge Centrum	Saltsjö-Boo	Trångsund	Ösmo
Huddinge Centrum	Skultuna	Tullinge	Österbybruk
Hässelby Gärd	Skårholmen	Tyresö	Östhammar
Högdalen	Sköndal	Ulvsunda	
Hökarängen	Spånga	Uppsala	
		- City	
		- Eriksberg	
		- Industriområdet	
		- Luthagen	

Norra Norrland

Arvidsjaur	Gullänget	Luleå	Näsåker	Umeå
Backe	Gällivare	- Storgatan	Pajala	- Storgatan
Bjurholm	Haparanda	- Örnåset	Piteå	- Teg
Bjåsta	Holmsund	Lycksele	Ramsele	- Västerslätt
Björna	Hoting	Lövånger	Robertsfors	Vilhelmina
Boden	Husum	Mellansel	Råneå	Vindeln
Bredbyn	Härnösand	Malmberget	Skellefteå	Vännäs
Bureå	Jokkmokk	Malå	Sollefteå	Ånäset
Burträsk	Junsele	Nordingrå	Sorsele	Åsele
Byske	Kalix	Nordmaling	Storuman	Älvsbyn
Domsjö	Kiruna	Norrfors	Trehörningsjö	Örnsköldsvik
Dorotea	Kramfors	Norsjö	Ullånger	Överkalix
Gammelstad	Lugnvik	Nyåker		Övertorneå

Södra Norrland

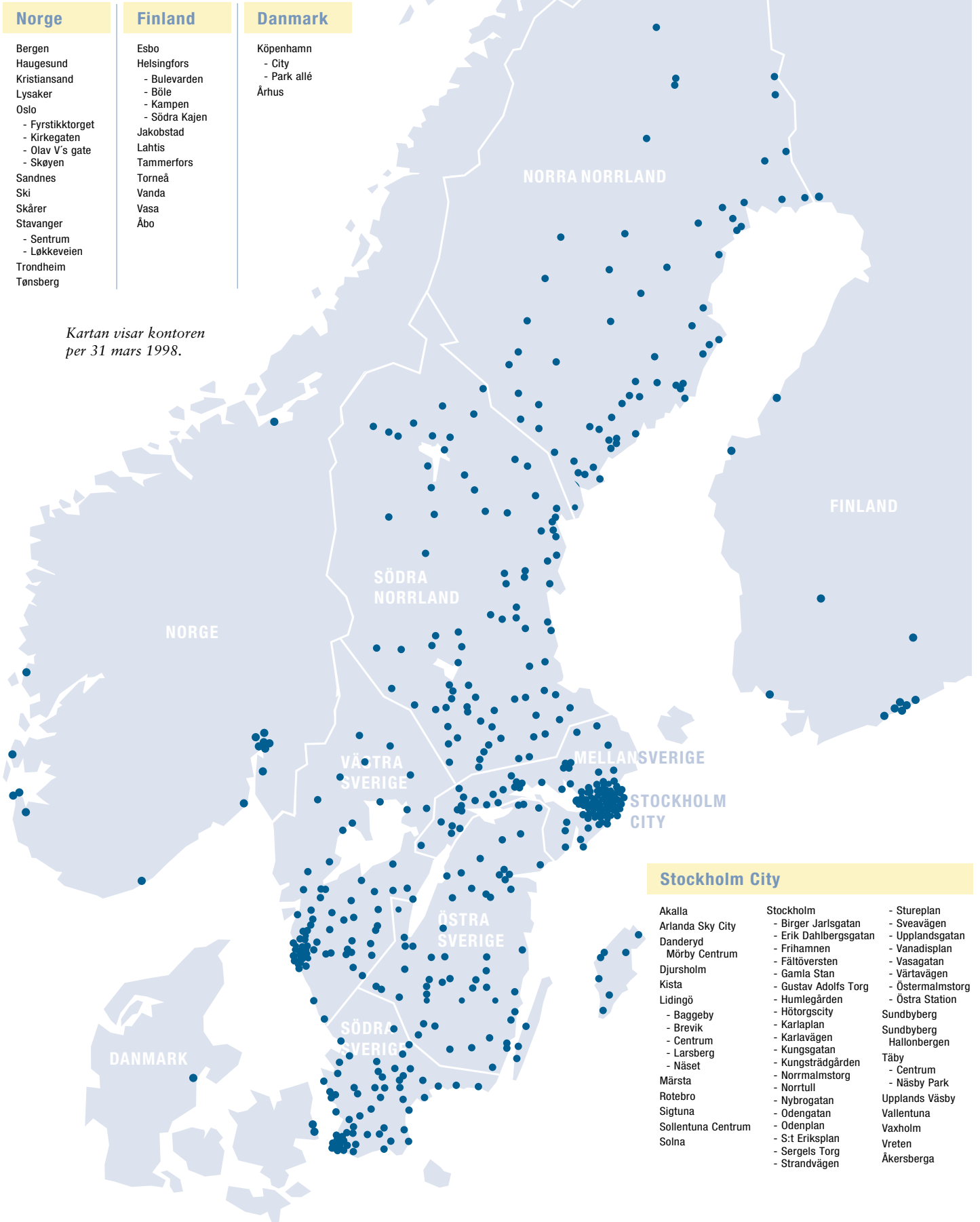
Alfta	Furudal	Kilafors	Ockelbo	Svenstavik
Arbrå	Föllinge	Kopparberg	Offerdal	Säter
Avesta	Gagnef	Krokum	Orsa	Söderhamn
Bergby	Gnarps	Kvissleby	Oviken	Sörberge
Bergsjö	Grangärde	Leksand	Rätan	Tierp
Bispgården	Grängesberg	Liden	Rättvik	Timrå
Bjursås	Gällö	Lima	Sala	Torsåker
Bjuråker	Gävle City	Lit	Sandviken	Tärnsjö
Björbo	Hammarstrand	Ljusdal	Skinnskatte-	Vansbro
Boda Kyrkby	Hammerdal	Ljusne	berg	Venjan
Bollnäs	Heby	Ludvika	Skutskär	Västansfors
Borlänge	Hede	Långshyttan	Skärplinge	Ånge
Bräcke	Hedemora	Malung	Skönsberg	Åre
Delsbo	Hedesunda	Mattfors	Stora Tuna	Östersund
Edsbyn	Hudiksvall	Mockfjärd	Storvik	Östervåla
Fagersta	Insjön	Mora	Strömsund	
Falun	Järpen	Mörsil	Sundsvall	
Fränsta	Järvsö	Norberg	Sveg	

Östra Sverige

Alvesta	Färjestaden	Linköping	Nässjö	Virserum
Anderstorp	Gislaved	- City	Oskarshamn	Visby
Bankeryd	Hemse	- Tornby	Rörvik	- Adelsgatan
Borensberg	Hultsfred	Mjölby	- Öster	
Borgholm	Huskvarna	Motala	Slite	Vislanda
Burgsvik	Högsby	Mönsterås	Stockaryd	Värnamo
Eksjö	Järnforsen	Mörbylånga	Strängnäs	Västervik
Emmaboda	Jönköping City	Mörlanda	Sävsjö	Växjö
Eskilstuna	Kalmar	Norrköping	Söderköping	Ålem
- Fristadstorget	- Berga	- Drottninggatan	Tingsryd	Åseda
- Östermalm	- Kvarnholmen	- Eneby Centrum	Torsås	Åtvidaberg
Finspång	Katrineholm	- Hageby	Tranås	
Flen	Klintehamn	- Säpkullen	Vaggeryd	
Färösund	Lammhult	Nybro	Vetlanda	
	Landsbro	Nyköping	Vimmerby	

Södra Sverige

Arlöv	Höör	Lund	Markaryd	Vellinge
Bjärnum	Karlshamn	Lönsboda	Olofström	Vittsjö
Broby	Karlskrona	Malmö	Osby	Vollsjö
Båstad	Kivik	- Amiralsgatan	Ronneby	Ystad
Eslöv	Klippan	- City	Simrishamn	Åhus
Glimåkra	Knislinge	- Dalaplan	Sjöbo	Älmhult
Halmstad	Kristianstad	- Fosie	Staffanstorp	Ängelholm
Helsingborg	Kävlinge	- Fridhemstorget	Svedala	
- Norr	Laholm	- Köpenhamns-	Sölvesborg	
- Stortorget	Landskrona	vägen	Sösådal	
- Söderport	Liatorp	- Lantmannagatan	Tomelilla	
Hässleholm	Limhamn	- Lundavägen	Trelleborg	
Höganäs	Ljungby	- Triangeln	Tyringe	
Höllviken	Ljungbyhed	- Värnhem	Veberöd	

Kartan visar kontoren
per 31 mars 1998.

REGIONHUVUDKONTOREN I NORDEN

Kontorsrörelsen i Norden är organiserad i tio regionbanker – sju i Sverige och en vardera i Danmark, Finland och Norge. Kontorscheferna är direkt underställda regionbankschefen.

Vid regionhuvudkontoret finns specialister som stöd för kontorens arbete, t ex: rörelsechefer, specialister på kredit-, utlands-, betalnings-, kapitalplacerings-, försäkrings- och juridiska frågor samt interna funktioner för ekonomi, administration, personal och revision.

NORGE

STYRELSE:

Koncernsjef **DAG MEJDELL**, Oslo, *ordf*

Visekoncernsjef **JON FREDRIK BAKSAAS**, Oslo

Bankdirektör **HANS CHRISTOFFERSON**, Åkersberga

Regionbankschef **BJÖRN-ÅKE WILSENIUS**

VÄSTRA SVERIGE

STYRELSE:

Direktör **JAN CARLSTEIN**, Hovås, *ordf*

Direktör **BENGT BENGSSON**, Hovås

Direktör **THOMAS DAFGÅRD**, Källby

Assuransdirektör **LARS LINDFELT**, Hovås

Direktör **ANDERS LÖFBERG**, Karlstad

Direktör **SÖREN MANNHEIMER**, Göteborg

Direktör **MARTIN ORRBECK**, Mölndal

Direktör **EVA PERSSON**, Västra Frölunda

Professor **ANDERS SJÖBERG**, Romelanda

Bankdirektör **ANDERS WIKING**, Trollhättan (P)

Regionbankschef **M JOHAN WIDERBERG**

DANMARK

STYRELSE:

Bankdirektör **HANS CHRISTOFFERSON**, Åkersberga, *ordf*

Bankdirektör **BJÖRN BÖRJESSON**, Malmö

Bankdirektör **HANS-OLOF HARRISSON**, Linköping

Regionbankschef **NILS-ERIK PERSSON**

SÖDRA NORRLAND

STYRELSE:

Advokat **LENNART ZEDENDAHL**, Borlänge, *ordf*Direktör **OVE ANONSEN**, GävleDirektör **ULF BERGKVIST**, InsjönDirektör **ÅKE RYDÉN**, SvegDirektör **LEIF SUNNERMALM**, SandvikenDirektör **GÖTHE ÖSTLUND**, MoraBankdirektör **JAN LARSSON**, Gävle (P)Regionbankschef **HÅKAN SANDBERG**

NORRA NORRLAND

STYRELSE:

Direktör **DONALD JOHANSSON**, Älvsbyn, *ordf*Direktör **BJÖRN FRANKLIN**, LyckseleDirektör **BENGT-OVE HÖGSTRÖM**, HärnösandDirektör **ERIK ORRING**, UmeåBanktjänsteman **ULRIKA RÄNNAR-OLAUSSEN**, Luleå (P)Regionbankschef **STEFAN NILSSON**

FINLAND

STYRELSE:

Direktör **STIG-ERIK BERGSTRÖM**, Esbo, *ordf*Direktör **KAJ JANSSON**, SibboBankdirektör **HANS CHRISTOFFERSON**, ÅkersbergaRegionbankschef **CARL-AXEL OLSSON**

MELLANSVERIGE

STYRELSE:

Direktör **PER SORTE**, Saltsjöbaden, *ordf*Direktör **PER JOHAN BEHRN**, ÖrebroDirektör **ESKIL FLORVALL**, SaltsjöbadenFriherre **CARL-HUGO HAMILTON**, HjortkvarnDirektör **ESBJÖRN OLSSON**, StockholmDirektör **GUSTAV OHLSSON**, VästeråsDirektör **ALLAN PETTERSSON**, HuddingeDirektör **OLOF G WIKSTRÖM**, JärfällaBankkamrer **JURGEN KLEFELT**, Stockholm (P)Regionbankschef **CURT KÄLLSTRÖMER**

STOCKHOLM CITY

STYRELSE:

Direktör **ÅKE RIETZ**, Stockholm, *ordf*Direktör **JAN BLOMBERG**, StockholmDirektör **CARL-OLOF BY**, SaltsjöbadenDirektör **GÖRAN LARSSON**, StockholmDirektör **GÖRAN NORD**, BrommaDirektör **LENNART SVENSSON**, StockholmBankkamrer **MAINE GRÄNS**, Vallentuna (P)Regionbankschef **MAGNUS UGGLA**

SÖDRA SVERIGE

STYRELSE:

Direktör **SVEN-ERIC HERSVALL**, Malmö, *ordf*Direktör **ROLAND BENGTSOON**, VikenDirektör **ROLF BÖRJESSON**, MalmöDirektör **JAN EKBERG**, ÅhusDirektör **DAG IVARSSON**, OsbyDirektör **KURT J JOHANSSON**, SölvesborgDirektör **SVEN OHLSSON**, SkanörDirektör **MIKAEL ROOS**, MalmöBanktjänsteman **ANN-CHRESTIN SAEDÉN-NILSSON** (P), BlentarpRegionbankschef **BJÖRN BÖRJESSON**

ÖSTRA SVERIGE

STYRELSE:

Direktör **ANDERS HULTMAN**, Växjö, *ordf*Direktör **LENNART BOHLIN**, LinköpingDirektör **JAN CEDWALL**, NyköpingDirektör **PER JÄRNLAND**, NorrahammarDirektör **JAN-ERIC NILSSON**, VisbyDirektör **KENNETH STÅHL**, JönköpingDirektör **KENNETH SYNNERSTEN**, VästeråsBankkamrer **LARS HULTMAN**, Tranås (P)Regionbankschef **HANS-OLOF HARRISON**

(P) = Personalrepresentant

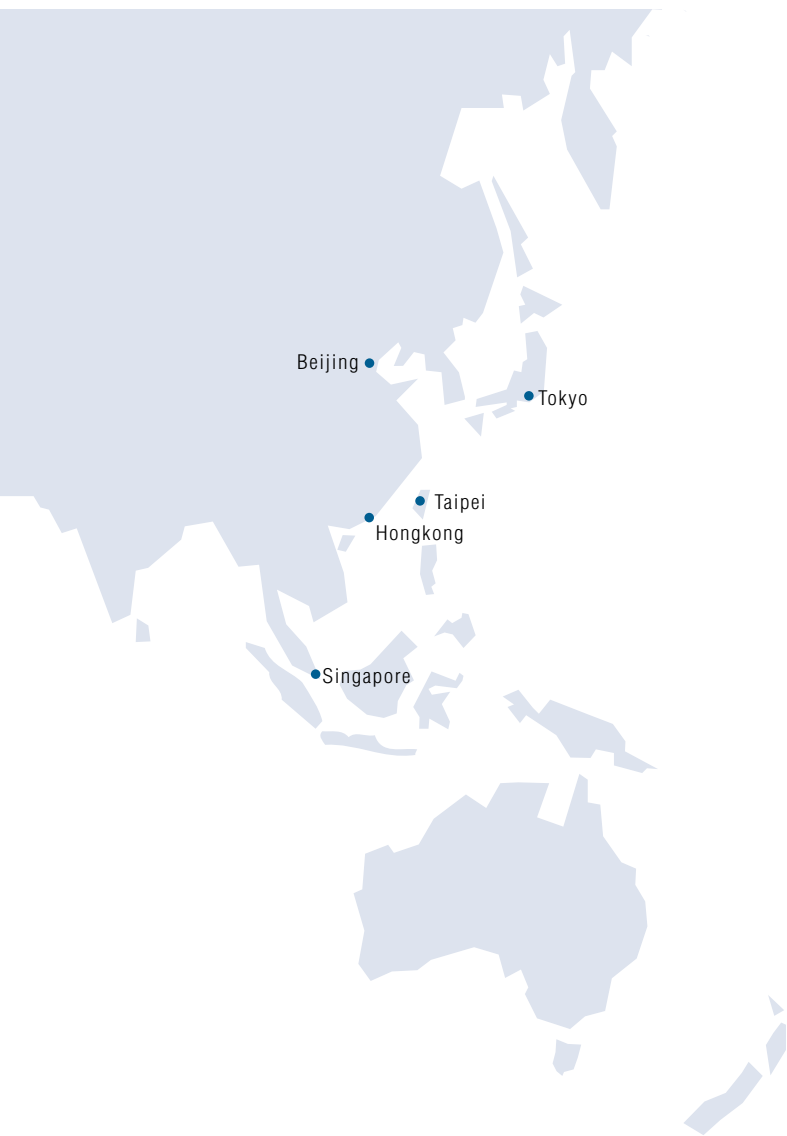
ENHETERNA UTANFÖR NORDEN

Verksamheten utanför Norden överfördes organisatoriskt till Handelsbanken Markets i samband med bildandet av de nya regionbankerna i Norden. Kontor finns i övriga Europa, Asien och USA.

Enheterna är i huvudsak inriktade på nordiska företag med verksamhet i utlandet och icke-nordiska företag med verksamhet i Norden. Dessutom tillhandahålls via Handelsbanken i Luxemburg och London privatjänster för nordiska medborgare bosatta utanför Norden.

Under året öppnades ett representantkontor i Warszawa.

CENTRALA HUVUDKONTORET

Centrala huvudkontoret stöder kontoren med utvecklingsarbete, löpande service och specialistkompetens. Här nedan presenteras också våra svenska dotterbolag, som är integrerade i bankens affärsverksamhet.

ADMINISTRATIONSAVDELNINGEN

Chef: **JANITA THÖRNER-LEHRMARK**

Ansvarar för investeringar i fastigheter, inventarier och maskiner samt för inköps-, arkiv-, telefon-, säkerhets-, försäkrings- och miljöfrågor. Förvaltar bankens fastigheter och ansvarar för bygg- och fastighetsfrågor. Sköter också huvudkontorets distribution och post.

DATAAVDELNINGEN

Chef: **GÖRAN ELVÄNG**

Ansvarar för utveckling, samordning, förvaltning och drift av koncernens datasystem, arbetsstationer och kommunikationsnät.

EKONOMIAVDELNINGEN

Chef: **SVEN GREVELIUS**

Ansvarar för affärsbokföring, koncernredovisning, bokslut, ekonomiska och administrativa styrsystem, intern cash management och skatteanalys.

FINANSAVDELNINGEN

Chef: **PEHR WISSÉN**

Ansvarar för koncernens finansiering i svenska och internationella kapitalmarknader. Förvaltar investmentportföljen. Har det övergripande ansvaret för koncernens exponering för ränte-, växelkurs-, likviditets- och aktiekursrisker. Sköter internbanken och riksbanksclearingen.

INFORMATIONSAVDELNINGEN

Chef: **LARS LINDMARK**

Har det övergripande ansvaret för koncernens marknadspolitik, intern/extern information och reklam, investor relations, klagomålshantering samt kontakter med massmedia. Ger ut koncernens personaltidning.

HANDELSBANKEN KAPITALFÖRVALTNING

Chef: **BJÖRN C ANDERSSON**

Ansvarar för kapitalförvaltning och fondförvaltning samt depå- och kapitalplaceringstjänster.

KREDITAVDELNINGEN

Chef: **LENNART FRANCKE**

Har det övergripande ansvaret för koncernens kreditpolitik och kreditprocedurer samt riskbedömning av kreditportföljen.

Bereder kreditärenden för centralstyrelsen.

HANDELSBANKEN MARKETS

Chef: **GÖRAN BJÖRLING**

Verksamheten omfattar corporate finance, lånekapitalfinansiering, valuta-, penningmarknads- och aktiehandel, correspondent banking, handelsfinansiering och ekonomisk analys.

I Handelsbanken Markets ingår också koncernens enheter utanför Norden.

PERSONALAVDELNINGEN

Chef: **BARBRO JOHANSSON**

Har det övergripande ansvaret för koncernens personalpolitik, personal- och chefsförsörjning, ledar- och kompetensutveckling, personaladministration samt förhandlingar om löner och anställningsvillkor. Ansvarar också för arbetsmiljö, företagshälsovård, pensionsärenden samt kursgården Södern på Lidingö.

REVISIONSAVDELNINGEN

Chef: **TORD JONEROT**

Har det övergripande ansvaret för den interna revisionen inom koncernen.

RÄTTSAVDELNINGEN

Chef: **LARS KINANDER**

Har det övergripande ansvaret för juridiska frågor i koncernen. Ger juridiskt stöd åt alla enheter i koncernen.

UTVECKLINGSAVDELNINGEN

Chef: **LARS O GRÖNSTEDT**

Har det övergripande ansvaret för utvecklingsfrågor inom koncernen. Ansvarar för utveckling av betalnings- och cash management-tjänster, in- och utlåningstjänster, automatiserade tjänster och kontorssystem.

Ansvarar för investeringar inom dataområdet.

DOTTERBOLAG:

HANDELSBANKEN FINANS

Chef: **ULF RIESE**

Erbjuder leasing, avbetalning, finansieringssamarbeten med leverantörer av investeringsobjekt, finansiering och administration av tjänstebilar, fakturaservice och fakturakrediter, inkasso samt säljfinansiering i samarbete med återförsäljare. Har verksamhet i Sverige, Norge, Finland och Danmark.

HANDELSBANKEN LIV

Chef: **MAGNUS OHLSSON**

Erbjuder ett fullständigt sortiment av livförsäkringsprodukter, såsom privata pensionsförsäkringar, tjänstepensionsprogram, grupplivförsäkringar, fondförsäkringar, sjuk- och olycksfallsförsäkringar samt utländska kapitalförsäkringar.

HANDELSBANKEN FONDER

Chef: **PETER ENGDAHL**

Förvaltar och administrerar bankens värdepappersfonder samt administrerar fonder åt kundföretag.

STADSHYPOTEKSKONCERNEN

Chef: **MICHAEL ZELL**

STADSHYPOTEK och dotterbolaget **HANDELSBANKEN HYPOTEK** lämnar bottenlån mot säkerhet i småhus, fritidshus, bostadsrätter, flerbostadshus samt kontors- och affärsfastigheter. I koncernen ingår också **STADSHYPOTEK FASTIGHETER**.

STADSHYPOTEK BANK

Chef: **YONNIE BERGQVIST**

Telefonbank som tillhandahåller sparprodukter för privatpersoner och mindre företag.

CENTRALSTYRELSEN

Vid bolagsstämman den 22 april 1997 omvaldes bankens styrelse utom direktör Carl-Erik Feinsilber, som undanbett sig omval. Till ny suppleant i styrelsen valdes bankdirektör Hans Christofferson, som efterträdde bankdirektör Hans-Olof Harrison.

Styrelsen hade elva sammanträden under 1997.

Kommittéer

Kreditkommittén. Beslutar på uppdrag av centralstyrelsen i flertalet av de kreditärenden som centralstyrelsen har att avgöra och bereder sådana kreditärenden som på grund av storlek eller särskild vikt föreläggs hela centralstyrelsen. Kreditkommittén hade elva sammanträden under 1997.

Ledamöter: Tom Hedelius, ordförande, Bo Rydin, vice ordförande, Jan Ekman, vice ordförande, Göran Björling, Lennart Claesson, Roland Fahlin, Hans Larsson, Olle Persson, Clas Reuterskiöld och Arne Mårtensson.

Suppleanter: Lotty Bergström och Bengt Samuelsson.

Förslagskommittén. Handelsbankens centralstyrelse utser varje år sedan 1988 en förslagskommitté som nominerar styrelseledamöter och revisorer inför bolagsstämman.

Ledamöter: Tom Hedelius, ordförande, Lennart Claesson, Jan Ekman, Gunnar L Johansson, Bo Rydin och Sven Ågrup.

Lönekommittén. Justerar ordförandens ersättning och förmåner i enlighet med dennes avtal, justerar verkställande direktörens lön och förmåner i enlighet med dennes avtal samt fastställer principer och ramar för vice verkställande direktörernas löner, förmåner och pensioner.

Ledamöter: Gunnar L Johansson, ordförande, Clas Reuterskiöld, Bo Rydin och Sven Ågrup.

Hedersordförande

Styrelseledamöter

TOM HEDELIUS, ordf

* 1939, Ekon dr h c, Stockholm
Ledamot sedan 1977
Ordf i Bergman & Beving AB; vice ordf i ÅGA AB, AB Industrivärden, Telefon AB L M Ericsson; ledamot i SAS representant-skap, Svenska Cellulosa AB SCA, AB Volvo
Aktieinnehav: 8 800

BO RYDIN, vice ordf

* 1932, Ekon dr h c och Tekn dr h c, Stockholm
Ledamot sedan 1973
Ordf i Svenska Cellulosa AB SCA, AB Industrivärden, Graningeverken; vice ordf i Skanska AB; ledamot i SAS representant-skap, AB Scancem, IBM EMEA Board
Aktieinnehav: 12 100

JAN EKMAN, vice ordf

* 1929, Bankdirektör, Lidingö
Ledamot sedan 1976
Ledamot i Gränges AB, NCC AB, PLM AB, Ingka Holding B.V., Waste Management International plc, London, The Banking Advisory Group i International Finance Corp (IFC), Washington
Aktieinnehav: 4 500

TORE BROWALDH

* 1917, Tekn dr, Stockholm

JAN WALLANDER

* 1920, Docent, Drottningholm

ROLAND FAHLIN

* 1938, Koncernchef i ICA Handlarnas AB, Stockholm
Ledamot sedan 1993
Ordf i Hakon Gruppen A/S, Oslo
Aktieinnehav: 500

GUNNAR L JOHANSSON

* 1928, Direktör, Göteborg
Ledamot sedan 1987
Ordf i Kronans Droghandel AB; vice ordf i Stiftelsen för Chalmers Tekniska Högskola; ledamot i BTL AB
Aktieinnehav: 4 000

HANS LARSSON

* 1942, VD i Nordstjärnan AB, Stockholm
Ledamot sedan 1990
Ordf i Althin Medical AB; ledamot i BTL AB, Bilia AB, AB Linjebuss, Mo och Dom-sjö AB, NCC AB
Aktieinnehav: 6 200

ARNE MÅRTENSSON

* 1951, VD och koncernchef,
Danderyd
Ledamot sedan 1990
Ordf i Svenska Bank-
föreningen; vice ordf
i Stiftelsen Näringslivets
Ledarskapsakademi, KSSS;
ledamot i Mo och Domsjö AB,
V&S Vin & Sprit AB, OM
Gruppen AB, Council of
World Economic Forum
Aktieinnehav: 8 000

LOTTY BERGSTRÖM

* 1949, Bankkamrer,
Ekerö
Ledamot sedan 1996
Aktieinnehav: 0

LENNART CLAESSION

* 1944, Bankdirektör, Nässjö
Ledamot sedan 1985
Ordf i Stiftelsen Oktogonen
Aktieinnehav: 0

GÖRAN ENNERFELT

* 1940, VD och koncernchef
i Axel Johnson koncernen,
Upplands Väsby
Ledamot sedan 1985
Aktieinnehav: 8 000

PER-OLOF ERIKSSON

* 1938, Tekn dr h c,
Sandviken
Ledamot sedan 1986
Ordf i Svenska Kraftnät;
ledamot i Assa Abloy AB,
AB Custos, Preem Petroleum
AB, Sandvik AB, Skanska AB,
AB SKF, SSAB Svenskt Stål
AB, AB Volvo, N.V. Konin-
klijke Sphinx Gustavsberg
Aktieinnehav: 6 000

OLLE PERSSON

* 1935, Direktör, Östersund
Ledamot sedan 1989
Ordf i Byggelit AB, Z-Invest
Aktieinnehav: 6 000

CLAS REUTERSKIÖLD

* 1939, VD och koncernchef i
AB Industrivärden, Danderyd
Ledamot sedan 1994
Ordf i PLM AB; ledamot i
AGA AB, Sandvik AB,
Svenska Cellulosa AB SCA,
Telefon AB L M Ericsson
Aktieinnehav: 5 509

BENGT SAMUELSSON

* 1934, Professor, Danderyd
Ledamot sedan 1989
Ordf i Nobelstiftelsen;
ledamot i Pharmacia & Upjo-
hn Inc., The Liposome Co.,
Inc., USA
Aktieinnehav: 1 000

SVEN ÅGRUP

* 1930, Direktör, Lidingö
Ledamot sedan 1973
Ordf i AGA AB; ledamot
i Telefon AB L M Ericsson,
Sandvik AB, Tetra Laval AB
Aktieinnehav: 3 000

HANS CHRISTOFFERSON

(Suppl)
* 1942, vVD, Åkersberga
Ledamot sedan 1997
Aktieinnehav: 9 330

*För ledamot som tidigare varit suppleant anges som år för inträde i styrelsen
det år denne utsågs till suppleant.*

KONCERNLEDNINGEN

Verkställande direktör
och koncernchef

ARNE MÅRTENSSON, * 1951
Anställd: 1972
Aktieinnehav: 8 000

Vice verkställande direktörer
vid regionbankerna

STEFAN NILSSON, * 1957
Chef för Regionbanken Norra Norrland
Anställd: 1980
Aktieinnehav: 500

HÅKAN SANDBERG, * 1948
Chef för Regionbanken Södra Norrland
Anställd: 1969
Aktieinnehav: 2 003

MAGNUS UGGLA, * 1952
Chef för Regionbanken Stockholm City
Anställd: 1983
Aktieinnehav: 10 000

Förändringar

Till vVD och chef för Regionbanken Finland utsågs Carl-Axel Olsson (fr o m 1 januari 1998).

Till vVD och chef för Regionbanken Norge utsågs Björn-Åke Wilsenius (fr o m 1 januari 1998).

Till chef för Regionbanken Stockholm City utsågs vVD Magnus Ugglå, tidigare chef för Regionbanken Utland (fr o m 1 januari 1998).

Till chef för Handelsbanken Kapitalförvaltning utsågs vVD Björn C Andersson, tidigare chef för Handelsbanken Markets (fr o m 1 mars 1998).

Till chef för Handelsbanken Markets utsågs vVD Göran Björling, tidigare chef för Centrala kreditavdelningen (fr o m 1 mars 1998).

Till vVD och chef för Centrala kreditavdelningen utsågs Lennart Francke, tidigare ställföreträdande chef för samma avdelning (fr o m 1 mars 1998).

CURT KÄLLSTRÖMER, * 1941
Chef för Regionbanken Mellansverige
Anställd: 1961
Aktieinnehav: 18 429

HANS-OLOF HARRISON, * 1943
Chef för Regionbanken Östra Sverige
Anställd: 1964
Aktieinnehav: 10 869

M JOHAN WIDERBERG, * 1949
Chef för Regionbanken Västra Sverige
Anställd: 1972
Aktieinnehav: 1 180

BJÖRN BÖRJESSON, * 1951
Chef för Regionbanken Södra Sverige
Anställd: 1981
Aktieinnehav: 1 000

CARL-AXEL OLSSON, * 1938
Chef för Regionbanken Finland
Anställd: 1958
Aktieinnehav: 1 000

BJÖRN-ÅKE WILSENIUS, * 1944
Chef för Regionbanken Norge
Anställd: 1961
Aktieinnehav: 770

Vice verkställande
direktörer vid centrala
huvudkontoret

BJÖRN C ANDERSSON, * 1946
Chef för Handelsbanken Kapitalförvaltning
Anställd: 1985
Aktieinnehav: 6 000

GÖRAN BJÖRLING, * 1942
Chef för Handelsbanken Markets
Anställd: 1977
Aktieinnehav: 0

GÖRAN ELVÄNG, * 1940
Chef för Centrala dataavdelningen
Anställd: 1996
Aktieinnehav: 0

LENNART FRANCKE, * 1950
Chef för Centrala kreditavdelningen
Anställd: 1972
Aktieinnehav: 428

SVEN GREVELIUS, * 1942
Chef för Centrala ekonomiavdelningen
Anställd: 1984
Aktieinnehav: 7 000

LARS O GRÖNSTEDT, * 1954
Chef för Centrala utvecklingsavdelningen
Anställd: 1983
Aktieinnehav: 200

BARBRO JOHANSSON, * 1944
Chef för Centrala personalavdelningen
Anställd: 1961
Aktieinnehav: 0

PEHR WISSÉN, * 1951
Chef för Centrala finansavdelningen
Anställd: 1983
Aktieinnehav: 0

REVISORER

Ordinarie revisorer

Utsedda av bolagsstämman

BERTIL EDLUND, *ordf*
Auktoriserad revisor, Öhrlings
Coopers & Lybrand AB, Sollentuna

SIGVARD HEURLIN
Auktoriserad revisor, Öhrlings
Coopers & Lybrand AB, Stockholm

HANS KARLSSON
Auktoriserad revisor, KPMG Bohlins AB,
Stockholm

Utsedd av Finansinspektionen

PETER MARKBORN
Auktoriserad revisor, Arthur Andersen AB,
Danderyd

Revisorssuppleanter

ÅKE DANIELSSON
Auktoriserad revisor, Öhrlings Coopers
& Lybrand AB, Stockholm

STEFAN HOLMSTRÖM
Auktoriserad revisor, KPMG Bohlins AB,
Täby

Rörelsens utveckling

UTLÅNING

Handelsbankskoncernens utlåning till allmänheten ökade mellan årsskiftena 1996 och 1997 med 111% till 587 mdkr (278). Av ökningen om 309 mdkr är 243 mdkr direkt hänförligt till Stadshypotek. Volymerna exkl Stadshypotek ökade med 66 mdkr eller med 24% jämfört med 1996.

Efter bankens övertagande av Stadshypotek har betydande volymer av hypotekslån omsatts utan att några väsentliga volymtapp kunnat konstateras i koncernens samlade utlåning i svenska kronor. Utvecklingen av marknadsandelarna i Sverige redovisas i vidstående tabell.

Koncernens valutautlåning ökade med 25 mdkr till 96 mdkr. Av ökningen svarar Norden utanför Sverige för 3 mdkr. Den övriga ökningen är främst hänförlig till volymer vid filialer utanför Norden.

INLÅNING

Handelsbankens inlåning från allmänheten steg under 1997 med 13% till 138 mdkr.

Inlåningen i svenska kronor steg med 7%. Hushållsinlåningen i det svenska banksystemet redovisar en måttlig minskning under 1997. Genom förvärvet av Stadshypotek Bank ökade Handelsbankskoncernens inlåning med 6 mdkr. Koncernens företagsinlåning i kronor ökade med 8%. Denna inlåning styrs i huvudsak av bankernas likviditet vid varje tillfälle och vad respektive bank är villig att betala. Den är därför relativt lättörslig.

Inlåning i valuta ökade med 79% till 20 mdkr. Det är främst valutainlåningen i banken i Sverige som ökar. Av volymen är cirka hälften hänförlig till de nordiska filialerna.

BETALNINGSFÖRMEDLING

Betalningsförmedling

Antalet kunder i kundterminalsystemet för företag i Sverige, Handelsbanken Dialog, ökade med 54%. Antalet kunder i Handelsbankens system för betalningar och cash management över gränserna, Nordic Link, ökade med 85%. Funktionaliteten i Nordic Link förbättrades också avsevärt under året.

Handelsbanken har blivit ackrediterad av BIS (Bank för International Settlements) som clearingbank i den internationella ECU-clearingen.

Detta betyder också att banken kommer att kunna delta i Euro-clearingen. Detta är av betydelse även om Sverige inte deltar i den europeiska gemensamma valutatan från början. Dels har banken ansenlig verksamhet i länder som är med redan från början, dels framstår det som allt tydligare att euron även i Sverige redan från 1999 kommer att inta en särställning och inte bara vara

Utlåning till allmänheten, koncernen

	31 dec 1997 mkr	31 dec 1996 mkr	För- ändring %
Utlåning i svenska kronor			
till hushåll	192 244	79 351	142
till företag m fl	302 948	131 417	131
	495 192	210 768	135
Utlåning valuta			
till hushåll	8 318	6 112	36
till företag	87 348	64 561	35
	95 666	70 673	35
Reserv för befarade kreditförluster	- 4 034	- 3 651	10
Summa utlåning	586 824	277 790	111

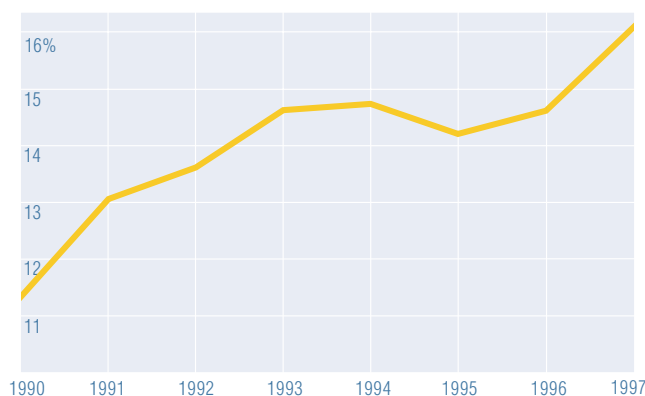
Utlåning – marknadsandelar i Sverige, svenska kronor och utländsk valuta

	31 dec 1997 mkr	31 dec 1996 mkr
Utlåning – marknadsandelar i Sverige		
till hushåll	29,6	12,3
till företag m fl	28,6	14,2
Summa	29,0	13,4

Inlåning från allmänheten, koncernen

	1997 dec mkr	1996 dec mkr	För- ändring %
Inlåning i svenska kronor			
från hushåll	61 763	58 517	6
från företag m fl	57 039	52 826	8
	118 802	111 343	7
Inlåning valuta			
från hushåll	2 721	1 983	37
från företag m fl	16 848	8 943	88
	19 569	10 926	79
Summa inlåning	138 371	122 269	13

Hushållsinlåning – marknadsandelar i Sverige, svenska kronor

KORTTJÄNSTER

En stor del av de tillgängliga resurserna har under året ägnats åt utveckling för att möjliggöra avvecklingen av det mellan flera banker gemensamägda bolaget Servo, som hanterade transaktioner och inlösenavtal med köpställen. Servo avvecklades på grund av ny konkurrens-lagstiftning.

Under året fattades beslut om utbyte av huvuddelen av Handelsbankens bankomater. De nya bankomaterna är förberedda för att kunna hantera sedlar i flera olika valutor och för laddning av sk cash cards.

FASTIGHETSFINANSIERING

Fastighetsfinansiering inom Handelsbankskoncernen sker i huvudsak i Stadshypotekskoncernen, dvs Stads-hypotek AB och Handelsbanken Hypotek AB.

På grund av fortsatt svag efterfrågan och höga byggkostnader har nyproduktionen under året av såväl bostäder som kontors- och affärsfastigheter varit låg. Under 1997 färdigställdes bara knappt 10 000 bostäder. Fortfarande råder brist på bostäder i storstadsregionerna, medan det på många orter ute i landet finns ett överskott.

Räntorna har stigit något under året. Lån med rörlig ränta steg med 0,5 procentenheter, medan lån med 2 och 5 års löptider steg med 0,95 resp 0,10 procentenheter. Trots att ränteskillnaden mellan lån med rörlig ränta och lån med 5 års löptid minskat, håller många låntagare fast vid rörlig ränta. Mycket talar för att skillnaden mellan den rörliga räntan och den fasta räntan på de längre löptiderna minskar ytterligare under 1998.

Omsättningen på andrahandsmarknaden för småhus och bostadsrätter har varit oförändrat hög. En viktig orsak till detta är ett fortsatt gynnsamt ränteläge.

Bostadsinstitutens kreditgivning till allmänheten har under året minskat med 8 mdkr till 1 008 mdkr. Det är främst företag som löst bort sina krediter hos bostadsinstitutet och i stället lagt dessa i banksystemet.

Stadshypotekskoncernen är en dominerande aktör på fastighetsfinansieringsområdet med en marknadsandel på knappt 35%. Därtill kommer bankens andel av fastighetskrediter.

Med en krympande totalmarknad för fastighetskrediter blir självfallet bostadsinstitutens konkurrens om den befintliga kreditstocken hård. En naturlig konsekvens av detta är sjunkande marginaler, vilket i sin tur påverkar räntenettet negativt.

Den decentralisering som tillämpas inom Handelsbanken innebär att kontoren har det totala ansvaret för kundkontakter, prissättning och hantering av samtliga hypotekskrediter. Därmed blir den primära uppgiften för Stadshypotekskoncernen att på marknaden låna upp de medel som krävs för att finansiera utlåningen. Under året har en del av upplåningsbehovet också tillgodosetts utomlands genom Handelsbankens försorg.

en främmande valuta bland andra. Många transaktioner kommer förhållandevis tidigt att ske i euro, även om såväl avsändare som mottagare befinner sig i Sverige.

Handelsbanken ingår också som enda nordiska bank i det så kallade TES-samarbetet, vilket syftar till att utveckla ett nytt sortiment av internationella banktjänster för företagskunder.

Internet

Under året har tjänsten Handelsbanken på Internet tagits i bruk för privatpersoner. Lösningen kombinerar hög säkerhet med stor användarvänlighet. Handelsbanken på Internet kommer att vidareutvecklas avsevärt både för privatpersoner och för företag det kommande året.

STADSHYPOTEK

Integrationsarbetet

Den 26 februari 1997 blev Handelsbanken ägare till Stadshypotek AB. Extra bolagsstämma hölls den 7 mars, då ny styrelse och verkställande direktör tillträdde. Det var också startpunkten för ett omfattande förändringsarbete.

Strategin har varit att omgående integrera Stadshypoteks utlåningsverksamhet i bankens kontorsrörelse. Kunderna fördelades sålunda efter kontorstillhörighet, varefter kontoren gavs ansvar för kund- och kreditfrågor. Brev gick ut till samtliga kunder med information om förändringen och de ytterligare möjligheter till lokal kontakt som Handelsbankens omfattande kontorsnät erbjuder.

Samtidigt påbörjades ett intensivt arbete att i olika former ta kontakt med kunder för att säkerställa den befintliga affärsrelationen och introducera Handelsbanken för att skapa meraffärer. Ett flitigt utnyttjat redskap var att erbjuda Handelsbankens Låneskydd. Därmed blir kunderna helkunder i banken.

Systemfrågorna kom tidigt att få stor betydelse. Det gällde bl a att ta tillvara det omfattande arbete som under senare år bedrivits inom Stadshypotek för att uppnå en rationell hantering av stora volymer. Med hänsyn till Stadshypoteks starka varumärke och den uppskattning produktutformningen mött bland kunder blev det naturligt att låta Stadshypotekslånet bli Handelsbankens huvudsakliga hypotekslån i framtiden. En ytterligare viktig del i förändringsarbetet var att omgående låta alla Stadshypotek AB:s medarbetare inom regionrörelsen – ca 600 av totalt 800 – få sin organisatoriska hemvist i Handelsbankens kontorsrörelse.

Stadshypoteks huvudkontor har i stor utsträckning kunnat integreras med Handelsbankens centrala huvudkontor. Funktioner som är viktiga för ledning och kontroll kvarstår dock i bolaget. Produktutveckling och marknadsfrågor hanteras i mycket nära samverkan med kontorsrörelsen. Av tidigare ca 200 medarbetare på huvudkontoret fanns vid årsskiftet ett 60-tal kvar i bolaget.

Samordning med Handelsbanken Hypotek

Stadshypoteks storlek och starka ställning på den svenska obligationsmarknaden gjorde det naturligt att samordna koncernens upplåning för hypoteksändamål. Sedan juni 1997 svarar Stadshypotek därmed även för upplåningen till Handelsbanken Hypotek. Betydande volymer har direkt lånats upp på utlandsmarknader genom Handelsbankens försorg.

Som en naturlig följd bildades också en koncern med Stadshypotek som moderbolag. En fusion är f n inte aktuell då det i Handelsbanken Hypotek finns ett minoritetsintresse i form av preferensaktieägare. Dessa har ett innehav av ca 5% av kapitalet och 0,5% av rösterna. Preferensaktierna utgavs som en del av förvärvet av Stadshypotek till de aktieägare som önskade en möjlighet att skjuta upp sin reavinstskatt. De noteras sedan i juni 1997 på Stockholms Fondbörs, O-listan.

Volymutveckling

Utvecklingen av Stadshypoteks lånevolymer har följt de antaganden som låg i förvärvskalkylen och som också redovisades i samband med Handelsbankens bud. Stadshypotek hade då sedan flera år stadigt tappat volymer och det fanns inga skäl att tro att detta skulle upphöra omedelbart. Snarare kunde takten förväntas öka.

Det viktiga i den nya situationen är dock inte att följa volymutvecklingen för Stadshypotek isolerat. Den långt gångna integrationen har haft till följd att

betydande volymer kommit andra koncernenheter än Stadshypotek till del. Det har gällt t ex nyutlåning och omläggning av lån som av praktiska skäl ofta lagts upp i Handelsbanken eller Handelsbanken Hypotek. Samtidigt har det gemensamma kund- och kreditansvaret på bankens kontor för ett antal företagskunder lett till bedömningar där hänsynen till koncernens totala exponering medfört ett minskat engagemang inom Stadshypotek.

Härtill kommer betydande meraffärer i banken med Stadshypoteks kunder från andra banker.

Stadshypotek Bank

1997 var Stadshypotek Banks andra hela verksamhetsår och ett i många avseenden händelserikt år. Sedan den 30 juni 1997 är Stadshypotek Bank ett helägt dotterbolag till Handelsbanken.

Året inleddes med ett omfattande arbete rörande Handelsbankens bud på Stadshypotek och erbjudandet till Stadshypotek Banks ca 470 000 depåkunder som enbart hade Stadshypoteksaktier. Depåkunderna erbjöds att omplacera beloppet från försäljningen i olika sparformer.

Under våren togs ett nytt aktiesparsystem i bruk som ger kunderna möjlighet att köpa och sälja samtliga aktier som är noterade på Stockholms Fondbörs. Över 100 000 kunder har valt att ansluta sig till systemet, som även ger möjlighet att månadsspara i aktier.

Antalet inlåningskonton har fortsatt att öka till över 220 000 konton och Stadshypotek Bank är den telebank som har flest kunder. Kontoinlåningen ökade från 4,2 mdkr till ca 5,7 mdkr.

Trots ett antal stora förfall i privatobligationer har Stadshypotek Bank lyckats förvara sin marknadsandel väl under det gångna året. Ett ökat intresse för räntesparande efter höstens oro på världens aktiemarknader har även kunnat märkas.

Under andra halvåret 1997 introducerades FondSpar. Detta är en tjänst som innebär att kunden kan köpa och sälja ett urval av Handelsbankens fonder via telefon. På kort tid har flera tusen nya sparare anslutit sig.

Stadshypotek Fastigheter

I Handelsbankens förvärv av Stadshypotek ingick även Stadshypotek Fastigheter, som är en motsvarighet till Handelsbankens tidigare pantbolag Näckebo. Stadshypotek Fastigheter förvaltar flerbostadshus samt affärs- och kontorshus och andra kommersiella fastigheter som Stadshypotek övertagit för att skydda sina fordringar.

Vid utgången av 1997 omfattade Stadshypotek Fastigheters innehav 139 fastigheter med en sammanlagd uthyrbar yta om ca 860 000 m² och ett bokfört värde om 6,1 mdkr. Beståndet är geografiskt koncentrerat; fastigheter i de tre storstadsregionerna samt Hel-

singborg och Uppsala svarar för 92% av de bokförda värdena. Det största objektet är området Globen City i södra Stockholm, som rymmer kontor, butiker och hotell med tillsammans en uthyrbar yta om ca 115 000 m² och bokfört värde om 1,8 mdkr.

De stora övertagen av fastigheter skedde under perioden 1992–1995. Under 1996 och 1997 har endast enstaka fastigheter tillkommit. Stadshypotek Fastigheter har därför kunnat koncentrera sitt arbete på åtgärder för att minska vakansgraden och sänka förvaltningskostnaderna. Värdehöjande tilläggsinvesteringar har också genomförts på vissa objekt när kontrakt har tecknats med hyresgäster. Under de två åren har vakansgraden i beståndet som helhet kunnat minskas från 12% till 6% i hyresvärde och från 20% till 9% i yta. Ett antal mindre objekt har också sålts. Fastigheternas driftsnetto exklusive räntebidrag motsvarade en direktavkastning om 6,4%. Under 1998 förväntas full effekt av ökad uthyrning under tidigare år.

Förvaltningsresultatet gav för 1997 ett överskott om 96 mkr efter finansnetto men exklusive avskrivningar. Rörelseresultatet exklusive avskrivningar uppgick till 148 mkr inklusive resultat av fastighetsförsäljningar samt upp- och nedskrivningar om totalt 51 mkr. Eget kapital vid utgången av 1997 uppgick till 1 650 mkr, vilket gav en soliditet om 26%.

Som framgår av sid 41 och sid 74 föreslår styrelsen att fastighetsbolaget utdelas till bankens stamaktieägare.

FINANSBOLAGSVERKSAMHET

1997 uppnådde Handelsbanken Finans sitt högsta resultat trots fortsatt ökad konkurrens med bl a omfattande marginalpress. Lönsamheten var också god. Kraftigt ökade volymer i kärnverksamheten kompenserade planerade volymnedgångar i de delar av verksamheten som sedan 1992 är föremål för avveckling. Kreditförlusterna var stabilt låga.

Vid årsskiftet 1997/98 inordnades finansbolagsverksamheten i Norge i Handelsbanken Finans. Därmed finns nu samtliga koncernens enheter inom finansbolagstjänsterna samlade i Handelsbanken Finans. Leasing, avbetalning, bil- och fakturatjänster samt leverantörssamarbeten utgör nu en integrerad del av kontorens universalbankstjänster.

Under året har det nordiska sortimentet ytterligare breddats och fördjupats. Den lokala verksamheten i Sverige, Finland, Danmark och Norge kan nu avtala om heltäckande nordiska lösningar. För kunden innebär denna enhetlighet, inom ramen för lokala anpassningar för lagstiftning, språk och sedvänjor, många fördelar. 1997 innebar också ett genombrott för ansträngningarna att via leasing finansiera nordisk industris export. Bland annat startades två mycket stora exportaffärer för en finsk respektive svensk exportör – de två största affärerna i Handelsbanken Finans historia.

Leverantörssamarbetenas betydelse har ökat. Genom täckningen i Norden har ett antal nya samarbeten sluttits. Flera betydande internationella aktörer har inlett samarbeten med Handelsbanken Finans. Syftet är att för deras kunder erbjuda finansieringslösningar i Norden samt att Handelsbankens kunder i Norden kan erbjudas hjälp med finansbolagsaffärer på andra håll i världen. Ett exempel är kravet från många europeiska koncerner att kunna göra paneuropeiska upphandlingar inom bilfinansiering.

I Sverige är Handelsbanken Finans ett av de ledande finansbolagen med ett heltäckande tjänsteutbud. Tillväxten var avsevärd inom i stort sett samtliga områden.

Leasing och avbetalning ökade kraftfullt och är nu naturliga och viktiga delar i kontorens finansieringstjänster. Allra störst var ökningen inom biltjänsterna, bl a till följd av att de nya tjänstebilsreglerna klargjort förmånsbeskattningen.

Säljfinans, som tillhandahåller konsumentfinansiering i samarbete med återförsäljare och kontor, hade en fortsatt mycket god utveckling under året. Ökad konsumtion i kombination med en förmåga att snabbt möta kundernas ökade krav resulterade i en kraftig volymtillväxt. Trots väsentligt ökad konkurrens från såväl nya som tidigare konkurrenter ökade marknadsandelar och resultat.

Under året har också tjänsten Avbetalningsköp fått ett genombrott. Genom tjänsten kan kontorens privatkunder enkelt finansiera sina förvärv av tyngre kapitalvaror till konkurrenskraftiga räntor.

Fakturaservice erbjuder ett komplett sortiment av tjänster för företagskunders reskontraarbete såsom fakturahantering, bevakning, krav och inkasso. Allt fler företag har upptäckt fördelarna i form av snabbare inflöde av pengar, bättre kontroll och effektivare administration. Fakturakredit, dvs belåning av fakturorna, är en smidig form att finansiera tillväxt och frigöra rörelsekapital. De första avtalen för nordisk fakturaservice tecknades under året.

Kredit-Inkasso har länge erbjudit bankens fastighetskunder en fastighetsinkassotjänst. Genom Handelsbankens förvärv av Stadshypotek AB kan också alla dessa kunder utnyttja denna specialistkompetens. Som ett led i detta övergick ansvaret för Stadshypotek Inkasso till Kredit-Inkasso AB.

I Finland är Handelsbanken Finans, genom dotterbolaget Handelsbanken Rahoitus, ett av de betydande finansbolagen med ett komplett tjänsteutbud av leasing, avbetalning, biltjänster och fakturaservice samt konsumentfinansiering via kortet Aktiiviraha. 1997 utvecklades verksamheten mycket positivt under hög lönsamhet. Den finska kraftindustrin har under året uppmärksammat Handelsbanken Rahoitus möjligheter att arrangera specialfinansiering för större investeringsprojekt.

I Danmark finns tre enheter: dotterbolaget Nordan med Danmarks största inkassoverksamhet och omfattande factoring, Privatlån A/S med konsumentkrediter samt en filial med leasingverksamhet. Inom Inkasso mer än fördubblades orderingången, främst genom att nya stora kunder valt Nordan som sitt inkassobolag. En ny tjänst för kreditupplysningar via Internet skapades.

Det norska finansbolaget är främst inriktat på leasing-, avbetalnings- och biltjänster. 1997 innebar ökade volymer under god lönsamhet på den expansiva norska marknaden. Verksamheten har särskilt stärkt positionen inom leverantörssamarbeten som utgör en god grund för fortsatt volymtillväxt.

PENSIONSSPARANDE/LIVFÖRSÄKRING

I Handelsbankens universalbankskoncept ingår liv- och pensionsförsäkring. Dessa produkter tillhandahålls av två dotterbolag – Handelsbanken Liv Försäkringsaktiebolag, som är ett traditionellt livförsäkringsbolag, och Handelsbanken Liv Fondförsäkringsaktiebolag. Bolagen marknadsförs under namnet Handelsbanken Liv. Överskottet i det traditionella livförsäkringsbolaget tillfaller idag enligt lag försäkringstagarna. En lagändring väntas som kommer att göra det möjligt med vinstutdelning till aktieägaren. Fondförsäkringsbolaget kan redan idag dela ut vinst.

De båda bolagens totala premieinkomst fortsatte under 1997 att öka kraftigt. Den totala premieinkomsten uppgick till 3,8 mdkr, en ökning med 59% jämfört med föregående år. Framför allt är det fondförsäkring som har ökat. För första gången var premieinkomsten för nytecknade försäkringsavtal större för fondförsäkring än för traditionell försäkring. Marknadsandelen mätt i nya premier uppgick under 1997 till 12% för fondförsäkring och 13% för traditionell försäkring.

Fondförsäkringsbolagets stora försäljningsökning är en följd av ett ökande intresse för att spara i fonder som i Handelsbanken Liv följts upp med produkter som attraherar fondsparare.

Handelsbankens Privatförsäkring lanserades i april 1997. Genom den täcks en privatpersons livförsäkringsbehov i ett och samma försäkringsavtal. Detta tecknas i normalfallet direkt på bankkontoret. Försäkringen är flexibel och kan därmed anpassas till kundens livssituation. Försäkringsskyddet kan omfatta livförsäkring, ålderspension, familjepension, olycksfallsskydd, sjukersättning samt premiefrielse vid långvarig sjukdom. Privatpersonens försäkringssparande kan endera förvaltas av det traditionella försäkringsbolaget eller av fondförsäkringsbolaget. I det senare fallet ansvarar försäkringstagaren själv för hur sparandet placeras.

För att ge experthjälp i försäkring till kontorens kunder och personal har Handelsbanken Liv cirka 50-talet försäkringsrådgivare placerade i Handelsbankens regionbanker. Försäkringsrådgivarna ska kunna hjälpa till med samtliga försäkringsprodukter, men framför allt med mer komplicerade försäkringslösningar inom områdena tjänstepension, generationsskifte och förmögenhetsskydd.

Försämringen av de offentliga trygghetssystemen har medfört att privatpersoner i allt större utsträckning pensionssparar i olika former till sin ålderdom. Det begränsade avdragsutrymmet för privat pensionsförsäkring har lett till ett ökat sparande i kapitalförsäkring.

Samtliga riksdagspartier har nu kommit överens om hur det nya pensionsystemet ska se ut och hur det ska finansieras. Det medger viss valfrihet för individen. Denna frihet för individen kommer även inom SAF/LO-området på samma sätt som inom tjänstemannaområdet. För det lagstadgade pensionssparandet betyder detta att 2,5% av pensionsavgiften kommer att disponeras av individen och inom avtalspension 2%. Därmed väntas även pensionssparandet att öka i livförsäkringsbolagen.

Inom ramen för universalbankskonceptet ska livförsäkring vara en naturlig del i bankens produktsortiment även i de övriga nordiska länderna. I början av 1998 bildas ett danskt dotterbolag till Handelsbanken Liv Fondförsäkringsaktiebolag. Dotterbolaget kommer att ha filialer i både Norge och Finland. Handelsbanken Liv har sedan ett par år bedrivit verksamhet i Norge genom filialer.

DEN NORDISKA BANKRÖRELSEN

Nya nordiska regionbanker

Under året beslöts att rörelsen i de nordiska länderna i fortsättningen skulle bedrivas som egna fristående regionbanker. I samband därmed avvecklades Regionbanken Utland. Enheterna utanför Norden fördes in i Handelsbanken Markets.

Den nordiska bankrörelsen

Även 1997 blev ett år av snabb expansion för de nordiska enheterna.

I **FINLAND** kan kunderna idag erbjudas ett fullständigt produktsortiment. Sortimentet kompletterades under året med finska fonder och livförsäkringsprodukter.

Handelsbanken är Finlands fjärde största affärsbank och har blivit väl mottagen av både privat- och företagskunder. Verksamheten växer snabbt med god lönsamhet.

Under året öppnades nya kontor i Lahtis och Vanda. Därmed har Handelsbanken 12 kontor i 9 finska städer. Antalet medarbetare uppgick till 376.

I **NORGE** är Handelsbanken en universalbank i konkurrens med de största bankerna. Banken har haft en fortsatt kraftig volymökning inom kredit- och betalningsområdena och är väl etablerad också på privatmarknaden. Låneportföljen har numera också ett starkt inslag av finansiering till hushållssektorn.

Försäljningen av fonder har ökat kraftigt under året. Handelsbankens Norgefond har haft en mycket god utveckling och placerat sig i den absoluta toppen bland fonder i Norge.

Två nya kontor öppnades, i Kristiansand och Tönsberg. Därmed har Handelsbanken 15 kontor i 10 norska städer. Antalet medarbetare uppgick till 280.

I **DANMARK** har utvecklingen fortsatt på ett positivt sätt. Handelsbanken kan nu som enda icke danska bank erbjuda kunderna universalbankstjänster. Utbyggnaden har skett enligt Handelsbankskonceptet med självständiga kontor nära kunderna. Bankens satsning på Norden har visat sig attraktiv för många såväl företags- som privatkunder. Bl a har flera internationella koncerner med Skandinavien-huvudkontor i Köpenhamn valt Handelsbanken som sin nordiska bank. Inte minst inom den idag mycket intressanta Öresundsregionen försöker banken bidra till uppbyggnaden av infrastrukturen genom att finnas på båda sidor och ha produkter som underlättar för privat- och företagskunderna.

Genom att Handelsbanken Liv startat ett dotterbolag i Danmark kan banken nu även erbjuda försäkringsprodukter.

Två kontor öppnades, i Århus och i Brøndby. Sedan tidigare fanns ett kontor i Köpenhamns city. Antalet medarbetare uppgick till 160.

HANDELSBANKEN MARKETS

Inom Handelsbanken Markets finns de enheter i banken som, främst för institutionella kunders räkning, verkar på värdepappers- och valutamarknaderna. Från och med den 1 januari 1998 ingår, som en följd av skapandet av de tre nordiska regionbankerna, bankens hela utomnordiska verksamhet i Handelsbanken Markets. Genom att samla all internationell verksamhet i en organisation kan stora samordningsfördelar uppnås.

Handelsbanken Markets har cirka 1 300 medarbetare i 19 länder, med tyngdpunkt på Norden och finansiella världscentra, såsom London, New York och Singapore.

Investment Banking

Under 1997 sammanfördes bankens verksamhet inom institutionell aktiehandel, aktietrading, aktieanalys och corporate finance under ett ansvarsområde. Därmed ökar förutsättningarna för ett effektivare resursutnyttjande och bättre samlad kontroll över en verksamhet som nu bedrivs i 8 länder.

Uppbyggnaden av en stark nordisk plattform inom Investment Banking har fortsatt. Under året förvärvades dessutom ett mindre företag i Estland med corporate finance som huvudinriktning, men som också är medlem av Tallinnbörsen. Under året har verksamheten breddats till att även omfatta analys och aktiehandel.

AKTIEHANDEL

Handelsbanken Markets är en av de ledande aktörerna på de nordiska aktiemarknaderna, med medlemskap på de 4 nordiska börserna.

Kursutvecklingen på de nordiska aktiemarknaderna var under året positiv. Den svenska marknaden gick upp med 25%, den norska med 32%, den finska med 32% och den danska med 44%. Handelsbankens marknadsandel utvecklades positivt i Finland och var i stort sett oförändrad i Norge och Danmark.

Verksamheten inom aktiehandel och aktieanalys har under året strukturerats om. Det gäller särskilt området trading, aktiehandel i egen räkning. En särskild enhet för utveckling av nya aktieprodukter har också byggts upp.

Ett ökat intresse för nordiska aktier har märkts från amerikanska investerare. Under året har Handelsbanken Markets i New York utökat sin verksamhet till att även omfatta trading i nordiska aktier noterade på NYSE och NASDAQ.

Handelsbanken Markets har under året blivit medlem av Parisbörsen. Börsmedlemskapet har ökat genomslagskraften hos nordiska investerare och givit en positiv effekt på lönsamheten.

De senaste årens satsning på analysområdet har fortsatt, bland annat genom en förstärkning av området riskanalys, med särskild inriktning på riskhantering av

strukturerade aktieprodukter och kvantitativ analys. Handelsbanken Markets aktieanalytiker hade fortsatt god ranking i externa undersökningar, inte bara på svenska aktier utan även på övriga nordiska aktier. Under året genomfördes bland annat ett stort seminarium i Helsingfors med tema nordisk basindustri, ett nordiskt seminarium i Stockholm med inriktning på mindre företag och ett telekomseminarium i New York. Ett välbesökt seminarium med fokus på franska aktier anordnades i Paris.

CORPORATE FINANCE

Corporate finance-verksamheten omfattar i första hand finansiell rådgivning och genomförande avseende emissioner av aktier och aktierelaterade instrument, börs- och OTC-introduktioner samt företagsöverlåtelser.

För Corporate Finance blev 1997 det bästa året någonsin. De enheter som byggts upp under senare år i bl a Helsingfors, Köpenhamn och Oslo bidrog samtliga till den förbättrade lönsamheten.

Affärsflödet på de nordiska marknaderna har varit stort under 1997. Hård konkurrens råder mellan de större aktörerna. Handelsbanken Markets hävdar sig väl i konkurrensen.

I början av året medverkade corporate finance-avdelningen som rådgivare vid Handelsbankens förvärv av börsnoterade Stadshypotek. Det var den första i raden av betydande omstruktureringar på senare tid inom den svenska finansiella sektorn.

Handelsbanken Markets var även rådgivare i ett antal andra publika uppköp med NCC:s förvärv av Siab och Näckebros förvärv av Fabège som de båda största, vardera med ett budvärde över 2 mdkr. I danska VT Holdings bud på Blücher Metal var Handelsbanken Markets rådgivare till köparen. I Finland var banken rådgivare till Sandvik i förvärvet av Tamroc. Bland crossborder-affärerna kan även nämnas bankens ledarroll i norska Steen & Strøms förvärv av det danska börsföretaget Foras Holding samt det franska företaget CGEA:s uppköp av svenska Linjebuss.

Under året medverkade Handelsbanken Markets i 10 svenska börsintroduktioner, bland dem ORESA Ventures, ProfilGruppen och Artimplant, samt i börsintroduktionerna av ett norskt och två danska företag. Handelsbankens börsintroduktion av Football Club København väckte stor uppmärksamhet i Danmark. I flertalet fall var banken ledare vid det erbjudande till institutionella placerare och allmänhet som föregick börsintroduktionen.

Under slutet av året medverkade Handelsbanken Markets som en av två ledarbanker i en av de större transaktionerna på den norska marknaden under 1997. För det nybildade fastighetsbolaget Phønix räkning placerades en kombination av realränteobligationer och aktier för totalt 1,3 miljarder norska kronor hos norska institutioner.

Vidare medverkade Handelsbanken Markets som ledare i fem nyemissioner i börsföretag – Gullspång, Piren, Segerström & Svensson, Elanders, samt danska VT Holding.

Handelsbanken Markets ansvarade också för uppdelningen av börsnoterade RörviksGruppen i två fristående företag, Rörvik Timber och R-vik Industrigrupp. Då detta inte kunde ske med den sk Lex Asea-metoden, genomfördes transaktionen med en ny teknik som utvecklades av banken.

Den största företagsöverlåtelser utanför börsen i vilken Handelsbanken Markets agerade som rådgivare var Vasakronans försäljning av Stenvalvet till ett utlandslett konsortium. Genom en såväl svensk som internationell anbudsprocess kunde den mest lämpade köparen identifieras.

Vidare ansvarade Handelsbanken Markets för Industrivärdens försäljning av fastighetsbolaget Fundament, med fastigheter för cirka 1 mdkr.

Dessutom medverkade banken som rådgivare i ett antal affärer inom handel, industri och tjänstesektorn, såsom ABB:s försäljning av det österrikiska elgrossistföretaget Serienprodukte, finska WSOY:s förvärv av Almanacksförlaget i Sverige och Emil Moestue Norge, Nordic Capitals förvärv av Apex Industri och Industri Kapitals försäljning av Lithells.

Ett stort antal sk private placements avseende mindre företag genomfördes. För flertalet av dessa företag planeras börsintroduktion inom något år.

Handelsbanken var under året den ledande svenska aktören vad gäller utformning och försäljning av aktie-indexobligationer och warrants där ett flertal emissioner arrangerades. Den totala volymen av publika aktie-indexobligationer uppgick till cirka 7,6 mdkr, varav Handelsbanken svarade för nästan 40%. Låntagare var Handelsbanken och Svensk Exportkredit och det totala antalet investerare uppgick till cirka 33 500. Tre publika warrants på korgar av aktier emitterades. Även denna produkt är nu etablerad som ett naturligt placeringsalternativ för ett växande antal av bankens privatkunder.

Trading

1997 präglades av stor osäkerhet och hög volatilitet på världens valuta- och räntemarknader, vilket hade negativ inverkan på resultatet.

USA:s och Storbritanniens ekonomier utvecklades starkt under året och både dollarn och pundet stärktes. Den brittiska räntenivån höjdes vid ett flertal tillfällen. Det första halvåret präglades av starka förväntningar på tillväxt, men under sommaren och hösten uppstod stor valuta- och ränteoro i Asien. Thailand och Malaysia var de första länderna som drabbades av kraftigt fallande valutor och höjda räntor, men oron spred sig under hösten i Asien. Den japanska marknaden påverkades dessutom av en omfattande bankkras. Den sydkoreanska valutans dramatiska fall i slutet av året, trots massiva insatser från Internationella Valutafonden, drog med sig även de mer stabila asiatiska valutorna. Den allt djupare och mer omfattande krisen i Asien har ändrat tillväxt- och inflationsförväntningarna radikalt och därmed haft en kraftig effekt på de globala ränte- och valutamarknaderna.

Handelsbanken Markets tradingverksamhet har som mål att banken ska vara ledande i internationell handel med valuta- och räntebärande produkter för nordiska kunder och i Nordenrelaterad handel för internationella kunder. Satsningarna på den nordiska hemmamarknaden har lett till en utvidgad kundbas i dessa länder. Banken har stärkt sin position i London, New York och Singapore för att hantera väsentligt ökade flöden från utländska finansiella institut och kunder.

Derivatinstrument används i allt större utsträckning och Handelsbanken Markets har under det senaste året ytterligare stärkt sin marknadsposition inom både valuta- och ränteoptioner.

Handelsbankens starka position har återigen uppmärksammats i finansiella publikationer såsom FX & MM och Euromoney Corporate Finance.

ANALYS OCH RÅDGIVNING

Den fortsatta globaliseringen av finansmarknaderna, i kombination med ett ständigt ökande produktutbud, medför ökade krav på både ekonomisk och finansiell analys samt rådgivning. Handelsbanken Markets analys

och rådgivning är en integrerad del i affärsverksamheten och syftar till att skapa ett mervärde i relationen med kunden. Banken har ekonomer och analytiker på plats i de nordiska huvudstäderna och i London.

De positiva effekterna av de senaste två årens satsning på analys och rådgivning kan konstateras i form av ökade affärsvolymerna och stärkta relationer med såväl nordiska som internationella kunder.

Publikationsutbudet har under året utökats med nya analysområden och kunderna har idag ett flertal elektroniska distributionskanaler att välja mellan (t ex Bloomberg, Reuters och Internet). En fortsatt satsning på olika former av kundevenemang har skett under året. Förutom ett flertal seminarier och konferenser har ekonomernas och analytikernas direktkontakt med bankens kunder ökat. Rådgivningen, bl a inom kapitalförvaltning och hantering av valuta- och ränterisker, har utökats under året med lansering av nya modeller och koncept som utvecklats av bankens analytiker.

Debt Capital Markets

Debt Capital Markets ansvarar för bankens aktiviteter i de publika lånekapitalmarknaderna. Produkterna omfattar primärt syndikerade banklån, obligationslån och certifikatprogram. Kreditmarknaderna kännetecknades under 1997 av fortsatt pressade marginaler, till gagn för bankens nordiska kunder. Handelsbanken har, liksom andra banker, drabbats av lägre utlåningsmarginaler gentemot de stora låntagarna med hög kreditvärdighet och sämre intäkter som arrangör av finansieringsupplägg. En viss mättnad började märkas mot slutet av året, vilket förstärktes av den globala börsoron som sammantaget kan komma att leda till ökade upplåningskostnader för många låntagare.

Handelsbanken är fortsatt en av de dominerande aktörerna inom detta område i Norden. Under året har Handelsbanken Markets arrangerat ett stort antal emissioner för nordiska kunder. Emissionerna omfattade både traditionella obligationslån, strukturerade lån och syndikerade banklån.

Obligationslånen placerades som publika lån och som sk private placements såväl i Norden som internationellt. Bl a arrangerade banken lån för Investor, SKF och Swedish Match. Marknaden för företagsobligationer har fortsatt att växa och investerarsbasen är idag större än tidigare i modern tid.

På den svenska kapitalmarknaden försvarade Handelsbanken sin ställning som ledande arrangör av sk MTN-program (Medium Term Notes) genom att arrangera program för bl a Landshypotek och Stadshypotek. MTN har blivit det etablerade finansieringsverktyget för kontinuerliga låntagare.

Handelsbanken Markets har under året starkt flyttat fram sina positioner i Finland genom att arrangera obligationslån för bl a Municipality Finance och delta i lån

för Enso, Finnish Power Grid och TVO. Banken har vidare utsetts att vara den enda nordiska banken i Municipality Housing Finance's Euro MTN-program.

Handelsbanken har fortsatt att vara en av de tongivande bankerna vad gäller syndikerade lån, framförallt för svenska låntagare, men allt oftare även för finska och norska. Under 1997 arrangerades det första lånet för en finsk låntagare, Nokian Tyres, och ett lån i Norge för Kverneland. I Sverige har lån arrangerats för bl a Cardo, NCC och Sandvik. Handelsbanken är idag den näst största långgivaren till nordiska företag genom syndikerade lån.

Handelsbanken Markets i London har under 1997 fortsatt att vara den ledande aktören i de nordiska publika euroobligationsmarknaderna, både som arrangör och market-maker. Under 1997 arrangerades publika euroobligationslån för bl a Finsk Exportkredit och Nordiska Investeringsbanken. Dessutom deltog Handelsbanken Markets i ytterligare 57 lån, främst i nordiska, men även andra valutor. Förutom dessa publika lån har även ett stort antal private placements gjorts av lån för nordiska låntagare till internationella investerare.

Bankrörelsen utanför Norden

Handelsbankens enheter utanför Norden ingår fr o m 1 januari 1998 i Handelsbanken Markets. Enheterna är framför allt inriktade på Norden-relaterade affärer. Därmed avses nordiska företags verksamhet i utlandet och utomnordiska företags verksamhet i affärer med Norden. Dessutom tillhandahåller Handelsbanken i Luxemburg och London privatbankstjänster för nordiska medborgare bosatta utomlands. Traditionellt har Handelsbankens verksamhet utanför Norden haft sin tyngdpunkt i internationellt verksamma nordiska dotterbolag. Handelsbankens kraftfulla uppbyggnad av den nordiska rörelsen har emellertid uppmärksammats av många internationella storföretag som valt att göra Handelsbanken till sin enda nordiska bankförbindelse. Denna del av verksamheten har därmed kommit att spela en allt större roll vid bankens enheter utanför Norden.

I september öppnade Handelsbanken, som första svenska bank, kontor i Warszawa. Genom denna etablering bedriver Handelsbanken nu verksamhet runt hela Östersjön i egen regi.

HANDELSBANKEN KAPITALFÖRVALTNING

Den 1 mars 1998 bildades det nya affärsområdet Handelsbanken Kapitalförvaltning. Syftet med denna organisationsförändring är att öka fokus på kapitalförvaltning i Handelsbankskoncernen.

Värdetillväxten på finansiella tillgångar har under senare år bidragit till att öka allmänhetens intresse för t ex fondsparande. Sparandet i fonder överstiger nu hushållens traditionella sparande i bank.

Den utveckling som länge pågått i USA och Västeuropa, med ett ökat privat sparande som en följd av försämrade offentliga trygghetssystem har även nått Sverige. Samtidigt kommer flöden till fonder att väsentligt öka när den svenska pensionsreformen träder i kraft under 1999 och individen själv får avgöra hur premiepensionen ska förvaltas. Sammantaget innebär det ökade krav på en förstklassig kapitalförvaltningsverksamhet i Handelsbanken.

Handelsbanken Kapitalförvaltning erbjuder förvaltning av fonder som säljs via Handelsbankens kontorsnät, diskretionär portföljförvaltning för såväl institutioner som förmögna privatpersoner, samt depåttjänster. Handelsbanken Kapitalförvaltning fungerar dessutom som ett viktigt stöd för kontoren i placerings- och förvaltningsfrågor.

Fondförvaltning

Bankens fondbolag förvaldade vid årets slut 41 fonder med ca 560 000 andelsägare. Fondförmögenheten uppgick till ett sammanlagt värde av 45 mdkr, en ökning från föregående år med 14 mdkr, d v s 45%, vilket var

näst bäst bland de fyra stora aktörerna på fondmarknaden i Sverige och innebär att Handelsbanken behöll sin marknadsandel, medan två av våra huvudkonkurrenter tappade marknadsandelar.

En betydande del av nettoinflödet till Handelsbankens fonder kom från försäkringsprodukter som utvecklats av Handelsbanken Livs fondförsäkringsbolag.

Första halvåret gav en mycket stark tillväxt på världens aktiemarknader, medan årets sista månader präglades av oron till följd av turbulensen i Asien. Handelsbankens utländska aktiefonder gick generellt bättre än sina jämförelseindex. Europafonden blev Sveriges bästa europafond med en uppgång på 47%, d v s närmare 8% bättre än index. Även Japanfonden, Asienfonden, Utlandsfonden och Norgefonden utvecklades väl. Handelsbankens Aktiefond, som är en indexfond, avkastade 29% och blev därmed en av Sveriges bästa aktiefonder.

Nedgången av de svenska marknadsräntorna gav en uppgång bl a för Obligationsfonden, med 7,3%, och Avkastningsfonden, med 4,5%.

Fondbolaget har fortsatt sin satsning i Norden. I både Finland och Norge marknadsförs sedan 1994 Handelsbankens sortiment av luxemburgbaserade fonder och delar av det svenska fondsortimentet. Sedan 1995 förvaltar bolaget en norsk aktiefond med förvaltning från Norge. Under andra halvåret bildades ett finskt fondbolag. Under våren kommer en aktiefond och tre räntefonder att erbjudas den finska marknaden. Under 1997 startade Handelsbanken en ny fond, Handelsbankens Tillväxtmarknadsfond. Handelsbanken Fonder förvaltar nu fyra sk emerging markets-fonder – Asien, Latinamerika, Östeuropa och Tillväxtmarknad.

Diskretionär förvaltning

Handelsbanken Kapitalförvaltning erbjuder förmögensförvaltning åt såväl institutioner som förmögna privatpersoner. Efterfrågan på kapitalförvaltningstjänster har under året fortsatt vara under stark tillväxt och förvaltningsvolymerna har utvecklats mycket positivt. Kapitalförvaltningen hade vid årets utgång diskretionära förvaltningsuppdrag med ett marknadsvärde om cirka 35 mdkr. Nyförsäljningen av förvaltningstjänster uppgick till 4 mdkr under 1997.

Depåttjänster

Antalet depåer har under året ökat med cirka 35%. En viktig förklaring är den förbättrade rapporteringen som ger kunden en god överblick av kapitalets fördelning på ränte- och aktiemarknaden, vilket är avgörande för att i enlighet med bankens placeringsrådgivningskoncept bedöma en portföljs risknivå.

Sedan hösten 1997 finns depåredovisningssystemet tillgängligt för fysiska personer via Internet. Köp och försäljning av svenska aktier kan likaledes ske över Internet.

Custody Services – institutionell depåhantering – ökade under 1997 volymerna med 40% och Handelsbanken har för sjunde året i rad erhållit betyget ”top rated” av den ledande tidskriften Global Custodian. För att tillmötesgå kundernas behov och efterfrågan kommer servicen inom kort att omfatta hela Norden. Redan nu kan Handelsbanken erbjuda depåhantering för institutionella placerare i Finland och Danmark. I Norge beräknas tjänsten kunna erbjudas under senare delen av 1998. Målet är att i bankens egen regi tillhandahålla en komplett nordisk depåservice till såväl inhemska som utländska kunder.

EMU

Inom EU fortsätter förberedelsearbetet med att skapa en ekonomisk och monetär union, EMU. Enligt planerna kommer EMU att träda i kraft den 1 januari 1999 genom att de nationella valutorna i de länder som ska ingå i EMU då låses till den gemensamma valutan – euron – med fasta omräkningskurser. Omkring tre år senare kommer sedlar och mynt i euro att ersätta de nationella motsvarigheterna. För bankerna kommer EMU att medföra engångskostnader och bortfall av vissa intäkter, samtidigt som nya affärsmöjligheter väntas framkomma inom andra områden.

I Sverige föreslog regeringen i en proposition hösten 1997 att Sverige inte deltar i EMU från starten 1999 men att dörren hålls öppen för ett senare inträde. Riksdagen ställde sig den 4 december bakom regeringens förslag. Inom Handelsbankskoncernen fortsätter de förberedelser för EMU som påbörjades under 1996. Förberedelserna innefattar bl a marknadsstrategiska överväganden, förändringar inom tjänstesortimentet, nya arbets-

rutiner, datasystemförändringar och utbildning av personal. Projektgrupper för EMU finns inom koncernen i de flesta europeiska länder där koncernen bedriver verksamhet – även i länder som inte kommer att delta i EMU från starten eftersom EMU också där kommer att påverka koncernens verksamhet.

Eftersom Handelsbanken bedriver verksamhet i ett antal länder vilka förväntas delta i EMU från början – såsom Finland, Tyskland och Luxemburg – kommer Sveriges utanförskap inte att begränsa bankens möjligheter att för sina kunders räkning utnyttja t ex de nya betalningsvägar för euro som nu skapas i Europa. Även bankens kunder i Sverige kommer att erbjudas bl a inlåning, utlåning, betalningar och cash management-tjänster i den nya valutan.

IT-UTVECKLING

Under 1997 har banken lagt ner mer än 2 mdkr på IT-verksamheten, motsvarande 27% av de totala kostnaderna. Detta är en rekordhög nivå, högre än kostnaden för de närmare 500 kontoren i Sverige.

Nödvändiga anpassningar till EMU och år 2000 svarar endast för en mindre del av ökningen. Orsaken till ökningen är i huvudsak ett antal offensiva satsningar inom IT-verksamheten.

Stadshypotek

Stora insatser har gjorts under året för att utveckla och integrera Stadshypoteks datasystem i bankens kontorsverksamhet. Detta arbete kommer att fortgå med hög intensitet under 1998.

Kontorsrörelsen

Under året har installationen av det nya kontorsterminalsystemet inletts. Installationsplanen sträcker sig till 1999 och inkluderar utbyte av själva terminalerna och ny mjukvara, vilken kommer att innebära stora förbättringar i kontorens möjligheter att snabbt betjäna kunderna.

Ett gemensamt nordiskt datasystem

Utveckling av ett gemensamt nordiskt datasystem för Handelsbanken har påbörjats. När systemet är infört kommer nästan all datadrift för bankens verksamhet i de nordiska länderna att ske vid bankens datacentraler i Stockholm. Det nya systemet ger en modern och rationell datastruktur, vilket kommer att öka produktiviteten i systemutvecklingen, möjliggöra drift 24 timmar om dygnet, sju dagar i veckan och erbjuda kunder helt integrerade tjänster över gränserna.

Systemet ersätter över 100 olika system i de fyra nordiska länderna.

Trading

Under 1997 har utvecklingen påbörjats av gemensamma system för vår tradingverksamhet. När systemen är införda kommer banken att ha en gemensam systemstruktur för samtliga handlarum, vilket möjliggör ännu bättre riskhantering samt större flexibilitet i verksamheten.

EMU

Utveckling och anpassning av bankens produkter och datasystem inför starten av den monetära unionen i januari 1999 pågår på bred front. Enheterna i Finland, Tyskland och Luxemburg förbereder sig för ett deltagande i EMU, medan Handelsbankens arbete i Sverige är inriktat på att anpassa verksamheten för att möta de nya krav som kunderna kommer att ställa på banken.

Millennieskiftet 2000

I samband med övergången från år 1999 till år 2000 kan det uppstå problem i många datorer och mikroprocessorer när dessa arbetar med endast de två sista siffrorna i årtalen och därför inte förmår skilja mellan år 2000 och år 1900. Följden kan bli fel i beräkningar, jämförelser och ordningsföljd av data. Med anledning av detta pågår två projekt i banken, ett inom Centrala dataavdelningen och ett inom Centrala administrationsavdelningen. Projekten ska se till att koncernen kan gå in i 2000-talet med full funktionalitet, d v s alla datasystem och all teknisk utrustning ska fungera på samma sätt efter som före millennieskiftet och alla relationer med omvärlden ska fortgå oförändrade.

Inom det förstnämnda projektet har under 1997 de flesta programkoder blivit analyserade. Nu pågår anpassning och testning av systemen och den övervägande delen av bankens datasystem beräknas redan under 1998 vara anpassad för år 2000.

Det andra projektet ansvarar för att teknisk utrustning, t ex larminstallationer, kontorsmaskiner och fastighetssystem, blir kontrollerad och vid behov åtgärdad. De bägge projekten arbetar såväl i Sverige som vid bankens etableringar i utlandet.

MILJÖARBETET

Arbetet med miljöfrågor är i dag en väl etablerad del i all verksamhet i Handelsbankskoncernen. Detta gäller således såväl i internt arbete som vid kreditgivning och annan affärsverksamhet. Handelsbanken är ansluten till Internationella Handelskammarens (ICC) miljöprogram och har undertecknat FN:s miljödokument för banker.

Det interna miljöarbetet

Det praktiska miljöarbetet drivs, liksom övrig verksamhet i koncernen, inom ramen för bankens decentraliserade organisation och arbetssätt. Övergripande finns en årsaktuell miljöplan för miljöområdet som ger anvisningar och råd för lokalt arbete. Huvudregeln i miljö-

policyn är att Handelsbanken så långt det är tekniskt och ekonomiskt försvarbart ska vidta åtgärder för att förorsaka så lite miljöpåverkan som möjligt. Vid all upphandling av utrustning och entreprenader ställs miljökrav.

Under året har ett allmänt och engagerat miljöarbete utförts på bankens kontor och avdelningar. Så långt lokala förutsättningar har gett möjligheter finns fungerande system för källsortering och återvinning. Då bankkontoren i allmänhet är små med dåliga utrymmen för denna hantering, samarbetar banken ofta med fastighetsägare, kommun och externa entreprenörer.

Vid projektering av ny- och ombyggnad av kontor beaktas numera behovet av utrymmen för källsortering. I samband med installationen av nya arbetsplatsdatorer på kontoren genomförs en omfattande sanering av gamla kabelsystem. Uttjänt kabel omhändertas för återvinning.

Vid bankens huvudkontor har under året en genomgripande omdisposition av avfallshanteringen skett. Handelsbanken kan i dag källsortera på ett ändamålsenligt sätt. Utbytet av freon i kylanläggningar samt halon i brandsläckningssystem genomförs enligt fastställt schema.

Bankens huvudkontor samt datacentral har anslutits till fjärrkyla. Inom samma anläggningar i Stockholm har vidare antagits ett energisparprogram innebärande en årlig energisänkning på 3%. Detta uppnås genom återvinningsteknik, bättre styr- och reglerutrustning samt utbildning av fastighetspersonal.

Miljöfrågor vid kreditgivning

I Handelsbankens miljöpolitik slås fast att det vid kreditgivning till företag, vars verksamhet kan medföra miljörisker eller på annat sätt påverkas av miljöaspekter, är angeläget att banken inhämtar särskild information för att bättre kunna bedöma kredittagarens risksituation. Det är visserligen näringsidkarens ansvar – inte kreditgivarens – att den verksamhet som bedrivs uppfyller de miljökrav som föreskrivs i lagar och myndighetsföreskrifter, men bankens kreditrisk kan naturligtvis påverkas av kredittagares vilja och förmåga att leva upp till gällande bestämmelser och marknadskrav. En undersökning av eventuella miljöriskers inverkan på kreditgivningen ingår därför som ett naturligt moment i bankens bedömning av företagskunder.

Miljörisker kan förekomma i många typer av företag, inte bara i tillverkande. Försäljning och distribution

av produkter, som är föremål för miljökrav eller miljömärkning, kan påverkas om produkterna inte uppfyller relevanta krav. Ett företags återbetalningsförmåga kan försämrats till följd av krav på kostsamma miljöförbättringar eller vikande efterfrågan på företagets produkter. Tillgångsposter såsom lager, maskiner eller fastigheter kan av liknande skäl minska kraftigt i värde. Om sådana tillgångar pantsatts till banken påverkas säkerhetsbedömningen.

En uppfattning om företagets fokusering på miljörisker fås genom att undersöka om företaget antagit en miljöpolicy, infört miljöstyrningssystem, utsett någon ansvarig för miljöfrågor, tecknat någon särskild försäkring för miljöskador och certifierat sin verksamhet enligt någon allmänt accepterad standard, t ex ISO 14001 eller EMAS.

För alla kunder, på vilkas verksamhet det är relevant att lägga miljöaspekter, är det obligatoriskt för kund- och kreditansvariga enheter i banken att behandla dessa frågor i samband med den affärsbedömning som görs i anslutning till kreditgivning. Därvid är det särskilt angeläget att komma till en slutsats om hur miljöaspekterna påverkar respektive kunds återbetalningsförmåga. Dessa bedömningar görs i allmänhet minst en gång om året.

Det är viktigt att miljöaspekterna bedöms individuellt kund för kund.

Banken verkar tillsammans med andra banker för att Miljöinformationsutredningens förslag ska förverkligas så snabbt och ändamålsenligt som möjligt. Både i direkta kontakter och via Bankföreningen har det klargjorts för berörda myndigheter och andra intressenter hur en adekvat och lättillgänglig miljöinformation för kreditmarknadens behov bör vara utformad.

Utbildning

Banken satsar stora resurser på att sprida kunskaper om miljöfrågorna i hela organisationen. Under 1996 genomfördes en utbildning för koncernens regionalt miljöansvariga. Under 1997 utbildades all personal vid regionala och lokala kontor för att bli både effektivare i det interna miljöarbetet och mer medvetna om hur miljöfrågorna påverkar kunderna. Under 1998 kommer en liknande utbildningsaktivitet att genomföras inom Handelsbanken Markets, där det är viktigt att beakta miljöaspekterna, t ex vid corporate finance-uppdrag, vid finansanalys och när sammansättningen av tillgångar i bankens aktiefonder bestäms.

Förvaltningsberättelse

MÅL

Det övergripande målet för Handelsbankskoncernen har sedan många år varit att ha en räntabilitet överstigande genomsnittet för övriga börsnoterade banker verksamma på samma hemmamarknad. I takt med koncernens ökade etablering inom Norden har jämförelsen utökats till att omfatta även norska (1995) och finska banker (1997).

Lönsamhet ska alltid prioriteras före volym. I kreditgivning innebär detta också att krediternas kvalitet aldrig får åsidosättas för hög kreditvolym.

EN SAMMANHÅLLEN UNIVERSALBANK

Handelsbanken är en universalbank. Universalbanken täcker alla slag av banktjänster för såväl företag som privatpersoner: in- och utlåning, fastighetsfinansiering, betalningsförmedling, investment banking, trading, fondförvaltning, factoring och leasing samt livförsäkringar.

I Handelsbanken ligger kundansvaret på det lokala bankkontoret. Där samordnas tjänsterna för varje kund, i samarbete med regionala och centrala specialister när så behövs.

Universalbankskonceptet gäller Handelsbankens verksamhet i alla de fyra nordiska länderna. Utanför Norden är bankens enheter främst inriktade på nordenrelaterade affärer.

Handelsbankens mål, politik och organisation beskrivs närmare på sid 10 och följande.

BALANSOMSLUTNING

Handelsbankskoncernens balansomslutning ökade under 1997 med 50% till 859 mdkr.

Utlåning till allmänheten ökade med 111% eller 309 mdkr, främst genom de volymer som tillförts koncernen genom förvärvet av Stadshypotek, men även genom ökning i banken. Utlåningen i svenska kronor ökade med 135% och för valuta med 35%.

Tillgångar, koncernen

	31 dec 1997 mkr	31 dec 1996 mkr	För- ändring %
Räntebärande värdepapper	65 955	107 965	- 39
Utlåning till allmänheten	586 824	277 790	111
Kreditinstitut	134 472	119 166	13
Övrigt	72 215	66 202	9
Summa tillgångar	859 466	571 123	50

Portföljer i räntebärande värdepapper minskade under 1997 med 39% till 66 mdkr. Värdepapper klassificerade som anläggningstillgångar har minskat i takt med den ökade utlåningen. Lagret av värdepapper i tradingen har också minskat.

In- och upplåningen från allmänheten ökade kraftigt under året. Inlåning i svenska kronor ökade med 7% eller med 7 mdkr, varav företag svarade för 4 mdkr. Inlåningen i valuta ökade med 9 mdkr till 20 mdkr.

Emitterade värdepapper består av certifikat och obligationer. Årets ökning avser främst tillkommande finansiering i samband med köpet av Stadshypotek. I Handelsbanken har även volymen förlagslån ökat. Koncernens upplåning i valuta har ökat jämfört med föregående år.

Balansräkning för 1993–1997 redovisas på sid 78–79. Nyckeltal för 1993–1997 redovisas på sid 3.

KAPITALTÄCKNING

Koncernens kapitaltäckning uppgick vid 1997 års utgång till 10,4% (12,2). Primärkapitalrelationen uppgick till 6,2% (10,0). Förändringarna jämfört med föregående år beror framför allt på Stadshypoteksförvärvet.

Den riskvägda volymen ökade mellan åren med 156 mdkr. Primärkapitalet är i det närmaste oförändrat. Den ökning av primärkapitalet som i normalfallet uppkommer på grund av under året genererad vinst har under 1997 motverkats av den ökning av goodwill-beloppet som Stadshypoteksförvärvet inneburit. Hela goodwill-beloppet avräknas från det egna kapitalet vid fastställandet av primärkapitalet. Supplementärkapitalet har fördubblats genom de förlagslån som emitterades i samband med köpet av Stadshypotek.

RATING

Kostnaderna för bankens finansiering på de internationella marknaderna påverkas av ratinginstitutens kreditbedömningar. Banken har den starkaste ratingen bland de svenska bankerna. Se tabellen på sid 40.

Finansiering, koncernen

	31 dec 1997 mkr	31 dec 1996 mkr	För- ändring %
In- och upplåning från allmänheten	204 747	167 507	22
Kreditinstitut	241 436	170 974	41
Emitterade värdepapper	284 051	129 284	120
Övriga skulder	73 639	63 499	16
Förlagslån	23 231	12 302	89
Eget kapital	32 362	27 557	17
Summa skulder och eget kapital	859 466	571 123	50

RESULTAT OCH LÖNSAMHET

Resultat

Koncernens rörelseresultat ökade med 16% till 7 820 mkr (6 719). Den goda resultatutvecklingen beror framför allt på de kraftigt minskade kreditförlusterna.

Resultaträkning för 1993–1997 redovisas på sid 78–79.

Intäkter

Intäkterna ökade med 9%. Samtliga intäktsslag visar goda ökningarna med undantag av nettot av finansiella transaktioner.

Räntenettet steg med 19%. Det har belastats med 312 mkr (139) i avgift till staten för insättargarantin.

Större delen av räntenettoökningen beror på ökade utlåningsvolymerna till följd av Stadshypoteksförvärvet. Handelsbankskoncernen har efter Stadshypoteksförvärvet fortsatt att öka den totala utlåningsvolymen löpande under hela året.

Marginalen i Handelsbankskoncernen exklusive Stadshypotek har sjunkit med 0,1% till 3,0%, trots att marginalen på såväl hypotekslån som banklån sjunkit mer. Orsaken till den förhållandevis begränsade marginalförsämringen är att volymen banklån med genomsnittligt bättre marginal ökat snabbare än volymen hypotekslån. Detta förklaras till stor del av meraffärer med Stadshypotekskunder.

Provisionsnettot ökade med 27%. Större delen av ökningen är hänförlig till aktiehandel samt fond- och depåförvaltning. Nettoresultatet av finansiella transaktioner minskar med 1 550 mkr jämfört med föregående år. Orsakerna är dels en starkt försämrade räntehandel, dels att banken föregående år omklassificerade anläggningstillgångar till omsättningstillgångar. Detta gjordes inför försäljningen av viss del av obligationsportföljen och som en förberedelse till Stadshypoteksförvärvet. Den positiva resultat-effekten 1996 uppgick till 621 mkr.

Kapitalbas och kapitalkrav 31 december 1997

	KONCERNEN mkr	MODER- BOLAGET mkr
KAPITALBAS		
Primärt kapital (netto efter avdrag för goodwill)	25 906	27 292
Supplementärt kapital	16 717	14 449
Avgår aktieinnehav i försäkringsbolag och inhemska finansinstitut	- 677	- 677
Summa primärt och supplementärt kapital	41 946	41 064
Utvidgad kapitalbas	1 250	1 250
Total kapitalbas	43 196	42 314
KAPITALKRAV		
Total volym kreditrisker	891 688	482 488
Riskvägd volym kreditrisker	392 053	191 617
Riskvägd volym marknadsrisker	22 732	22 747
Total riskvägd volym	414 785	214 364
Kapitaltäckning	10,4%	19,7%
Primärkapitalrelation	6,2%	12,7%

Detaljerad information finns på sid 71.

Rörelseresultat Handelsbankskoncernen

	1997 mkr	1996 mkr	Förändring %
Räntenetto	11 169	9 381	19
Provisionsnetto	3 337	2 628	27
Nettoresultat av finansiella transaktioner	593	2 143	- 72
Övriga intäkter	716	397	80
Summa intäkter	15 815	14 549	9
Personalkostnader	4 150	3 477	19
Övriga omkostnader	3 543	2 547	39
Summa omkostnader	7 693	6 024	28
Resultat före kreditförluster	8 122	8 525	- 5
Kreditförluster	302	1 806	- 83
Rörelseresultat	7 820	6 719	16

Rating av nordiska banker den 31 december 1997

	MOODY'S			S&P		FITCH IBC				BANKWATCH	
	Finansiell styrka	Långfristig	Kortfristig	Långfristig	Kortfristig	Indivi- ¹⁾ dual	Legal ¹⁾	Långfristig	Kortfristig	Issuer ¹⁾	Kortfristig
Handelsbanken	B	Aa3	P-1	A+	A-1	B	2	AA-	F1+	B	TBW-1
Nordbanken	C+	A1	P-1	A	A-1	B	2	A+	F1	B/C	TBW-1
S-E-Banken	C	A2	P-1	A	A-1	B/C	2	A+	F1	C	TBW-1
FöreningsSparbanken	C+	A1	P-1	—	A-2	B/C	2	A+	F1	B/C	TBW-1
Merita Bank	D+	A2	P-1	A	A-1	C	2	A	F1	C	TBW-1
Den Danske Bank	B	Aa3	P-1	A+	A-1	B	2	AA-	F1+	B	TBW-1
Unibank	C+	A1	P-1	—	A-1	B/C	2	A+	F1	B/C	TBW-1
Den norske Bank	C	A2	P-1	A	A-1	B/C	2	A+	F1	B/C	TBW-1

1) Vedertagen svensk term saknas.

Övriga intäkter har ökat främst på grund av att driftsnettot från Stadshypoteks pantfastigheter tillförts koncernen.

Kostnader

Kostnaderna har ökat med 28%. Av kostnadsökningen beror cirka 16 procentenheter på Stadshypoteksförväret. IT-kostnader (exklusive Stadshypotek) svarar för 6 procentenheter och valutakursförändringar svarar för 2 procentenheter av kostnadsökningen.

I/K-talet, d v s intäkter i förhållande till kostnader, uppgick för 1997 till 2,06 (2,41) före kreditförluster och 1,98 (1,86) efter kreditförluster.

Lönsamhet

Handelsbankens lönsamhet, uttryckt som räntabilitet på eget kapital efter 28% schablonskatt, uppgick till 18,8% (18,8). De övriga börsnoterade bankernas räntabilitet 1997 efter schablonskatt har beräknats till 9,6%. Handelsbankens lönsamhet har varit högre än genomsnittet för övriga börsnoterade banker sedan 1972.

Räntabiliteten beräknad efter full skatt uppgår till 20,1% (19,8).

Bokslutsdispositioner och skatt

Gottgörelse från bankens pensionsstiftelse uppgick till 600 mkr (244). Ökningen förklaras av att banken 1997 även gottgjort sig för andra pensionskostnader än under året utbetalda pensioner.

Koncernens skattekostnad uppgår för 1997 till 2 326 mkr (1 829).

Utdelning

Styrelsen föreslår en utdelning på stamaktierna serie A och B med 6,50 kr (5,00). Utdelningen på indexaktierna, som enligt bankens bolagsordning ska följa konsumentprisindex, blir 0,80 kr (0,80). Utdelningen på preferensaktierna blir enligt bolagsordningens regler för serie A 0,45 kr och för serie B 0,60 kr. Kontantutdelningen tar i anspråk 1 565 mkr.

Härutöver föreslår styrelsen att aktierna i Stadshypotek Fastigheter Holding AB¹⁾ delas ut till stamaktieägarna, vilket beräknas ta i anspråk cirka 2,4 mkr av koncernens egna kapital.

Utdelning av Stadshypotek Fastigheter

Handelsbankens styrelse föreslår bolagsstämman 1998 att samtliga aktier i Stadshypotek Fastigheter delas ut till bankens stamaktieägare. För aktieägare i Sverige kan denna utdelning ske utan beskattning. Utdelning avses ske enligt samma metodik som när Näckebro delades ut 1996. Stadshypotek Fastigheter beräknas bli börsnoterat i slutet av juni 1998.

¹⁾ Utdelning kommer de facto att avse aktierna i ett av Handelsbanken nybildat och helägt dotterbolag till vilket aktierna i Stadshypotek Fastigheter Holding AB överläts inför utdelningen.

I/K-talet

	1997	1996
Före kreditförluster	2,06	2,41
Efter kreditförluster	1,98	1,86

Känslighetsanalys av Handelsbankskoncernens resultat

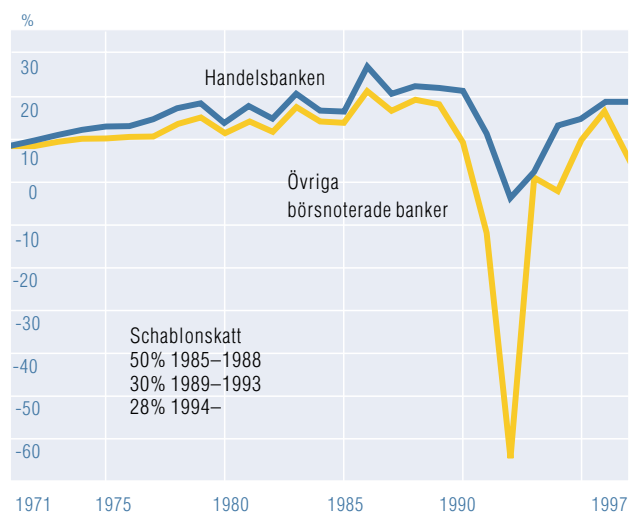
	Förändring	Effekt på rörelse-resultatet	Effekt på vinst per stamaktie i kronor
Marknadsränta (procentenhet)	+/- 1%	-/+ 103 ¹⁾	0,31
Provisioner, netto	+/- 1%	+/- 33	0,10
Antal årsanställda	+/- 100	-/+ 49	0,15
Löneändring	+/- 1%	-/+ 38	0,11
Allmänna administrationskostnader, övrigt	+/- 1%	-/+ 29	0,09

Definitioner, se sid 2.

¹⁾ Ändras marknadsräntorna, påverkas resultatet olika mycket beroende på hur stor skillnaden är mellan räntebindningstiderna för placerade och upplånade medel. Effekten på räntenettet vid en förändring av marknadsräntan med 1% under en tolv månadersperiod uppgår till 103 mkr. Den omedelbara effekten på rörelseresultatet som skulle uppstå till följd av marknadsvärdeförändringar på olika balansposter har inte beaktats.

Att förändringen blir negativ vid en ränteuppgång beror på att de fastförräntade placeringarna, är betydligt större än den fastförräntade finansieringen. Faller marknadsräntorna, blir effekten den motsatta.

Räntabilitet på eget kapital

Ytterligare information inför bolagsstämman i form av ett beslutsunderlag kommer att distribueras till Handelsbankens aktieägare i början av april 1998.

Bakgrund och motiv

Stadshypotek Fastigheter är ett helägt dotterbolag i Handelsbankskoncernen sedan den 26 februari 1997. Stadshypotek Fastigheter, som bildades i slutet av 1992, utgör idag en koncern med 14 fastighetsförvaltande dotterbolag och 4 dotterbolag som endast bedriver hotellverksamhet. De fastigheter som koncernen äger

och förvaltar har förvärvats av Stadshypotekskoncernen för skyddande av fordringar.

Omedelbart efter det stora kontantförvärvet av Stadshypotek på 23 mdkr medgav inte koncernens kapital situation att Stadshypotek Fastigheter delades ut till aktieägarna i likhet med vad som tidigare skett med Näckebro. Genom koncernens goda resultat 1997 har dock kapital situationen så snabbt förbättrats att det nu är möjligt att dela ut Stadshypotek Fastigheter till bankens aktieägare.

Stadshypotek Fastigheter får genom utdelningen möjlighet att strukturera sitt fastighetsbestånd genom såväl köp som försäljning av fastigheter. Ett bankägt fastighetsbolag får inte förvärva fastigheter på marknaden.

För Handelsbankens stamaktieägare innebär utdelningen att de själva kan avgöra om de vill vara ägare i ett fastighetsbolag.

Innan aktierna i Stadshypotek Fastigheter delas ut kommer Handelsbankskoncernen att sälja flertalet av sina övriga fastigheter – dock ej huvudkontoret och regionhuvudkontorens fastigheter – till Stadshypotek Fastigheter. I samband härmed kommer Stadshypotek Fastigheter att erhålla ett kapitaltillskott från Handelsbanken, varigenom eget kapital beräknas öka till cirka 2 mdkr. Stadshypotek Fastigheter kommer vidare att namnändras inför utdelningen.

Detaljerad information med anledning av fastighetsöverlåtelse, kapitalisering av Stadshypotek Fastigheter, namnbyte, effekter för Handelsbankskoncernen m m lämnas i det beslutsunderlag som kommer att distribueras till aktieägarna.

En utdelning av Stadshypotek Fastigheter per 1 januari 1997 skulle ha ökat Handelsbankskoncernens räntabilitet på eget kapital pro forma 1997 med drygt 1 procentenhet och vinst per aktie hade pro forma 1997 minskat med cirka 2%. Handelsbankskoncernens kapitaltäckning och primärkapitalrelation per 31 mars 1998 kan, med hänsyn till utdelningen, överslagsmässigt beräknas bli cirka 10% respektive knappt 6%.

Genom överlåtelsen av fastigheter till Stadshypotek Fastigheter beräknas en realisationsvinst uppkomma om cirka 300 mkr som påverkar 1998 års resultat i Handelsbankskoncernen.

För beskrivning av bolaget se sid 28.

KREDITFÖRLUSTER OCH KREDITRISKER

Bankerna och konjunkturen

Konjunkturförbättringen under 1997 berörde både exportindustrin och hemmamarknaden. Ökningen av den privata konsumtionen och den höjda resultatnivån i företagen medverkade till att kreditriskerna i bankernas låneportföljer minskade ytterligare. Till detta bidrog även ett fortsatt lågt ränteläge.

Statistiken visar att antalet konkurser i Sverige sjönk med 8% jämfört med 1996. Mot slutet av året tenderade

dock antalet konkurser åter att stiga. Många branscher upplever en hårdnande konkurrens.

Kreditförlustnivån i de svenska bankerna påverkades även under 1997 av återvinningar avseende kreditförluster under 1990-talets första år.

Handelsbankskoncernens kreditförluster

Handelsbankskoncernens kreditförluster uppgick 1997 till 231 mkr (1 717), en minskning med 87%. Därutöver uppgick värdeminskning på övertagen egendom till 71 mkr (89). Det sammanlagda beloppet motsvarade 0,05% (0,60) av koncernens utlåning.

Inom Stadshypotek uppgick kreditförlusterna, efter förvärvet, till 777 mkr. Dessa har inte belastat koncernresultatet på den engångsavsättning som gjordes vid förvärvstillfället (se sid 47).

Till den låga kreditförlustnivån har även bidragit några större återvinningar. Influtet på tidigare års konstaterade förluster var 616 mkr (144) och återförda reserveringar uppgick till 617 mkr (469).

Kreditförlusternas struktur

Av årets redovisade kreditförluster var fem större än 20 mkr. De utgjorde 79% av kreditförlusterna. Därutöver har fem förluster större än 20 mkr inom hypoteksutlåningen täckts av den omnämnda engångsavsättningen. I tabellen nedan visas krediter och kreditförluster fördelade på olika kategorier av låntagare. För 1997 har kategorin bostadsrättsföreningar redovisats separat. I 1996 års siffror ingick dessa förluster i kategorin bygg- och fastighetsbolag.

Problemen för nybyggda flerbostadsfastigheter med statliga räntebidrag är ännu inte helt över.

Exponeringen på problemländer i Sydostasien (Thailand, Malaysia, Filippinerna, Sydkorea och Indonesien) uppgår till 3,4 mdkr, vilket utgör 0,47% av den totala utlåningen till allmänhet och kreditinstitut. Hälften avser lån till lokala banker. Resten avser huvudsakligen

Kreditförluster fördelade på kategorier

	1997		1996	
	mkr	% ¹⁾	mkr	% ¹⁾
Företag inom industri, handel, service m m	230	0,23	532	0,69
Hushåll	220	0,11	321	0,40
Bygg- och fastighetsbolag	321	0,16	727	0,78
Bostadsrättsföreningar	112	0,17	—	—
Kreditinstitut exkl banker	– 11	– 0,10	336	2,18
Länderrisker	– 42	—	– 55	—
Avgår ej fördelade				
Återvinningar	– 599	—	– 144	—
Värdeförändring på övertagen egendom	71	—	89	—
	302	0,05	1 806	0,60

1) I procent av krediter per kategori respektive totala krediter vid årets början.

remburser samt lån till nordiska och andra utländska företags dotterbolag eller filialer.

Banken har gjort erforderliga reserveringar för befarade kreditförluster i dessa länder utifrån den information som idag finns.

Osäkra fordringar

Osäkra fordringar efter avdrag av reserv för befarade förluster ökade, huvudsakligen som en följd av förvärvet av Stadshypotek, till 3 821 mkr (2 195). De utgjorde 0,64% (0,76) av utlåningen vid årets slut.

Reserven för befarade förluster uppgick till 4 242 mkr (4 117), vilket är 53% (65) av osäkra fordringars bruttobelopp. För fullständig redovisning se not 17, sid 59.

Hantering av kreditrisker

I enlighet med bankens av centralstyrelsen fastställda kreditpolitik har det kundansvariga kontoret ansvaret för såväl utvärdering som hantering av kreditrisker. Härigenom utnyttjar banken kontorets kännedom om kunden och den lokala marknaden, samtidigt som hanteringen blir snabb och effektiv. Kontoret biträds av den expertis som finns såväl regionalt som centralt.

FINANSIELLA RISKER

Finansiella risker

I bankers löpande verksamhet uppstår förutom kreditrisker även olika typer av finansiella risker. Risktagandet måste vara kontrollerat och begränsat med hänsyn till bankens risktolerans.

Finansiella risker består huvudsakligen av marknads- och likviditetsrisker. Marknadsrisker består av ränte-, valutakurs- och aktiekursrisker. De utgör de värdeförändringar som uppstår till följd av en pris-, kurs- eller

volatilitetsförändring. Likviditetsrisk är risken att bankens kostnader ökar till följd av att upplåningsbehovet en enskild dag blir för stort i förhållande till tillgänglighet av upplåning.

Ränterisker

Ränterisker uppstår som ett resultat av att räntebindningstiden för koncernens tillgångar och skulder eller poster utanför balansräkningen inte sammanfaller. En förflyttning av eller förändrad form på avkastningskurvan kan leda till sämre räntenetto eller värdeförluster när tillgångarnas och skuldernas räntebindingsvillkor skiljer sig.

De största källorna till ränterisk är tradingportföljerna samt investmentportföljen. Därutöver uppkommer begränsade ränterisker i regionbankernas och dotterbolagens in- och utlåningsverksamhet.

Investmentportföljen är den portfölj där bankens likviditetsöverskott förvaltas. Efter köpet av Stadshypotek och med den ökande kreditefterfrågan har likviditetsöverskottet minskat. Ränterisken i investmentportföljen har minskat dels som ett resultat av lägre volym, dels som ett resultat av att portföljen placeras i kortare löptider. Durationen i Handelsbankens investmentportfölj uppgick vid årsskiftet till 0,31 år (0,53).

Investmentportföljen uppgick vid årets slut till 5 790 mkr (21 191) eller 0,7% (3,7) av balansräkningen. Investmentportföljen består uteslutande av räntebärande tillgångar fördelade enligt tabellen på sid 44.

Tradingportföljen är bankens handelslager av finansiella tillgångar. Ränterisken i tradingportföljen varierar från dag till dag. Den uppkommer som ett resultat av kundaffärer samt positioner som tas med avsikt att utnyttja dagliga förändringar i marknadsräntor.

Räntebindingstider för koncernens tillgångar och skulder den 31 december 1997

	-3 mån	3-6 mån	6-12 mån	1-5 år	5 år-	Totalt
TILLGÅNGAR						
Utlåning	246 962	38 001	57 343	248 709	6 220	597 235
Banker och andra finansinstitut	158 093	17 430	7 509	1 456	3 228	187 716
Obligationer m m	30 334	7 055	11 921	6 140	2 370	57 820
Summa tillgångar	435 389	62 486	76 773	256 305	11 818	842 771
SKULDER						
Inlåning	200 524	4 013	1 752	297	2 766	209 352
Banker och andra finansinstitut	199 144	23 023	16 283	54 019	5 305	297 774
Emitterade värdepapper	107 310	32 317	31 431	109 766	3 650	284 474
Summa skulder	506 978	59 353	49 466	164 082	11 721	791 600
Poster utanför balansräkningen	64 661	- 18 614	9 675	- 50 530	3 085	8 276
Differens tillgångar och skulder inkl poster utanför balansräkningen	- 6 928	- 15 481	36 982	41 693	3 182	59 447
Kumulativ differens	- 6 928	- 22 410	14 572	56 265	59 447	59 447
Kumulativ differens i % av totala tillgångar	0,82%	2,66%	1,73%	6,68%	7,05%	7,05%

Tabellen visar räntebindingstider för koncernens ränterelaterade tillgångar och skulder per 31 december 1997. Tillgångarna och skulderna är rapporterade per affärsdag.

Med anledning av bl a det minskade likviditetsöverskottet har ränterisken i koncernens balansräkning minskat totalt. Ränterisken mäter effekten på marknadsvärdet för samtliga tillgångar och skulder på och utanför balansräkningen när samtliga räntor förändras en procentenhet. Risken mäts per någon specifik dag. Ränterisken vid en uppgång i samtliga marknadsräntor med en procentenhet vid årets slut uppgick till 596 mkr (1 414). Vid beräkning av ränterisk för dotterbolag åsätts det egna kapitalet en räntebindningstid som motsvarar den genomsnittliga löptiden för tillgångarna. Tabellen på föregående sida visar räntebindningstiderna för koncernens tillgångar och skulder i balansräkningen samt poster utanför balansräkningen i samtliga valutor vid utgången av 1997.

Valutakursrisker

Valutakursrisker uppstår då tillgångar och skulder samt kassaflöden från derivat i en valuta inte är lika stora. När så är fallet påverkas koncernens resultat av förändringar i valutakurser. Exponeringen för valutakursrisk är i allt väsentligt begränsad till Handelsbanken Markets tradingverksamhet då dotterbolag och regionbankerna säkrar sina valutaexponeringar mot Handelsbanken Markets.

Innehav i investmentportföljen (finansiella anläggningstillgångar), 31 december 1997

	Bokfört belopp mkr	Duration år	Effektiv ränta %
Statsobligationer	1 546	0,18	4,4
Bostadsobligationer	3 615	0,18	4,7
Övriga värdepapper	629	1,41	6,7
Totalt	5 790	0,31	4,8

Aktiekursrisker

Bankens exponering för aktiekursrisk, dvs risken för förluster till följd av att aktiekurser förändras, kan delas in i systematisk och osystematisk risk. Den systematiska risken har sitt ursprung i hela börsens prisrörelser. Den osystematiska, eller aktiespecifika risken kommer av prisvariationen hos varje individuell aktie. Aktierelaterade risker uppstår i Handelsbanken Markets. Banken är även marknadsgarant (market maker) på aktie- och indexoptionsmarknader, där aktierelaterade risker uppstår.

Value-at-Risk

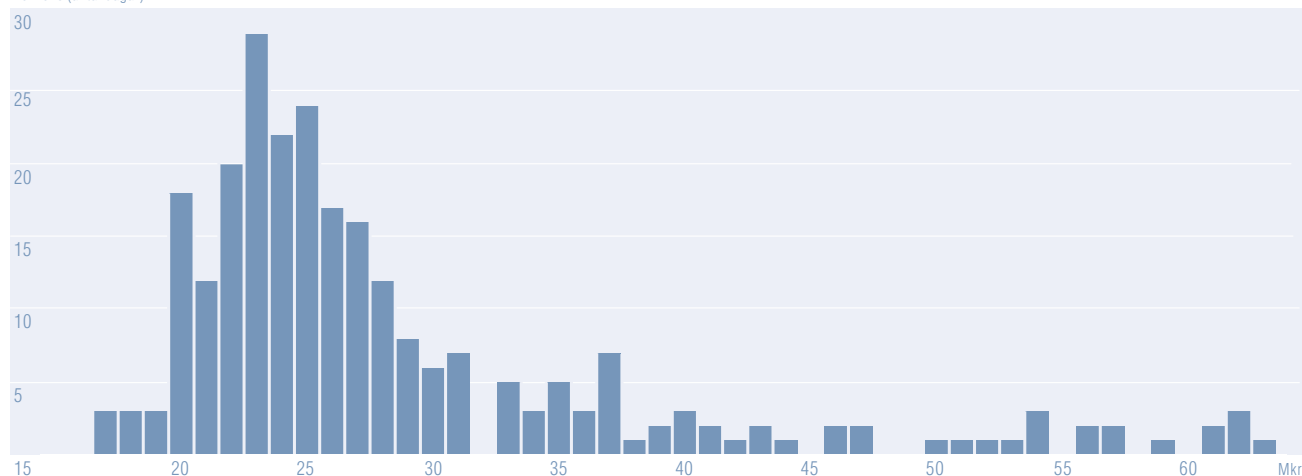
Value-at-Risk (VaR) anses vara en ändamålsenlig metod för mätning av marknadsrisk i framförallt tradingrörelsen. VaR-metoden skattar den potentiella framtida förlusten i en portfölj med hjälp av historiska marknadsrörelser. Metoden mäter olika typer av marknadsrisk på ett enhetligt sätt, vilket medger jämförelser och aggregering. Dessutom fångas diversifieringseffekter mellan olika valutor, börser och räntemarknader upp.

Kvantifiering av marknadsriskexponering med VaR-metoden kräver att man specificerar tre parametrar. För det första, hur lång tidsperiod som bedöms åtgå för att avveckla positionen alternativt eliminera risken i den (innehavsperiod). För det andra, hur lång historik av marknadsdata som ska ligga till grund för beräkningen – och för det tredje omfattningen av de marknadsstörningar för vilka VaR ska beräknas. Vid en stor rörelse i marknadspriserna är de potentiella förlusterna oftast stora och vid en liten är de små. Man måste därför ange hur stor förändring i marknadspriserna som kan anses rimlig vid beräkningen av risken.

Bankens VaR-beräkningar baseras på en innehavsperiod om en dag samt historiska priser och kurser tre år bakåt i tiden. VaR beräknas för en prisvariation på tre standardavvikelser. Detta är detsamma som att VaR-talet beräknar den största förlusten i en portfölj som kan

Daglig Value-at-Risk för Handelsbanken Markets, ränterisker, valuta- och aktiekursrisker

Frekvens (antal dagar)

uppkomma med 99% sannolikhet. VaR-nivån i Markets ränte- och valutapositioner (inklusive optionspositioner) var i genomsnitt 26 mkr (42). Under året var VaR-nivån som mest 62 mkr och som lägst 13 mkr. Ingen hänsyn har här tagits till sambanden mellan ränte- och valutamarknader.

VaR-nivån i Markets aktiekursriskpositioner utan hänsyn tagen till den aktiespecifika risken var i genomsnitt 9 mkr. Som mest har aktiekursrisken uppgått till 18 mkr och som minst 5 mkr.

Exponeringen för växelkursrisk och ränterisk mätt med VaR-metoden har minskat jämfört med föregående år.

VaR-talet bygger på antaganden och bör kompletteras med konventionella mått och stress-tester. Stress-tester visar hur resultatet påverkas av mycket extrema marknadsrörelser. Sådana har genomförts under 1997.

Begränsningen av marknadsrisker

Ränte-, valutakurs- och aktiekursrisker inklusive optioner kontrolleras genom limiter. Limiter ska förhindra att en förlust utöver en viss nivå inträffar.

Tradingverksamhetens valutakursrisker kontrolleras med limiter som begränsar de olika enheternas valutakursriskexponeringar. Limiterna är av två slag. Den ena avser nettositionen, den maximala exponeringen i en enskild valuta. Den andra avser aggregerad nettosition och syftar till att begränsa omfattningen av bankens totala risktagande i valutor. VaR används för att följa upp riskexponeringen under dessa limiter.

Värdförändringen i en portfölj eller balansräkning vid ett parallellskift med en procentenhet av samtliga marknadsräntor används som mått för att limitera ränterisker både i trading och i övriga enheter i banken. För ränterisker används Value-at-Risk som komplement till andra mått.

Ränte- och valutaoptioner kontrolleras och limiteras genom en limit på maximalt tillåtna förluster vid extrema volatilitets- och pris- eller kursrörelser. Dessa riskmatriser förser handeln med en begränsande ram. VaR-siffror används som vägledning vad avser sannolikt utfall och i vissa fall för limitering.

Aktietradingen kontrolleras också genom en riskmatrislimit. Denna riskmatris täcker in alla optionsrisker och både sannolika och osannolika händelser. Portföljen är också limiterad vad avser portföljkoncentrationer i enskilda aktieslag. VaR-siffror finns tillgängliga dagligen för att följa förlustrisken.

Likviditetsrisker

Likviditetsrisker uppstår då tillgångar och skulder och kassaflöden utanför balansräkningen har olika förfalltidpunkter. I det fall tillgångarna förfaller senare i tiden än skulder måste tillgångarna refinansieras en eller flera gånger under sin löptid. Risken är att finansieringskostnaden ökar för det fall behovet av refinansiering under en enskild dag blir betydande i en enskild valuta.

Finansiering i utländsk valuta

	31 dec 1997 mkr	31 dec 1996 mkr	Förändring %
Allmänheten	64 642	45 398	42
Certifikat	75 143	39 703	89
Kreditinstitut	118 613	131 478	- 10
Obligationer	22 474	5 006	349
Förlagslån	10 889	4 170	161
Summa	291 761	225 755	29

I begränsningen av likviditetsrisker görs en åtskillnad mellan nordiska valutor och icke-nordiska valutor. Nordiska valutor är Handelsbankens hemmavalutor. Det finns t ex möjlighet att täcka tillfälliga underskott genom lån i centralbankerna i de nordiska länderna.

Den huvudsakliga finansieringen i icke-nordiska valutor sker genom inlåning från utländska banker samt genom regelbundna emissioner på de internationella kapitalmarknaderna. För att trygga koncernens finansiering i utländsk valuta har målet fastställts att medel- och långfristig finansiering i utländsk valuta ska uppgå till minst 25% av medel- och långfristig utlåning i utländsk valuta. Handelsbanken har ett US Commercial Paper Program, ett Euro Commercial Paper Program och ett Euro Medium-Term Note Program.

Finansieringen genom emitterade värdepapper har ökat under 1997 i en medveten satsning att öka antalet finansieringskällor.

Exponering för likviditetsrisk mäts genom att de förväntade kassaflödena från tillgångar och skulder (såväl inom som utom balansräkningen) grupperas med utgångspunkt när i tiden flödena infaller.

Organisation av koncernens riskkontroll

VD fastställer marknadsrisk- och likviditetsrisklimiter för hela koncernen inom respektive riskslag. Det övergripande ansvaret för finansiella risker och för vidare allokering av limiter ligger hos koncernens finanschef. Inom givna limiter ansvarar koncernenheterna för uppföljning och kontroll av de finansiella riskerna.

Investmentportföljens sammansättning med avseende på duration och typer av värdepapper begränsas av regler som fastställs av VD och rapporteras till centralstyrelsen.

För tradingrelaterade verksamheter, investmentportföljen och hypoteksrörelsen kontrolleras de finansiella riskerna och limitutnyttjande på daglig basis. I praktiken ändras risken i tradingportföljen mer frekvent än i hypoteks- och investmentportföljer. Potentialen för betydande kast i ränterisker finns dock i de två sistnämnda. Därför följs även dessa portföljer noggrant. Limitutnyttjande för hela koncernen och särskilt för investmentportföljen rapporteras månadsvis till VD och kvartalsvis till styrelsen.

En enhet inom den centrala finansavdelningen har som enda uppgift att utöva en från tradingorganisationen oberoende riskkontroll. Enheten har det övergripande ansvaret för mätmetoder, limitering och granskning av finansiella risker oavsett om risken är trading-relaterad eller uppstår i kundaffärer i regionbanksrörelsen eller dotterbolagen. Förutom fortlöpande analys av koncernens exponering för marknadsrörelser genomför avdelningen regelbundna genomgångar av den lokala riskkontrollen på enheterna. Dessa genomgångar omfattar bl a enhetens positionstagande, mätmetoder, limitstruktur, administrativa kontroller och riskrapportering. Dessutom gör centrala revisionsavdelningen oberoende granskningar.

DERIVATINSTRUMENT

Derivatinstrument ger inte upphov till någon unik typ av marknadsrisk. Värdet av ett derivatkontrakt beror på någon valutakurs, ränta eller aktiekurs. Derivat är instrument för att hantera finansiella risker. Derivatinstrument ingår som en naturlig del i tradingportföljer och används även för att förändra och begränsa finansiella risker utanför tradingrörelsen. Riskerna i derivaten kan mätas med samma metoder som används vid mätningen av riskexponeringen i avistaportföljerna. Det innebär att riskerna i derivat och motsvarande avistainstrument kan aggregeras och jämföras.

Optioner är det derivat som skiljer sig från avistainstrument med avseende på riskkällor. Optionernas värde beror förutom på *nivån* i räntor och priser även på förändringar i *takten* i ränte- och prisförändringar. Värdet av en option kan dessutom förändras proportionellt mycket mer än den underliggande räntan, aktie-

eller växelkursen. Man brukar säga att riskerna är icke-linjära. De kan växa mycket fort under marknadsstörningar. Optionsrelaterade risker utgör en mindre del av koncernens totala risker men måste av ovannämnda skäl bevakas speciellt noga.

Trender i derivathandeln

Volymen av innehavda derivatinstrument är växande i Handelsbanken. Detta säger inget om huruvida riskerna i banken har vuxit. Derivatprodukter är inbegripna i alla riskberäkningar som syftar till att begränsa koncernens exponering för ränte-, valuta- och aktiekursförändringar. Derivatprodukter omfattas även i beräkningar som syftar till att begränsa koncernens likviditetsexponeringar. Därmed är de risker som följer av att använda derivatprodukter begränsade av de limiter och kontroller som omgärdar finansiella risker. Av denna volym svarade tradingrörelsen för mer än 98% både 1996 och 1997. Det har i övrigt skett en fortsatt uppgång i ränteterminer och -futures, vilket är ett resultat av Handelsbanken Markets expansion i egen handel.

Motpartsrisiker i derivathandeln

Bankens innehav av derivatkontrakt medför inte bara exponering för olika marknadsrisk, utan även för sk motpartsrisiker. Det finns risk för att de som utfärdar derivaten inte kommer att fullfölja sina åtaganden. Om en sådan situation inträffar måste banken anskaffa ett nytt motsvarande kontrakt på marknaden som ersättning för det gamla.

Till skillnad från kreditrisken i utlåningsengagemang påverkas motpartsrisk av utvecklingen i marknadspri-serna. Om derivatinstrumentet värderas positivt uppstår en orealiserad vinst vilken utgör en motpartsrisk.

Motpartsrisiker i en derivattransaktion bedöms på samma sätt som övriga kreditrisker.

Instrument som handlas via börs överförs motparts-exponering på clearinginstitutet. Det orsakar en väsentligt lägre exponering än för sk OTC-kontrakt (over the counter). Clearinginstitutet tillämpar multilateral netting av aktörernas inbördes åtaganden, vilket innebär att avvecklingsflödena begränsas. Dessutom ställer aktörerna marginalsäkerheter i relation till positionerna.

Netting

Motpartsrisken i derivatinstrument beräknad enligt kapitaltäckningsreglerna uppgick vid årsskiftet till 47,0 mdkr. Genom utnyttjande av giltiga nettingavtal kunde motpartsrisken minskas med 13,4 mdkr.

Legala risker

Med legala risker avses bl a de risker som kan uppstå om avtalsvillkor inte kan fullgöras så som avsetts, på grund av svensk eller utländsk lag eller rättspraxis.

Derivat 31 december 1997, volym i mdkr

	Totalt 31 dec 1997	Totalt 31 dec 1996
Valutaterminer	1 346	1 140
Ränte- och valutaswappar	739	538
Ränteterminer och FRA	3 207	2 658
Ränte- och valutaoptioner	53	40
Aktieterminer och -optioner	10	7
Summa	5 355	4 383

Motpartsrisk i derivatinstrument, mkr

	Nominellt belopp	Omräknat belopp
Klass A	103 531	1 449
Klass B	3 748 691	38 374
Klass C	405 478	7 206
Totalt	4 257 700	47 029

Det övergripande ansvaret för bevakning av bankens legala risker ligger hos den centrala rättsavdelningen, som fortlöpande konsulterar interna och externa rådgivare i länder där banken är verksam. Banken har en intern kommitté bestående av jurister och andra specialister, som bl a fastställer legala riktlinjer för bankens svenska och internationella avtal på värdepappersmarknaden.

OPERATIONELLA RISKER

Administrativa risker

Förluster kan uppstå i verksamheten till följd av orsaker som inte direkt kan hänföras till de finansiella riskerna. Operativa förluster kan uppstå på grund av mänskliga misstag samt bristande rutiner, system, kontroller och instruktioner. Exempel på händelser som leder till sådana förluster är kollaps i datasystem, transaktionshanteringsfel samt fel i hantering av säkerheter. Även förluster till följd av bedrägerier och fysiska katastrofer kan räknas som operativa förluster.

Händelserna på de internationella marknaderna på senare år har illustrerat att konsekvenserna av sådana operativa risker kan bli förödande. Av den anledningen avsätter Handelsbanken betydande resurser för att begränsa denna risk. Det kanske viktigaste verktyget i hanteringen av operativa risker är bankens omfattande instruktioner.

Andra exempel på metoder att hantera bankens operativa riskexponering är katastrofplanering och back-uprutiner. Tradingorganisationen utreder regelbundet förekomsten av transaktionsfel för att identifiera svaga områden. Nya tjänster och instrument utsätts för en omfattande godkännandeprocess där intern revision, ekonomi, data, juridik och oberoende riskkontroll granskar kvalitet i riskkontroll och administrativa rutiner.

KOMPETENTA MEDARBETARE

Handelsbankens decentraliserade arbetssätt och bankverksamhetens ökande komplexitet ställer höga krav på medarbetarnas kompetens. Handelsbanken satsar därför starkt och målmedvetet på utbildning och utveckling av chefer och medarbetare på alla nivåer.

OKTOGONEN

Sedan 1973 har banken varje år utom 1992 – då ingen utdelning till bankens aktieägare lämnades – avsatt en del av bankens resultat till ett resultatandelssystem för de anställda. Pengarna förvaltas av Stiftelsen Oktagonen. Huvudförutsättningen för att avsättning ska kunna ske är att Handelsbankskoncernen har en högre räntabilitet på eget kapital efter schablonskatt än övriga banker i enlighet med det fastställda övergripande målet för

verksamheten. En del av merresultatet kan då avsättas till de anställda enligt vissa regler. Av det avsatta beloppet får varje anställd en lika stor andel. Utbetalning kan ske när medarbetaren nått 60 års ålder. En grundtanke i stiftelsens förvaltning är att en betydande del av medlen ska placeras i Handelsbanksaktier. Oktogonen är idag bankens största aktieägare.

Resultatandelssystemet bygger på tanken att bankens medarbetare bör få del av ett merresultat som de i hög grad medverkat till. Det har med åren fått allt större betydelse som stimulans för de anställda.

Från och med 1995 omfattar resultatandelssystemet även medarbetarna i Norge och från och med 1997 medarbetarna i Finland, Stadshypotek AB och Stadshypotek Bank AB.

STADSHYPOTEKSFÖRVÄRVET

Banken är, sedan förhandstillträde erhållits, ägare till 100% av aktierna i Stadshypotek AB.

Köpeskillingen uppgick till 22 870 mkr. I enlighet med Redovisningsrådets rekommendation om koncernredovisning har Stadshypotekskoncernens tillgångar och skulder värderats i en förvärvsanalys.

Förvärvsbalans och goodwill

Sedan den ursprungliga förvärvsbalansen upprättades har mindre förändringar skett i densamma, grundade på tillkommande information. Nu föreliggande förvärvsbalans ger upphov till en goodwill i Handelsbankskoncernen om 4 783 mkr. Den avskrivs över 20 år. Vald avskrivningstid motiveras av förvärvets långsiktiga betydelse. Genom förvärvet förstärks kontorsnätets kundbas och dess relativa konkurrensförmåga. Vid upprättandet av förvärvsbalansen har följande väsentliga korrigeringar gjorts jämfört med de vid förvärvstillfället bokförda värdena i Stadshypotekskoncernen.

	Mkr
Fastigheter enligt extern värdering	+ 700
Utlåning till allmänheten	- 1 850
Beräknade kostnader vid förtidslösen av skyllene lån	- 450
Justering av skulder, netto	- 159

Reduktionen av de i Stadshypotek bokförda värdena avseende utlåning till allmänheten är till övervägande del hänförlig till bostadsrättsföreningar.

Resultateffekter

För det första förvärvsåret beräknades resultateffekten av Stadshypoteksköpet till ca 1,5 mdkr på årsbasis.

Den med Handelsbankens kontorsörelse långt drivna integrationen av Stadshypoteksverksamheten (se sid 27) gör det svårt att i detalj isolera effekterna av förvärvet. Dock kan konstateras att resultatillskottet under 1997 överstigit ovannämnda beräkning.

Resultaträkning

		KONCERNEN		MODERBOLAGET	
		1997 mkr	1996 mkr	1997 mkr	1996 mkr
Ränteintäkter	Not 1	58 357	40 179	28 976	28 822
Räntekostnader	Not 1	– 47 188	– 30 798	– 22 941	– 21 864
Räntenetto		11 169	9 381	6 035	6 958
Erhållna utdelningar	Not 2	150	107	1 729	1 839
Provisionsintäkter	Not 3	4 024	3 294	3 736	3 389
Provisionskostnader	Not 4	– 687	– 666	– 608	– 576
Nettoresultat av finansiella transaktioner	Not 5	593	2 143	570	2 093
Övriga rörelseintäkter	Not 6	566	290	2 037	244
Summa rörelseintäkter		15 815	14 549	13 499	13 947
Allmänna administrationskostnader					
Personalkostnader	Not 7	4 150	3 477	3 520	3 183
Övrigt	Not 8	2 926	2 237	2 347	2 045
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar	Not 9	617	310	321	249
Summa kostnader före kreditförluster		7 693	6 024	6 188	5 477
Resultat före kreditförluster		8 122	8 525	7 311	8 470
Kreditförluster, netto	Not 10	231	1 717	– 123	1 289
Värdeförändring på övertagen egendom	Not 11	71	89	—	43
Nedskrivning av finansiella anläggningstillgångar	Not 12	—	—	—	306
Rörelseresultat		7 820	6 719	7 434	6 832
Minoritetsandelar		– 19	– 1		
Bokslutsdispositioner	Not 13	532	201	– 706	– 1 450
Resultat före skatter		8 333	6 919	6 728	5 382
Skatter	Not 14	– 2 326	– 1 829	– 888	– 1 185
Årets resultat		6 007	5 090	5 840	4 197

Balansräkning

31 december

	KONCERNEN		MODERBOLAGET		
	1997 mkr	1996 mkr	1997 mkr	1996 mkr	
TILLGÅNGAR					
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker		3 025	7 487	3 023	7 347
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	Not 15	13 298	41 794	13 147	41 744
Utlåning till kreditinstitut	Not 16	134 472	119 166	175 771	133 517
Utlåning till allmänheten	Not 17	586 824	277 790	223 426	160 451
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	Not 15	52 657	66 171	77 019	80 518
Aktier och andelar	Not 18	2 007	4 204	1 755	3 859
Aktier och andelar i intresseföretag	Not 19	45	36	42	33
Aktier och andelar i koncernföretag	Not 20	247	248	28 588	4 131
Immateriella anläggningstillgångar					
Goodwill	Not 21	4 770	228	64	91
Materiella tillgångar					
Inventarier	Not 22	721	492	521	435
Byggnader och mark	Not 23	8 608	1 445	1 267	1 297
Övriga tillgångar	Not 24	44 920	42 841	39 589	40 311
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	Not 25	7 872	9 221	8 176	9 404
Summa tillgångar		859 466	571 123	572 388	483 138
SKULDER, AVSÄTTNINGAR OCH EGET KAPITAL					
Skulder till kreditinstitut	Not 26	241 436	170 974	172 855	177 362
In- och upplåning från allmänheten					
Inlåning	Not 27	138 371	122 269	157 547	131 455
Upplåning	Not 28	66 376	45 238	64 614	44 372
Emitterade värdepapper	Not 29	284 051	129 284	72 311	38 264
Övriga skulder	Not 30	57 504	55 074	53 740	52 113
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	Not 31	12 272	6 199	4 701	4 920
Avsättningar					
Avsättningar för skatter		3 595	2 219	—	—
Efterställda skulder	Not 32	23 231	12 302	15 609	8 934
Summa skulder och avsättningar		826 836	543 559	541 377	457 420
Minoritetens andel av eget kapital		268	7	0	0
Obeskattade reserver	Not 33			5 959	5 298
Aktiekapital	Not 34	2 605	2 605	2 605	2 605
Reservfond	Not 34	3 169	3 144	2 936	2 936
Fond för orealiserade vinster	Not 34	21	746	11	733
Övriga bundna fonder	Not 34	5 319	4 827	—	—
Balanserad vinst	Not 34	15 241	11 145	13 660	9 949
Årets resultat	Not 34	6 007	5 090	5 840	4 197
Summa eget kapital		32 362	27 557	25 052	20 420
Summa skulder, avsättningar och eget kapital		859 466	571 123	572 388	483 138
POSTER INOM LINJEN					
För egna skulder ställda säkerheter	Not 35	59 437	48 650	59 193	47 573
Ansvarförbindelser	Not 36	81 921	58 984	83 648	65 736
Kapitalvärdet av pensionsförpliktelser	Not 37	5 091	3 838	5 091	3 838
Övriga åtaganden	Not 38	5 452 935	4 445 388	5 408 299	4 482 371

REDOVISNINGSPRINCIPER

Redovisningen följer bestämmelserna i lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag (ÅRKL) samt tillämpningsföreskrifter utfärdade av Finansinspektionen (FFFS 1996:28).

Ändrade redovisningsprinciper

Tillämpade redovisningsprinciper har anpassats till Redovisningsrådets rekommendation RR6, Redovisning av leasingavtal.

Enligt de regler som gällde före 1997 redovisades alla leasingobjekt som Materiell tillgång. Planenliga avskrivningar gjordes över avtalsperioden. Ersättning från leasetagaren redovisades som leasingintäkt. Med de ändrade redovisningsprinciper som införts 1997 redovisas de leasingavtal där leasetagaren i allt väsentligt bär de ekonomiska risker och förmåner som förknippas med ägandet av objektet (finansiell leasing) som utlåningsfordran. Den avtalsmässiga leasingavgiften fördelas mellan ränta och amortering. Leasingavtal som inte utgör finansiell leasing redovisas i enlighet med sedan tidigare tillämpade principer.

Jämförelsesiffrorna för 1996 har i enlighet med Redovisningsrådets rekommendation nr 5 omräknats med tillämpning av de nya redovisningsprinciperna. Omräkningen har inte haft någon effekt på det redovisade rörelseresultatet eller på ingående eget kapital.

Koncernredovisning

Redovisningsrådets rekommendation om koncernredovisning har tillämpats. Koncernredovisningen upprättas enligt förvärvsmetoden. Enhetliga redovisningsprinciper tillämpas inom koncernen i alla väsentliga hänseenden. Koncernredovisningen omfattar samtliga bolag där Handelsbanken direkt eller indirekt innehar mer än 50% av röstvärdet. Intressebolag redovisas i koncernredovisningen enligt kapitalandelsmetoden. Bolag övertagna för skyddande av fordran ingår inte i koncernredovisningen i enlighet med Finansinspektionens föreskrifter.

Handelsbanken Liv, som är ett ömsesidigt försäkringsbolag, konsolideras ej då hela överskottet i livförsäkringsrörelsen tillfaller försäkringstagarna i form av återbäring.

Innehav av koncerninterna obligationer klassificerade som finansiella anläggningstillgångar elimineras i koncernredovisningen. Den vid elimineringen uppkomna differensen mellan bokfört värde på de koncerninterna obligationerna och det bokförda värdet på motsvarande skulder resultatföres mot räntenettet.

Vid omräkning av utländska dotterbolags balans- och resultaträkningar har dagskursmetoden använts. Tillgångar, skulder och minoritetsandel i kapitalet omräknas till balansdagskurs. Eget kapital omräknas till kursen vid investeringsrespektive intjänandetidpunkten. Förvärvat andel av obeskattade reserver omräknas till dagskursen vid förvärvstidpunkten. Resultaträkningen omräknas efter genomsnittskursen under året. Omräkningsdifferenser som därvid uppkommer förs direkt till eget kapital.

Värdering av fordringar och skulder i utländsk valuta

Fordringar och skulder i utländsk valuta har värderats enligt Bokföringsnämndens rekommendation BFN R7. Mittkursen av köp- och säljnoteringar för respektive valuta enligt officiella

kurslistan på balansdagen har använts. Utländska sedlar har värderats till köpkurs gentemot allmänheten på balansdagen.

Skulder i utländsk valuta som avser finansiering av dotterbolagsaktier eller innehav av förlagslån utgivna av dotterbolag värderas till anskaffningskurs (hedging).

Terminskontrakt i utländsk valuta värderas till nuvärde.

Orealiserade vinster eller förluster, som uppstått på grund av ovanstående värderingsmetoder, gottskrivs eller belastar rörelseresultatet.

Finansiella instrument

I balansräkningen redovisas *räntebärande värdepapper* beroende på emittentkategori antingen som Beläningsbara statspapper eller som Obligationer. Såväl handelslagret som värdepapper som innehas långsiktigt men utan avsikt att innehas till förfall klassificeras som Finansiell omsättningstillgång. Värdepapper i handelslagret värderas till marknadsvärde, medan övriga finansiella omsättningstillgångar värderas enligt lägsta värdets princip. Realiserade samt orealiserade resultateffekter redovisas i posten Nettoresultat av finansiella transaktioner.

Räntebärande värdepapper som anskaffats med avsikt att innehas till förfall klassificeras som Finansiella anläggningstillgångar och redovisas till anskaffningsvärde. För värdepapper vars värde försämrats och där värdenedgången bedöms vara varaktig sker en nedskrivning. Realiserade kursvinster och förluster redovisas i posten Övriga intäkter.

Med anskaffningsvärde på diskonterings- och kuponginstrument (innehavda och utgivna) avses det upplupna anskaffningsvärdet. Det upplupna anskaffningsvärdet är det diskonterade nuvärdet av framtida betalningar där diskonteringsräntan utgörs av den effektiva räntan vid anskaffningstidpunkten. Detta innebär att förvärvade över- och undervärden på kuponginstrument periodiseras över obligationens återstående löptid eller, för lån med räntjustering, till nästa räntjusteringstillfälle.

Köp och försäljning av penning- och kapitalmarknadsinstrument på avistamarknaden redovisas med tillämpning av affärsdagsredovisning. Terminsaffärer registreras på affärsdagen men betraktas som ett åtagande utanför balansräkningen fram till likviddagen. På likviddagen sker redovisning i balansräkningen.

Aktier utgörande handelslager värderas till marknadsvärde. Övriga aktier klassificerade som omsättningstillgångar värderas med användning av lägsta värdets princip.

Korta positioner, *blankningar*, i såväl räntebärande värdepapper som aktier redovisas som skuld till sitt marknadsvärde.

Derivatinstrument värderas till marknadsvärde. Undantag är derivattransaktioner som utgör säkring till balansposter vilka ej marknadsvärderas. Om säkringen bedöms utgöra ett effektivt skydd mot ogynnsamma värdeförändringar, redovisas derivattransaktionen med tillämpning av de redovisningsprinciper som gäller för den säkrade transaktionen. Derivattransaktioner med positivt marknadsvärde vid balansstidpunkten redovisas i posten Övriga tillgångar och transaktioner med ett negativt marknadsvärde redovisas i posten Övriga skulder. Fordringar och skulder med en och samma motpart som är kvittningsbara, d v s där ett avtalsförhållande föreligger som innebär att en legal rätt finnes för en tillämpning av kvittning, netto redovisas i balansräkningen.

Utlåning

Utlåning till allmänheten och kreditinstitut klassificeras som finansiell anläggningstillgång och redovisas i balansräkningen på likviddagen till sitt anskaffningsvärde. Som utlåningsfordran redovisas även leasingavtal där leasetagaren bär de ekonomiska risker och förmåner som är hänförliga till ägandet av objektet. Lånefordringar som utgör osäkra fordringar redovisas i balansräkningen med sitt nettobelopp, d v s med avdrag för reserv för befarade kreditförluster. För utlåning med framtida räntebindning betraktas den förtida räntebindningen som ett åtagande utanför balansräkningen fram till likviddagen. Vid förtidslösen av lånefordran periodiseras erhållen ränteskillnadsersättning över lånets återstående löptid.

Pensionskostnader

Som rörelsekostnad redovisas en kalkylmässig pensionskostnad avseende pensionsutfästelser som tryggas av Handelsbankens pensionsstiftelse. Som rörelsekostnad redovisas dessutom erlagda premier för pensionsförsäkringar för medarbetare i utlandet.

Den kalkylmässiga pensionspremien återförs som bokslutsdisposition under Avräkning av pensioner, där avräkning sker mot utbetalade pensioner och eventuell gottgörelse från pensionsstiftelsen.

Avskrivningar

INVENTARIER

Inventarier avskrivs i huvudsak linjärt över 5 år. Persondatorer avskrivs på 3 år och investeringar i bankvalv och liknande lokalinvesteringar på 10 år.

BANKFASTIGHETER

Fastigheter inrymmande egna lokaler skrivs av med skattemässigt högsta tillåtna procentsatser.

FASTIGHETER ÖVERTAGNA FÖR SKYDDANDE AV FORDRAN

Fastigheter övertagna för skyddande av fordran redovisas till det lägsta av anskaffningsvärdet och verkliga värdet vid bokslutstillfället. Någon avskrivning av dessa fastigheter sker därför inte.

GOODWILL

Goodwill uppkommen år 1997 i samband med förvärvet av Stadshypotek avskrivs på 20 år. Vald avskrivningstid motiveras av förvärvets långsiktiga betydelse då kontorsnätets kundbas och relativa konkurrensförmåga förstärks. Övrig goodwill avskrivs på 10 år.

Kreditförluster

Som kreditförluster redovisas under året konstaterade kreditförluster samt nedskrivning avseende befarade kreditförluster för lånefordringar. Som kreditförlust redovisas också nedskrivning av i tidigare bokslut balanserade räntor.

Avsättning för länderrisker sker med belopp som bedöms erforderliga enligt bankens bedömningar. I redovisningen fördelas reserven på de tillgångsposter i balansräkningen som reserven avser.

Som *konstaterad förlust* redovisas: förlust som är beloppsmässigt fastställd eller övervägande sannolik genom att konkursförvaltare lämnat uppskattning av utdelning i konkurs, ackordsförslag antagits eller fordran eftergivits på annat sätt.

För osäkra fordringar görs nedskrivning för *befarade kreditförluster* om kredittagarens återbetalningsförmåga bedöms inte kunna förbättras tillräckligt inom två år och säkerhetens värde inte täcker lånebeloppet.

Nedskrivningen görs till det belopp som, med hänsyn tagen till säkerhetens värde, beräknas inflyta. Är säkerheten en marknadsnoterad tillgång, görs värderingen med utgångspunkt i det noterade värdet, och annars med utgångspunkt i avkastningsvärdet eller på annat sätt uppskattat marknadsvärde.

Utgörs säkerhet för fordran av fastighetsinteckningar, görs den underliggande säkerhetsvärderingen på samma sätt som för övertagna fastigheter (se nedan).

Öbetalda räntor på oreglerade fordringar för vilka säkerhetens värde inte med betryggande marginal täcker både kapitalbelopp och upplupna räntor intäktsförs ej. Under räkenskapsåret intäktsbokförda men ej betalda räntor på sådan fordran har återförts. Fortsättningsvis erhållna räntebetalningar avseende sådan kredit redovisas enligt kontantprincipen.

Värdering av egendom övertagen för skyddande av fordran

Fastigheter övertagna för skyddande av fordran utgör omsättningstillgång och värderas till det lägsta av anskaffningsvärdet och verkliga värdet. Med verkligt värde avses marknadsvärdet efter avdrag för försäljningskostnader. Detta värde bestäms utifrån individuell värdering av värderingsman med erforderlig kompetens på området. Vid övertagandet skrivs fastigheterna ned till marknadsvärde. I det fall detta värde understiger värdet av bankens ursprungliga pant redovisas skillnaden som konstaterad kreditförlust. Värdeförändringar efter övertagandet redovisas i posten Värdeförändring på övertagen egendom.

NOTER TILL RESULTAT- OCH BALANSRÄKNINGARNA

Belopp i mkr där ej annat anges

Not 1 Räntor

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1997	1996	1997	1996
RÄNTEINTÄKTER				
Kreditinstitut	8 906	8 306	10 310	9 194
Allmänheten	42 716	24 288	12 136	12 583
Räntebärande värdepapper, anläggningstillgångar	1 817	4 042	1 808	3 813
Räntebärande värdepapper, omsättningstillgångar	2 378	2 177	2 317	2 162
Övriga ränteintäkter	2 540	1 366	2 405	1 070
Summa ränteintäkter	58 357	40 179	28 976	28 822
RÄNTEKOSTNADER				
Kreditinstitut	18 490	8 652	8 950	9 199
Allmänheten	6 615	7 401	7 626	8 252
Emitterade värdepapper	17 296	10 956	2 943	1 744
Efterställda skulder	1 561	1 092	1 011	721
Övriga räntekostnader	3 226	2 697	2 411	1 948
Summa räntekostnader	47 188	30 798	22 941	21 864
Räntenetto	11 169	9 381	6 035	6 958
Medelränta utlåning allmänheten ¹⁾	7,18%	8,49%	6,26%	7,52%
Medelränta inlåning allmänheten ¹⁾	3,38%	4,37%	3,57%	4,81%
Räntemarginal ¹⁾	1,06%	1,39%	0,87%	1,26%
Ränteintäkter erhållna från koncernföretag			2 950	3 045
Räntekostnader betalda till koncernföretag			2 011	1 923
Försäkringspremier betalda till koncernföretag	39	27	39	27

1) Avser medelränta under året

Not 2 Erhållna utdelningar

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1997	1996	1997	1996
Utdelningar på aktier och andelar	144	90	141	87
Utdelningar från intresseföretag	6	17	6	11
Utdelningar från koncernföretag			1 582	1 741
	150	107	1 729	1 839

Not 3 Provisionsintäkter

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1997	1996	1997	1996
Betalningar	662	588	659	585
Utlåning	344	322	179	174
Inlåning	152	160	152	160
Garantier	156	170	156	170
Värdepapper	1 915	1 433	1 588	1 241
Övrigt	795	621	1 002	1 059
	4 024	3 294	3 736	3 389
Provisionsintäkter erhållna från koncernföretag			447	503

Not 4 Provisionskostnader

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1997	1996	1997	1996
Betalningar	428	408	416	403
Värdepapper	82	62	58	51
Övrigt	177	196	134	122
	687	666	608	576
Provisionskostnader betalda till koncernföretag			0	0

Not 5 Nettoresultat av finansiella transaktioner

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1997	1996	1997	1996
Aktier och andelar	86	48	68	41
Räntebärande värdepapper	42	920	51	913
Realisationsresultat	128	968	119	954
Aktier och andelar	- 42	38	- 46	26
Räntebärande värdepapper	- 360	822	- 361	806
Orealiserade värdeförändringar	- 402	860	- 407	832
Valutakursförändringar	867	315	858	307
Nettoresultat av finansiella transaktioner	593	2 143	570	2 093

I orealiserade värdeförändringar på räntebärande värdepapper för 1996 ingår 621 mkr avseende värdeförändring på värdepapper vilka omklassificerades inför förvärvet av Stadshypotek.

Not 6 Övriga rörelseintäkter

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1997	1996	1997	1996
Realiserade kursvinster på aktier, ej handelslager ¹⁾	97	35	1 893	35
Överskott vid försäljning av fastigheter	35	72	1	72
Resultat före avskrivningar för fastigheter övertagna för skyddande av fordran	294	6	3	5
Hyresintäkter	54	64	53	61
Andra rörelseintäkter	86	113	87	71
	566	290	2 037	244

1) I realiserade kursvinster i moderbolaget 1997 avser 1 796 mkr försäljning av Handelsbanken Hypotek till Stadshypotek AB.

Specifikation av driftsöverskott av fastigheter övertagna för skyddande av fordran

	1997	1996	1997	1996
Externa intäkter	616	9	3	6
Driftskostnader	- 287	- 3	0	- 1
Driftsöverskott	329	6	3	5

Not 7 Personalkostnader

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1997	1996	1997	1996
Löner och arvoden	2 728	2 332	2 301	2 114
Sociala avgifter	821	690	684	632
Pensionskostnader ¹⁾	244	207	213	194
Avsättning till vinstandelsstiftelse	141	30	121	28
Andra personalkostnader	216	218	201	215
	4 150	3 477	3 520	3 183

1) Av pensionskostnader utgörs 163 mkr (137) av kalkylmässig pensionskostnad och 81 mkr (70) av pensionspremier. Den kalkylmässiga pensionskostnaden som belastar rörelseresultatet beräknas utifrån i aktiv tjänst varande personer.

Försäkringspremier betalda till koncernföretag	4	5	4	5
--	---	---	---	---

Löner och andra ersättningar

Styrelse, VD och vVD

	1997	1996	1997	1996
Sverige	46	42	38	37
Norge	1	1		
Finland	1	1		
Danmark	1	1		
Frankrike	2	2		
Luxemburg	1	2		
USA	3	3		
Australien		3		
	55	55	38	37

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1997	1996	1997	1996
Övriga				
Sverige	2 034	1 714	1 714	1 601
Norge	123	98	117	94
Finland	133	126	107	100
Danmark	73	63	61	51
Storbritannien	133	115	129	111
Luxemburg	35	34	10	9
Tyskland	17	18	17	18
USA	68	59	61	57
Singapore	22	17	22	17
Hongkong	18	16	18	16
Övriga länder	17	17	7	3
	2 673	2 277	2 263	2 077
Totalt	2 728	2 332	2 301	2 114

Antal anställda (medeltal under året)	Kvinnor		Män	
	1997	1996	1997	1996
Sverige	3 902	2 996	6 898	6 133
Norge	120	159	279	254
Finland	183	162	345	341
Danmark	51	80	131	116
Storbritannien	67	142	209	225
Luxemburg	32	43	75	77
Tyskland	18	22	40	42
USA	25	62	87	86
Singapore	31	16	47	48
Hongkong	15	30	45	48
Övriga länder	15	13	28	28
	4 459	3 725	8 184	7 398

Antalet anställda i Handelsbanken Liv och i Stadshypotek Fastigheter Holding AB-koncernen (SFH AB), ingår ej i ovanstående antal anställda. Personalkostnaderna i Handelsbanken Liv ingår ej då det drivs enligt ömsesidiga principer och ej konsolideras. För SFH AB gäller att personalkostnaderna avgår vid beräkning av det driftsöverskott som intas i koncernen. Antalet anställda i Handelsbanken Liv uppgick till 198 (196). Antalet anställda i SFH AB uppgår till 478.

Ledande befattningshavares villkor, ersättningar och pensionsförpliktelser

VILLKOR: Det finns inga avtal i banken om avgångsvederlag. Sedan lång tid tillbaka har banken ett avtal med VD som innebär att om VD inte väljs om på bolagsstämman, skall han till och med den femte ordinarie bolagsstämman därefter erbjudas andra arbetsuppgifter och uppbära ersättning som om han vore VD. Någon ersättning utgår inte om VD tar nytt arbete utanför banken.

Arne Mårtensson har, i likhet med tidigare verkställande direktörer, 55 års pensionsålder, vilket har ansetts önskvärt både för banken och VD med tanke på bankens tradition att ofta välja relativt unga personer till verkställande direktörer. Ålderspensionen utgör 75% av lönen till 65 år och därefter 65%. Pensionen intjänas successivt under åren fram till pensionsåldern och är fullt intjänad vid 55 års ålder. Banken belastas årligen för kostnaden i samma takt som intjäning sker. Intjänad utfästelse garanteras av bankens pensionsstiftelse. Vid avgång före 55 år utfärdas fribrev på intjänad pension.

Grundprincipen är att vice verkställande direktörerna har 60 års pensionsålder, enstaka avvikelser förekommer. Ålderspensionen utgör i åldersintervallet 60-64 år 65% av lönen. Fr o m 65 års ålder utgår ålderspensionen med 65% av årslön upp till 40 basbelopp och därutöver med 32,5%. Pensionsbeloppen inkluderar belopp som utgår i form av AFP och ATP.

Med bankens styrelseordförande, Tom Hedelius, finns ett avtal i enlighet med tidigare beskrivning för VD. Fr o m november 1994, då Tom Hedelius uppnådde avtalad pensionsålder och pension började utgå, gäller ett tilläggsavtal under 5 år. Tilläggsavtalet innebär att Tom Hedelius, i likhet med vad som gäller enligt det tidigare avtalet, inte tar på sig andra styrelseuppgifter än banken önskar och att styrelsearvodena betalas in till banken. I gengäld erhåller Tom Hedelius ett arvode under avtalsperioden som utgör skillnaden mellan pensionen och ersättningen före pensioneringen.

Såväl ordförandens som VD:s ersättning justeras årligen av centralstyrelsens lönekommitté.

ERSÄTTNINGAR: Under 1997 har ordföranden Tom Hedelius uppburet ersättning och förmåner från banken på 220 101 kronor, sedan de arvoden som Tom Hedelius erhållit för styrelseuppgifter utanför banken avräknats från det avtalade arvodet från banken. Pension har utgått enligt tidigare beskrivet avtal. Tantiem utgår ej.

Till verkställande direktören Arne Mårtensson har ersättning och förmåner utgått med 6 455 386 kronor. Styrelsearvodet har levererats in till banken. Tantiem utgår ej.

PENSIONS-FÖRPLIKTELSE: Ökade förpliktelser samt erlagda pensionsförsäkringspremier för nuvarande och tidigare styrelse, VD:er samt vVD:er uppgår i koncernen till 94 mkr (59) och i moderbolaget till 81 mkr (55). Pensionsförpliktelserna uppgår för samma krets till 452 mkr (383) i koncernen och 409 mkr (356) i moderbolaget. Antalet personer inom koncernen som omfattas av dessa förpliktelser är 60 (57) varav 27 (26) är pensionärer. Utöver normala löneförändringar förklaras ökningen av förpliktelserna av förändrade försäkringstekniska antaganden (livslängds- och ränteantaganden). Jämförelsesiffrorna har justerats p g a nya beräkningsgrunder. Förpliktelserna är täckta av bankens pensionsstiftelse.

Not 8 Övriga administrationskostnader

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1997	1996	1997	1996
Fastigheter och lokaler	674	595	570	550
Data	781	499	666	494
Kommunikation	322	257	235	224
Resor och marknadsföring	304	212	198	175
Köpta tjänster	469	364	392	344
Materialanskaffning	150	116	129	105
Andra omkostnader	226	194	157	153
	2 926	2 237	2 347	2 045
Leasingkostnader betalda till koncernföretag			81	59

Not 9 Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1997	1996	1997	1996
Inventarier	299	198	248	182
Fastigheter	49	40	39	39
Goodwill	246	45	27	26
Övriga avskrivningar/nedskrivningar	23	27	7	2
	617	310	321	249

Not 10 Kreditförluster

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1997	1996	1997	1996
A. INDIVIDUELLT VÄRDERADE FORDRINGAR:				
Årets nedskrivning, konstaterade kreditförluster	2 200	2 503	1 854	1 967
Återförda tidigare gjorda reserveringar för befarade kreditförluster som i årets bokslut redovisas som konstaterade förluster	- 1 705	- 1 471	- 1 487	- 1 140
Årets nedskrivning avseende befarade kreditförluster	940	1 247	619	914
Influtet på tidigare års konstaterade kreditförluster	- 605	- 132	- 588	- 99
Återförda ej längre erforderliga reserveringar för befarade kreditförluster	- 548	- 350	- 460	- 299
Årets nettokostnad för individuellt värderade kreditförluster	282	1 797	- 62	1 343
B. GRUPPVIS VÄRDERADE FORDRINGAR:				
Årets nedskrivning, konstaterade kreditförluster	29	51	5	5
Influtet på tidigare års konstaterade kreditförluster	- 11	- 12	- 1	- 1
Avsättning/upplösning av reserv för kreditförluster	- 7	- 64	- 3	- 3
Årets nettokostnad för gruppvis värderade kreditförluster	11	- 25	1	1
C. AVSÄTTNING GENERELL RESERV FÖR LÄNDERRISKER				
	- 62	- 55	- 62	- 55
Summa kreditförluster (A+B+C)	231	1 717	- 123	1 289

Såväl konstaterade som befarade kreditförluster reducerar motsvarande fordringsbelopp på balansräkningens tillgångssida. Reserven för befarade kreditförluster har ökat med 42 mkr i koncernen och 37 mkr i moderbolaget i form av valutaomräkningsdifferens.

Under 1996 reducerade även länderrisker motsvarande fordringsbelopp på balansräkningens tillgångssida och förändring av reserv för länderrisker redovisades vid försäljning av fordringar direkt mot respektive fordran. Under 1997 återfördes samtliga landriskreserver. I bokslutet 1997 har i stället individuella reserveringar gjorts.

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1997	1996	1997	1996
Nedskrivningar:				
Fordringar på kreditinstitut	—	228	—	228
Fordringar på allmänheten	1 464	2 102	991	1 518
Summa nedskrivningar	1 464	2 330	991	1 746
Återföringar:				
Fordringar på kreditinstitut	11	13	11	13
Fordringar på allmänheten	606	456	514	344
Summa återföringar	617	469	525	357

Not 11 Värdeförändring på övertagen egendom

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1997	1996	1997	1996
Övertagna fastigheter				
Övrig övertagen egendom	- 2	42	—	42
Realiserad värdeförändring	- 2	42	—	42
Övriga övertagna fastigheter				
Övrig övertagen egendom	73	46	—	0
Orealiserad värdeförändring	73	47	—	1
Värdeförändring på övertagen egendom	71	89	—	43

Not 12 Nedskrivning av finansiella anläggningstillgångar

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1997	1996	1997	1996
Aktier och andelar i koncernföretag	—	—	—	306
Nedskrivning av finansiella anläggningstillgångar	—	—	—	306

Avser nedskrivning av aktieinnehav i Industrialiseringsfonden AB och Fastighetsbanken i Finland AB i samband med utdelning med samma belopp.

Not 13 Bokslutsdispositioner m m

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1997	1996	1997	1996
Avräkning av pensioner				
Kalkylmässiga pensionspremier i banken	163	137	163	137
Av banken erlagda pensioner	- 231	- 199	- 231	- 199
Gottgörelse från pensionsstiftelse	600	244	600	244
Avräkning pensioner, utländska filialer		19		19
	532	201	532	201
Förändring av skatteutjämningsreserv K			456	456
Förändring av periodiseringsfond			- 1 100	- 1 550
Förändring av övriga obeskattade reserver			- 17	11
Koncernbidrag			- 577	- 568
	532	201	- 706	- 1 450

Not 14 Skatter

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1997	1996	1997	1996
Skatter	1 715	1 435	875	1 176
Latent skatt	595	382	—	—
Övriga skatter	16	12	13	9
	2 326	1 829	888	1 185

Svenska skattemyndigheter har efter revision fattat beslut som skulle kunna innebära, om beslutet fastställs i högre rätt, att koncernens skattekostnader ökar med 418 mkr. Banken har överklagat skattemyndighetens beslut. Av försiktighetsskäl har banken reserverat 159 mkr av beloppet, varav 59 mkr under räkenskapsåret. I koncernen fanns vid årsskiftet 1997/98 outnyttjade förlustavdrag, vars skattemässiga värde uppgår till 115 mkr. Dessa förlustavdrag, som beräknas kunna utnyttjas i sin helhet, har ej beaktats vid beräkningen av årets skattekostnad.

Not 15 Räntebärande värdepapper

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1997	1996	1997	1996
BELÄNINGSBARA STATSSKULDFÖRBINDELSER				
Belåningsbara statspapper	11 558	41 728	11 407	41 678
Andra belåningsbara värdepapper	1 740	66	1 740	66
	13 298	41 794	13 147	41 744
Belåningsbara statsskuldförbindelser				
Återstående löptid om högst ett år	9 161	26 228	9 065	26 227
Återstående löptid längre än ett år men högst fem år	2 709	12 120	2 704	12 104
Återstående löptid längre än fem år men högst tio år	1 089	2 589	1 062	2 567
Återstående löptid längre än tio år	339	857	316	846
Summa	13 298	41 794	13 147	41 744
Genomsnittlig återstående löptid	1,2	1,8	1,2	1,7
OBLIGATIONER OCH ANDRA RÄNTEBÄRANDE VÄRDEPAPPER				
Emitterade av offentliga organ	—	3 196	—	3 196
Emitterade av andra låntagare	52 657	62 975	77 019	77 322
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	52 657	66 171	77 019	80 518
Varav onoterade värdepapper	14 639	13 819	14 639	13 817
Varav efterställt	6	83	6	83
Varav fordran på koncernföretag			24 472	22 062
Obligationer och andra räntebärande värdepapper				
Återstående löptid om högst ett år	42 539	42 826	60 505	45 566
Återstående löptid längre än ett år men högst fem år	9 149	21 952	15 449	33 463
Återstående löptid längre än fem år men högst tio år	812	1 134	908	1 230
Återstående löptid längre än tio år	157	259	157	259
Summa	52 657	66 171	77 019	80 518
Genomsnittlig återstående löptid	1,3	1,0	0,9	1,5

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1997	1996	1997	1996
OMSÄTTNINGSTILLGÅNGAR				
Omsättningstillgångar anskaffningsvärde				
Svenska staten	4 512	18 353	4 365	18 308
Svenska kommuner	297	110	297	110
Svenska bostadsinstitut	13 216	36 050	13 184	36 020
Övriga svenska emittenter:				
icke-finansiella företag	2 459	4 910	2 413	4 910
övriga finansiella företag	3 336	2 196	3 326	2 141
Utländska stater	6 016	9 693	6 016	9 693
Övriga utländska emittenter	30 517	14 427	30 517	14 426
Summa	60 353	85 739	60 118	85 608
Varav efterställt (förlagsbevis)	6	83	6	83
Omsättningstillgångar verkligt värde				
Svenska staten	4 514	18 688	4 361	18 639
Svenska kommuner	297	111	297	111
Svenska bostadsinstitut	13 106	36 581	13 074	36 550
Övriga svenska emittenter:				
icke-finansiella företag	2 544	4 919	2 483	4 919
övriga finansiella företag	3 296	2 246	3 286	2 181
Utländska stater	6 008	9 650	6 008	9 650
Övriga utländska emittenter	30 565	14 601	30 564	14 598
Summa	60 330	86 796	60 073	86 648
Varav efterställt (förlagsbevis)	6	83	6	83
Omsättningstillgångar bokfört värde				
Svenska staten	4 491	18 688	4 340	18 639
Svenska kommuner	297	111	297	111
Svenska bostadsinstitut	13 084	36 581	13 051	36 550
Övriga svenska emittenter:				
icke-finansiella företag	2 479	4 919	2 418	4 919
övriga finansiella företag	3 296	2 246	3 286	2 181
Utländska stater	6 008	9 650	6 008	9 650
Övriga utländska emittenter	30 510	14 579	30 510	14 576
Summa	60 165	86 774	59 910	86 626
Varav efterställt (förlagsbevis)	6	83	6	83
Under 1996 omklassificerades räntebärande värdepapper till ett bokfört värde om 16 mdkr från anläggningstillgång till omsättningstillgång. Grunden för omklassificeringen var förvärvet av Stadshypotek.				
ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR				
Anläggningstillgångar anskaffningsvärde				
Svenska staten	900	12 192	900	12 192
Svenska kommuner	—	—	—	—
Svenska bostadsinstitut	3 614	7 713	28 080	22 158
Övriga svenska emittenter:				
icke-finansiella företag	—	—	—	—
övriga finansiella företag	—	89	—	89
Utländska stater	164	26	164	26
Övriga utländska emittenter	1 112	1 171	1 112	1 171
Summa	5 790	21 191	30 256	35 636
Varav efterställt (förlagsbevis)	—	—	—	—
Anläggningstillgångar verkligt värde				
Svenska staten	898	12 216	898	12 216
Svenska kommuner	—	—	—	—
Svenska bostadsinstitut	3 681	7 947	28 439	23 161
Övriga svenska emittenter:				
icke-finansiella företag	—	—	—	—
övriga finansiella företag	—	90	—	90
Utländska stater	165	27	165	27
Övriga utländska emittenter	1 111	1 173	1 111	1 173
Summa	5 855	21 453	30 613	36 667
Varav efterställt (förlagsbevis)	—	—	—	—
I samband med oron på de asiatiska ränte- och valutamarknaderna under hösten 1997 beslöt banken att avveckla värdepapper klassificerade som anläggningstillgångar till ett bokfört värde av 163 mkr. Emittenten bedömdes ur kreditrisksynpunkt alltför exponerad för valuta- och ränterisker i sin verksamhet. Vid försäljningen realiserades en förlust uppgående till 1 mkr.				
Bokfört värde överstigande nominellt värde	1 141	3 549	1 217	3 853
Bokfört värde understigande nominellt värde	244	506	432	607

Not 16 Utlåning till kreditinstitut

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1997	1996	1997	1996
ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR				
Banker i utländsk valuta	91 584	85 300	93 135	88 102
Banker i svenska kronor	33 267	23 136	32 769	23 845
Övriga kreditinstitut i utländsk valuta	5 497	3 777	11 129	7 840
Övriga kreditinstitut i svenska kronor	4 281	7 306	38 895	14 083
	134 629	119 519	175 928	133 870
Befarade kreditförluster	- 157	- 332	- 157	- 332
Landriskreserv	—	- 21	—	- 21
	134 472	119 166	175 771	133 517
Varav efterställt	—	—	288	—
Varav fordran på koncernföretag	—	—	43 541	13 751
Varav fordran på intresseföretag	319	320	—	—
Löptidsinformation:				
Betalbara på anfordran	22 896	16 761	28 060	25 225
Återstående löptid om högst tre månader	71 790	58 763	74 581	62 079
Återstående löptid längre än tre månader men högst ett år	37 409	37 489	45 945	38 892
Återstående löptid längre än ett år men högst fem år	1 244	2 922	25 392	5 408
Återstående löptid längre än fem år	1 133	3 231	1 793	1 913
Summa	134 472	119 166	175 771	133 517
Genomsnittlig återstående löptid	0,3	0,5	0,3	0,5

Under 1997 har löptider fördelats efter slutförfalltidpunkt. Omräkning av 1996 års löptider har inte varit möjlig att göra, varför dessa liksom i 1996 års årsredovisning fördelats efter tidpunkt för villkorsändring.

Totala värdet av fordringar som omfattas av reservering för länderrisker, efter reservering för befarade kreditförluster

Utlåning till kreditinstitut	—	88	—	88
Utlåning till allmänheten	—	235	—	235
Landriskreserv	—	62	—	62

Under 1997 återfördes samtliga landriskreserver. I bokslutet 1997 har istället individuella reserveringar gjorts.

Not 17 Utlåning till allmänheten

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1997	1996	1997	1996
ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR				
Utlåning SEK				
Företag m m	302 948	131 417	109 156	75 566
Hushåll	192 244	79 351	29 717	25 768
Summa	495 192	210 768	138 873	101 334
Utlåning utländsk valuta				
Företag m m	87 348	64 561	79 897	57 170
Hushåll	8 318	6 112	6 641	5 032
Summa	95 666	70 673	86 538	62 202
Befarade kreditförluster	- 4 034	- 3 611	- 1 985	- 3 045
Landriskreserv	—	- 40	—	- 40
Summa utlåning	586 824	277 790	223 426	160 451
Varav efterställda	3	—	3	3
Varav fordran på koncernföretag	—	—	1 980	2 073
Varav fordran på intresseföretag	9	—	9	—

Bruttoinvesteringen avseende finansiella leasingavtal tecknade 1997 har beräknats till 3 955 mkr. Ej intjänade finansiella intäkter är enligt samma beräkning 1 300 mkr.

Löptidsinformation:

Betalbara på anfordran	48 937	58 752	30 315	58 569
Återstående löptid om högst tre månader	95 425	52 789	57 672	39 434
Återstående löptid längre än tre månader men högst ett år	118 541	50 240	52 313	21 688
Återstående löptid längre än ett år men högst fem år	273 642	102 294	53 841	29 860
Återstående löptid längre än fem år	50 279	13 715	29 285	10 900
Summa	586 824	277 790	223 426	160 451
Genomsnittlig återstående löptid	2,1	1,6	2,2	1,3

Under 1997 har löptider fördelats efter slutfällotidpunkt. Omräkning av 1996 års löptider har inte varit möjlig att göra, varför dessa liksom i 1996 års årsredovisning fördelats efter tidpunkt för villkorsändring.

Osäkra fordringar m m

(Definitioner, se avsnittet "Handelsbanken i sammandrag")

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1997	1996	1997	1996
Osäkra fordringar	8 063	6 312	3 446	4 529
Reserv för befarade förluster	- 4 242	- 4 117	- 2 183	- 3 538
Osäkra fordringar, netto	3 821	2 195	1 263	991
Räntenedsatta fordringar utan reservering för befarade kreditförluster	272	357	165	279
Summa problemkrediter	4 093	2 552	1 428	1 270
Reserveringsgrad för osäkra fordringar	52,6%	65,2%	63,3%	78,1%
Andel osäkra fordringar	0,64%	0,76%	0,46%	0,54%
Problemkrediter före nedskrivning för befarade kreditförluster	8 335	6 669	3 611	4 808
Löpande avkastning på problemkrediter under räkenskapsåret	488	141	58	103
Årlig procentuell ränta på problemkrediter	5,85%	2,11%	1,61%	2,14%
Årlig procentuell ränta på fordringar som inte utgör problemkrediter	8,30%	8,71%	6,48%	7,91%
Oreglerade fordringar för vilka ränta intäktsförs	1 983	884	296	560

ÖVERTAGNA PANTER**Bokfört värde**

Byggnader och mark	6 876	69	33	38
Aktier och andra andelar	347	390	94	35
Övrigt	28	20	0	0
	7 251	479	127	73

Nettoavkastning (Driftsöverskott)

Byggnader och mark	329	6	3	5
Aktier och andra andelar	—	—	—	—
	329	6	3	5

Driftsöverskott, % av bokfört värde

Byggnader och mark	5,7%	8,7%	9,3%	13,1%
Aktier och andra andelar	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

För ytterligare specifikation av fastigheter för skyddande av fordran, se not 23.

Not 18 Aktier och andelar

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1997	1996	1997	1996
Handelslager	1 164	987	1 027	864
För skyddande av fordran	347	390	94	35
Andra aktier	293	298	427	432
Omsättningstillgångar	1 804	1 675	1 548	1 331
Bostadsrättsandelar	6	4	4	4
Aktier i kreditinstitut	174	2 511	174	2 511
Övriga aktier	23	14	29	13
Anläggningstillgångar	203	2 529	207	2 528
Aktier och andelar	2 007	4 204	1 755	3 859
Varav onoterade	561	595	439	284

Aktier och andelar, omsättningstillgångar, för skyddande av fordran, 31 december 1997

	Antal aktier/ ägande	Bokfört värde	Beräknat marknads- värde
Evidentia Fastigheter AB konv. lån 1994/2001	100 000 000	60	60
Gamlestaden Intressenter AB	2 448	4	4
KEBO Care Scandinavia AS	39 150	51	51
Mansson K.K.	6 000 000	13	13
Kongsbo Holding AG	33 998	4	4
Calmar Inc ¹⁾	1 305 144	197	197
K/S Siboeff, andelar		16	16
Bostadsrättsbevis, 2 st		2	2
Övriga bolag, 10 st		0	0
Koncernen		347	347
Varav i moderbolaget:			
Evidentia Fastigheter AB konv. lån 1994/2001	100 000 000	60	60
Gamlestaden Intressenter AB	2 448	4	4
KEBO Care Scandinavia AS	39 150	30	30
Övriga bolag, 10 st		0	0
Moderbolaget		94	94

1) Bolagets säte City of Industry, California. Calmar Inc's egna kapital uppgår per 1996-12-31 till – 202 mkr (– 158) och dess resultat till – 27 mkr (– 107). Handelsbankens kapitalandel i företaget är 34%.

Aktier, omsättningstillgångar, andra aktier 31 december 1997

	Antal aktier/ ägande	Bokfört värde	Beräknat marknads- värde
Atle AB	4 719 336	94	592
Industrivärden AB	37 500	16	17
AH Småföretagsinvest AB	1 000	2	2
Gunnebo AB	11 980	0	1
Gunnebo konvertibel förlagsbevis	111 804	0	0
MoDo AB	1 260 000	181	253
Fv Fastighetsvärden AB	1 000	134	232
Eurosa Furniture Co Plc Ltd	500 000	0	0
Moderbolaget		427	1 097
Koncerneliminering Fv Fastighetsvärden AB		– 134	– 232
Koncernen		293	865

Fv Fastighetsvärden AB är ett helägt dotterbolag till banken. Aktierna i bolaget betraktas som placeringsaktier och därmed som omsättningstillgång.

Aktier och andelar, anläggningstillgångar 31 december 1997

	Antal aktier	Nominellt värde 1000-tal av resp valuta	Bokfört värde	Utdelning	Moderbolagets röstandel %
SVENSKA KREDITINSTITUT					
AB Svenska Exportkredit	72 870	72 870	170	68	10,4
Företagskapital AB	25 334	2 533	3	1	12,7
			173	69	
UTLÄNDSKA KREDITINSTITUT					
Adela Investment Co. S.A.	5 250	USD 525	0	0	0,9
Cedel International, Luxemburg	10	USD 13	1	0	0,0
Development Bank of Singapore	237 600	SGD 238	0	0	0,1
			1	0	
Aktier i kreditinstitut			174	69	

	Antal aktier	Nominellt värde 1000-tal av resp valuta	Bokfört värde	Utdelning	Moderbolagets röstandel %
ÖVRIGA BOLAG					
BankomatCentralen AB	875	88	0	0	17,5
Euroclear Clearance System Ltd	250	USD 31	0	1	1,3
OM Gruppen AB, aktier	90000	450	2	1	0,4
Penningmarknadsinformation PMI AB	80	400	1	0	12,8
Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunications (SWIFT)	493	BEF 2 465	1	0	0,6
Stockholms Fondbörs AB	114 948	6 081	9	2	8,1
Värdepapperscentralen VPC AB	49 200	4 920	1	0	8,2
Société des Bourses Francaises	50 000	FRF 7 500	9	0	
Helsingfors Fondbörs AB	80 000	FIM 600	1	0	1,0
Kreditlaget (ek för)	300	FIM 150	0	0	0,7
Helsingfors Penningmarknadscentral AB	250	FIM 250	0	0	0,4
Helsingfors Värdeandelscentral AB	664	FIM 645	1	0	0,7
Helsingfors Telefonförening	39	FIM 183	0	0	0,0
Exportfinans AS	13	NOK 13	0	0	0,2
Bankernes Betalingssentral AS	6 713	NOK 168	0	0	0,1
London International Financial Futures Exchange	1	GBP 20	4	0	
Deutsche Börse AG, Frankfurt am Main	15	DEM 1	0	0	
BNL -Beteiligungsgesellschaft Neue Länder GmbH & Co. KG		DEM 17	0	0	
Diverse bolag, 4 st			0	0	
ÖVRIGA BOLAG (MODERBOLAGET)			29	4	
Koncerneliminering Stockholms Fondbörs AB			- 6		
ÖVRIGA BOLAG (KONCERN)			23	4	

Not 19 Aktier och andelar i intresseföretag

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1997	1996	1997	1996
ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR				
Kreditinstitut	33	33	30	30
Övriga intresseföretag	12	3	12	3
	45	36	42	33

Aktier och andelar, intresseföretag 31 december 1997

	Antal aktier	Nominellt värde 1000-tal av resp valuta	Bokfört värde	Utdelning	Moderbolagets röstandel %
KREDITINSTITUT					
Svensk Bostadsfinansiering AB BOFAB	25 000	25 000	30	0	50,0
Moderbolaget			30		
Kapitalandel BOFAB			3		
Koncernen			33		
Samtliga intresseföretag är onoterade.					
ÖVRIGA INTRESSEFÖRETAG					
Backupcentralen Infosec Holding AB	87 500	2 188	9	0	25,0
B.C. Backupcentralen Publikt AB				3	
BankgiroCentralen BGC AB	12 620	12 620	1	3	25,2
Centralen för Elektroniska Korttransaktioner CEK AB	370	185	0	0	37,0
KontoCentralen AB	170	17	0	0	16,7
Privatgiro AB	290	290	1		29,0
Upplysningscentralen UC AB	2 429	243	0	0	24,3
Sambox i Skåne HB		800	1		33,3
Totalt intressebolag			12	6	

Uppgifter om intresseföretags organisationsnummer, säte, resultat och eget kapital har ej medtagits i denna årsredovisning.

Not 20 Aktier och andelar i koncernföretag

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1997	1996	1997	1996
ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR				
Aktier svenska kreditinstitut	0	0	27 376	2 937
Aktier utländska kreditinstitut	0	0	716	698
Aktier övriga svenska bolag 1)	247	248	460	460
Aktier övriga utländska bolag	0	0	36	36
	247	248	28 588	4 131

1) Handelsbanken Liv Försäkrings AB konsolideras ej. Samtliga koncernföretag är noterade.

Aktier och andelar, koncernföretag 31 december 1997

	Antal aktier	Nominellt värde 1000-tal av resp valuta	Bokfört värde	Utdelning	Moderbolagets röstandel %
SVENSKA KREDITINSTITUT					
Stadshypotek AB (Stockholm)	162 000 000	4 050 000	26 870	1 500	100
Handelsbanken Finans AB (Stockholm)	1 550 000	155 000	145		100
Stadshypotek Bank AB (Stockholm)	3 000 000	360 000	361		100
			27 376	1 500	
UTLÄNDSKA KREDITINSTITUT					
Handelsbanken Markets Securities Inc. (New York)	1 000	USD 0	4		100
Svenska Handelsbanken S.A. (Luxemburg)	1 150 000	LUF 1 150 000	166	21	100
Svenska International plc (London)	32 500 000	GBP 32 500	373		100
SVE Asia Ltd (Singapore)	10 000 000	SGD 10 000	41		100
Svenska Handelsbanken, Inc. (Delaware)	1 000	USD 10	0		100
Handelsbanken Finans AS (Oslo)	800 000	NOK 80 000	88		100
A.C.N. 003 237 572 Ltd (Sydney)	5 000 000	AUD 5 000	23		100
Aktoris A/S (Tallinn)	100 000	EEK 10 000	11		100
Svenska France S.A. (Paris)	349 993	FRF 34 999	10		99,99
			716	21	
ÖVRIGA SVENSKA BOLAG					
Handelsbankens Fondbolagsförvaltning AB	10 000	1 000	1	61	100
Handelsbanken Liv Försäkrings AB	1 500	150 000	300		100
Handelsbanken Liv Fondförsäkrings AB	100 000	100 000	139		100
AB Handel och Industri	100 000	5 000	5		100
Förvaltnings AB Lejontrappan	1 000	100	0		100
Siboelf Shipping AB	1 000	100	0		100
Kommanditbolaget Mjölner ¹⁾		15 300	15		100
			460	61	
ÖVRIGA UTLÄNDSKA BOLAG					
Forva AS, Oslo	4 809 236	NOK 480 924	1		100
Svenska Re S.A., Luxemburg	19 999	LUF 199 990	35		99,99
			36		
Totalt			28 588	1 582	

Uppgifter om dotterföretags organisationsnummer, säte, resultat och eget kapital har ej medtagits i denna årsredovisning.

¹⁾ I kommanditbolaget Mjölner, organisationsnummer 916557-5789, med säte i Göteborg, är Handelsbanken komplementär.

Not 21 Goodwill

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1997	1996	1997	1996
ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR				
Anskaffningsvärde	463	443	274	274
Anskaffningsvärde på tillkommande goodwill	4 788	20		0
Summa anskaffningsvärde	5 251	463	274	274
Ackumulerade avskrivningar vid ingången av året	- 231	- 186	- 178	- 152
Årets avskrivningar enligt plan	- 246	- 45	- 27	- 26
Ackumulerade avskrivningar vid utgången av året	- 477	- 231	- 205	- 178
Valutaeffekt	- 4	- 4	- 5	- 5
	4 770	228	64	91

Not 22 Inventarier

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1997	1996	1997	1996
ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR				
Planenligt restvärde 1 januari	493	417	435	379
Nyanskaffningar netto under året ¹⁾	499	254	334	238
Årets avskrivningar enligt plan	- 299	- 199	- 248	- 182
Bokfört värde på övertagna leasingobjekt	28	20	0	0
Planenligt restvärde	721	492	521	435

1) I årets siffra ingår anskaffningar i samband med Stadshypoteksförvärvet med 148 mkr. Förutom ägda inventarier disponerar banken inventarier nyttjade med stöd av leasingkontrakt. Det bokförda restvärdet på leasade inventarier uppgick i koncernen per 1997-12-31 till 20 mkr (6). Motsvarande värde för moderbolaget uppgick till 142 mkr (156).

Not 23 Byggnader och mark

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1997	1996	1997	1996
ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR				
För inrymmande av egna lokaler	1 732	1 376	1 234	1 259
OMSÄTTNINGSTILLGÅNGAR				
För skyddande av fordringar m m	6 876	69	33	38
	8 608	1 445	1 267	1 297
FÖR INRYMMANDE AV EGNA LOKALER				
Ingående anskaffningsvärde	1 325	1 420	1 195	1 267
Nyanskaffningar under året ¹⁾	521	0	0	0
Aktiverade ny- och ombyggnadskostnader	14	4	14	4
Anskaffningsvärde på under året sålda fastigheter	- 131	- 99	0	- 76
Summa anskaffningsvärde	1 729	1 325	1 209	1 195
Ackumulerade avskrivningar vid årets ingång	- 310	- 295	- 297	- 283
Ackumulerade avskrivningar sålda fastigheter	0	10	0	10
Avskrivningar under året	- 34	- 25	- 25	- 24
Summa ackumulerade avskrivningar	- 344	- 310	- 322	- 297
Uppskrivning vid årets ingång	436	436	436	436
Ackumulerade avskrivningar på uppskrivning	- 74	- 60	- 74	- 60
Årets avskrivning	- 15	- 15	- 15	- 15
Summa uppskrivning	347	361	347	361
Planenligt restvärde	1 732	1 376	1 234	1 259
Taxeringsvärde	1 893	1 560	1 579	1 500

1) Avser fastigheter som tillkommit genom köpet av Stadshypotek.

Fastigheter övertagna för skyddande av fordran samt fastighetsrelaterade engagemang

	Antal fastigheter	Uthyrningsbar bruksarea kvm	Bokfört värde mkr	Verkligt värde mkr	Bokfört värde per kvm uthyrningsbar yta kr	Uthyrningsgrad, hyresvärde %	Uthyrningsgrad, area %	Direkt avkastning %
KONTORS- OCH AFFÄRSFASTIGHETER								
Stockholm centralt		46 621	802		17 197	100	98	3,2
Stor-Stockholm/Uppsala		157 665	1 986		12 603	96	93	5,6
Göteborgs kommun		21 999	200		9 091	95	93	1,0
Malmö/Helsingborg		33 791	443		13 105	97	96	8,2
Orter > 75 000 innevägnare		7 401	27		3 654	95	95	3,3
Övriga landet		29 036	52		1 784	68	64	7,5
Utomlands		6 215	16		2 623	49	65	4,3
	44	302 728	3 526	3 640	11 647	96	92	5,1
FLERBOSTADSHUS								
Stockholm centralt		58 890	448		7 602	99	97	6,0
Stor-Stockholm/Uppsala		89 879	498		5 535	98	98	7,1
Göteborgs kommun		25 438	222		8 740	100	100	9,0
Malmö/Helsingborg		53 785	199		3 702	90	89	6,6
Orter > 75 000 innevägnare		18 152	60		3 331	86	82	4,9
Övriga landet		53 222	118		2 213	75	73	1,6
Utomlands		—	—		—	—	—	—
	63	299 366	1 545	1 638	5 161	94	92	6,5

	Antal fastigheter	Uthyrningsbar bruksarea kvm	Bokfört värde mkr	Verkligt värde mkr	Bokfört värde per kvm uthyrningsbar yta kr	Uthyrningsgrad, hyresvärde %	Uthyrningsgrad, area %	Direkt avkastning %
INDUSTRI- OCH LAGERFASTIGHETER								
Stockholm centralt	—	—	—	—	—	—	—	—
Stor-Stockholm/Uppsala		117 444	566		4 826	86	83	9,5
Göteborgs kommun		26 030	59		2 268	75	72	neg.
Malmö/Helsingborg		11 941	32		2 702	96	96	8,5
Orter > 75 000 innevånare		43 780	78		1 780	87	87	9,1
Övriga landet		479	4		9 048	100	100	4,1
Utomlands	—	—	—	—	—	—	—	—
	44	199 674	739	817	3 701	86	84	8,3
HOTELL- OCH KONFERENSANLÄGGNINGAR								
Stockholm centralt	—	—	—	—	—	—	—	—
Stor-Stockholm/Uppsala		30 085	199		6 623	100	100	14,2
Göteborgs kommun		4 155	44		10 659	100	100	9,7
Malmö/Helsingborg	—	—	—	—	—	—	—	—
Orter > 75 000 innevånare		5 183	30		5 692	100	100	9,7
Övriga landet		55 380	192		3 458	100	100	8,9
Utomlands	—	—	—	—	—	—	—	—
	16	94 803	465	629	4 905	100	100	11,3
TOTALT								
Stockholm centralt		105 511	1 250		11 847	99	98	4,2
Stor-Stockholm/Uppsala		395 073	3 249		8 226	95	92	7,1
Göteborgs kommun		77 622	525		6 764	94	88	4,6
Malmö/Helsingborg		99 517	674		6 773	94	92	7,7
Orter > 75 000 innevånare		74 516	195		2 610	88	87	7,1
Övriga landet		138 117	366		2 645	85	83	6,3
Utomlands		6 215	16		2 623	49	65	4,3
	167	896 571	6 275	6 724	6 999	94	91	6,3
Villor	64		29	29				
Bostadsrätter	2		2	2				
Totalt	233		6 306	6 755				
Koncernmässig justering, netto ¹⁾			570	121				
Totalt			6 876	6 876				

Bokfört värde på osäkra fordringar med fastighet som huvudsaklig säkerhet 5 474

Direktavkastningen har beräknats enligt Sveriges Finansanalytikers Förenings rekommendation.

1) I samband med förvärv av Stadshypotek värderades det samlade beståndet av pantfastigheter av externa värderingskonsulter.

Not 24 Övriga tillgångar

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1997	1996	1997	1996
Skattefordran	31	24	13	4
Fondlikvidfordringar	8 744	4 320	6 032	4 239
Derivatkontrakt med positivt värde	31 316	33 863	30 933	33 805
Befarade kreditförluster	- 11	- 12	—	—
Övrigt	4 840	4 646	2 611	2 263
	44 920	42 841	39 589	40 311

Not 25 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1997	1996	1997	1996
Upplupna ränteintäkter	7 262	7 266	6 054	7 434
Övriga upplupna intäkter	469	1 852	2 038	1 890
Förutbetalda kostnader	141	103	84	80
	7 872	9 221	8 176	9 404

Not 26 Skulder till kreditinstitut

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1997	1996	1997	1996
Banker i utländsk valuta	112 326	126 922	113 416	128 252
Banker i svenska kronor	34 671	38 396	36 051	38 539
Övriga kreditinstitut i utländsk valuta	6 287	4 556	7 370	5 706
Övriga kreditinstitut i svenska kronor	88 152	1 100	16 018	4 865
	241 436	170 974	172 855	177 362
Varav skulder till koncernföretag			19 272	7 967
Varav skulder till intresseföretag	—	—	—	—
Löptidsinformation:				
Betalbara på anfordran	34 463	46 401	47 374	50 383
Återstående löptid om högst tre månader	84 342	81 286	88 168	84 007
Återstående löptid längre än tre månader men högst ett år	55 169	41 587	35 202	41 947
Återstående löptid längre än ett år men högst fem år	52 682	661	2 074	651
Återstående löptid längre än fem år	14 780	1 039	37	374
Summa	241 436	170 974	172 855	177 362
Genomsnittlig återstående löptid	1,0	0,3	0,2	0,2

Not 27 Inlåning från allmänheten

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1997	1996	1997	1996
Inlåning SEK				
Företag m m	57 039	52 826	55 779	53 077
Privat	61 763	58 517	57 079	58 402
Summa	118 802	111 343	112 858	111 479
Inlåning utländsk valuta				
Företag m m	16 848	8 943	42 110	18 134
Privat	2 721	1 983	2 579	1 842
Summa	19 569	10 926	44 689	19 976
Summa inlåning	138 371	122 269	157 547	131 455
Varav skulder till koncernföretag			26 850	10 952
Varav skulder till intresseföretag	3	16	3	16
Löptidsinformation:				
Betalbara på anfordran	138 371	114 751	157 547	113 993
Återstående löptid om högst tre månader	0	3 450	0	11 761
Återstående löptid längre än tre månader men högst ett år	0	32	0	1 637
Återstående löptid längre än ett år men högst fem år	0	3 910	0	3 940
Återstående löptid längre än fem år	0	126	0	124
Summa	138 371	122 269	157 547	131 455
Genomsnittlig återstående löptid	0,0	0,1	0,0	0,1

Under 1997 har löptider fördelats efter slutförfalltidpunkt. Omräkning av 1996 års löptider har inte varit möjlig att göra, varför dessa liksom i 1996 års årsredovisning fördelats efter tidpunkt för villkorsändring.

Not 28 Upplåning från allmänheten

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1997	1996	1997	1996
UPPLÅNING FRÅN ALLMÄNHETEN				
utländsk valuta	45 073	34 472	43 959	34 398
svenska kronor	21 303	10 766	20 655	9 974
	66 376	45 238	64 614	44 372
Varav skulder till koncernföretag			400	1 798
Varav skulder till intresseföretag	—	—	—	—
Löptidsinformation:				
Betalbara på anfordran	—	14 996	—	15 037
Återstående löptid om högst tre månader	51 929	24 874	47 206	23 614
Återstående löptid längre än tre månader men högst ett år	9 578	4 049	12 929	4 429
Återstående löptid längre än ett år men högst fem år	4 225	554	3 845	547
Återstående löptid längre än fem år	644	765	634	745
Summa	66 376	45 238	64 614	44 372
Genomsnittlig återstående löptid	0,3	0,3	0,3	0,3

Under 1997 har löptider fördelats efter slutförfalltidpunkt. Omräkning av 1996 års löptider har inte varit möjlig att göra, varför dessa liksom i 1996 års årsredovisning fördelats efter tidpunkt för villkorsändring.

Not 29 Emitterade värdepapper

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1997	1996	1997	1996
CERTIFIKAT				
i utländsk valuta	75 143	39 703	48 915	28 408
i svenska kronor	57 330	32 099	1 649	4 202
Summa certifikat	132 473	71 802	50 564	32 610
OBLIGATIONSÅN				
i utländsk valuta	22 474	5 006	15 201	2 799
i svenska kronor	129 104	52 476	6 546	2 855
Summa obligationsån	151 578	57 482	21 747	5 654
	284 051	129 284	72 311	38 264
Varav skulder till koncernföretag			—	—
Varav skulder till intresseföretag	—	—	—	—
Löptidsinformation:				
Återstående löptid om högst ett år	148 426	89 912	50 817	33 699
Återstående löptid längre än ett år men högst fem år	117 924	38 533	7 019	4 218
Återstående löptid längre än fem år men högst tio år	17 491	839	14 265	347
Återstående löptid längre än tio år	210	—	210	—
Summa	284 051	129 284	72 311	38 264
Genomsnittlig återstående löptid	1,5	1,7	0,9	0,6

Not 30 Övriga skulder

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1997	1996	1997	1996
Skatteskuld	666	310	444	173
Fondlikvidskulder	5 476	3 594	4 598	3 511
Derivatkontrakt med negativt värde	34 412	36 907	32 916	36 163
Korta positioner	9 768	6 530	9 768	6 530
Övrigt	7 182	7 733	6 014	5 736
	57 504	55 074	53 740	52 113

Not 31 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1997	1996	1997	1996
Upplupna räntekostnader	9 815	5 150	3 651	4 130
Övriga upplupna kostnader	1 270	885	967	724
Förutbetalda intäkter	1 187	164	83	66
	12 272	6 199	4 701	4 920

Not 32 Efterställda skulder

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1997	1996	1997	1996
Förlagslån i utländsk valuta	10 889	4 170	10 818	4 023
Förlagslån i svenska kronor	12 342	8 132	4 791	4 911
Summa förlagslån	23 231	12 302	15 609	8 934
Varav skuld till koncernföretag			—	—
Varav skuld till intresseföretag	—	—	—	—

Specifikation, förlagslån, moderbolaget 31 december 1997

Utgivn./slutbet. år	Ursprungligt nominellt belopp i milj. av resp valuta	Räntesats %	Utestående belopp mkr
I SVENSKA KRONOR			
1990/05	2 000	*)	2 000
1997/99	1 000	5,000	1 000
1997/99	100	*)	100
1997/00	150	6,275	150
1997/02	300	6,750	300
1997/02	250	6,635	250
1997/08	1 000	6,900	991
Summa			4 791

I UTLÄNDSK VALUTA

1991/01	USD	54	6,040	428
1992/00	BEF	1 000	8,875	213
1992/04	USD	400	8,350	3 148
1992/07	USD	100	8,125	787
1997/02	USD	350	*)	2 755
1997/07	USD	360	7,130	2 833
1997/02	BEF	1 400	*)	298
1997/02	FIM	245	5,750	356
			Summa	10 818
			Totalt	15 609

*) Rörlig ränta baserad på LIBOR/STIBOR

Not 33 Obeskattade reserver

	KONCERNEN 1997	1996	MODERBOLAGET 1997	1996
Akkumulerade överavskrivningar fastigheter			13	13
Skatteutjämningsreserv K			1 370	1 826
Periodiseringsfond			4 543	3 443
Övriga obeskattade reserver			33	16
			5 959	5 298

Not 34 Eget kapital

	KONCERNEN 1997	1996	MODERBOLAGET 1997	1996
BUNDET EGET KAPITAL				
Aktiekapital	2 605	2 605	2 605	2 605
Reservfond	3 169	3 144	2 936	2 936
Fond för orealiserade vinster	21	746	11	733
Övriga bundna fonder	5 319	4 827	—	—
FRITT EGET KAPITAL				
Balanserad vinst	15 241	11 145	13 660	9 949
Årets resultat	6 007	5 090	5 840	4 197
	32 362	27 557	25 052	20 420

Fond för orealiserade vinster fördelat på balansposter:

Belåningsbara statsskuldförbindelser		240		236
Obligationer och andra räntebärande värdepapper		506		497
Aktier och andelar	21		11	
	21	746	11	733

KONCERNEN (mkr)	Aktie- kapital	Bundna reserver	Fria reserver	Årets vinst	Totalt
Ingående eget kapital	2 605	8 717	11 145	5 090	27 557
Utdelning				- 1 208	- 1 208
Överfört i ny räkning			3 882	- 3 882	0
Förskjutning mellan bundet och fritt eget kapital		-256	256		0
Förändring av omräkningsdifferens		153	- 42		111
Kursdifferens på säkringsinstrument		-105			-105
Årets resultat				6 007	6 007
Utgående eget kapital 1997	2 605	8 509	15 241	6 007	32 362

Inga avsättningar från fritt eget kapital till bundet eget kapital är erforderliga 1997.

MODERBOLAGET (mkr)	Aktie- kapital	Bundna reserver	Fria reserver	Årets vinst	Totalt
Ingående eget kapital	2 605	3 669	9 949	4 197	20 420
Utdelning				- 1 208	- 1 208
Överfört i ny räkning			2 989	- 2 989	0
Förskjutning mellan bundet och fritt eget kapital		- 722	722		0
Årets resultat				5 840	5 840
Utgående eget kapital 1997	2 605	2 947	13 660	5 840	25 052

Aktiekapitalet består av:

stamaktiekapital	2 383	238 248 980	st à 10,00
indexaktiekapital	172	17 205 866	st à 10,00
preferensaktiekapital	50	5 000 000	st à 10,00
	2 605	260 454 846	

Not 35 För egna skulder ställda säkerheter

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1997	1996	1997	1996
Fastighetsinteckningar	178	1	1	1
Belånade värdepapper	45 473	28 105	45 473	28 105
Rebelånade värdepapper	13 688	19 460	13 688	19 460
Övrigt	98	1 084	31	7
	59 437	48 650	59 193	47 573

Not 36 Ansvarförbindelser

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1997	1996	1997	1996
Garantiförbindelser, krediter	34 948	18 505	39 827	25 321
Garantiförbindelser, övriga	17 325	16 591	17 164	16 527
Garantifondförbindelser	62	62	62	62
Oåterkalleliga rembursar	23 278	18 962	23 278	18 962
Egna acceptar	3 317	4 864	3 317	4 864
Övrigt	2 991	—	—	—
	81 921	58 984	83 648	65 736

Not 37 Kapitalvärdet av pensionsförpliktelser

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1997	1996	1997	1996
Marknadsvärde på tillgångar i bankens pensionsstiftelse	12 661	10 386	12 661	10 386
Förpliktelser	- 5 091	- 3 838	- 5 091	- 3 838
Överskott	7 570	6 548	7 570	6 548

I Pensionskassan SHB, försäkringsförening uppgår pensionsförpliktelserna till 1 225 mkr (1 136) och marknadsvärdet av tillgångarna till 4 889 mkr (3 998). Överskottet i Pensionskassan SHB, försäkringsförening uppgår således till 3 664 mkr (2 862).

Not 38 Övriga åtaganden

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1997	1996	1997	1996
Certifikatsprogram	3 344	665	3 339	660
Övriga åtaganden	380	261	380	261
Åtaganden om framtida betalningar	3 724	926	3 719	921
Ränteswappar	653 677	482 595	649 225	520 877
FRA/Terminer	3 207 229	2 657 602	3 207 229	2 657 602
Ränteoptioner	5 972	9 961	5 972	9 961
Ränterelaterade instrument	3 866 878	3 150 158	3 862 426	3 188 440
Valutaterminer	1 345 943	1 140 723	1 345 333	1 141 367
Valutaswappar	85 755	55 198	71 550	55 198
Valutaoptioner	46 519	29 857	46 519	29 857
Valutarelaterade instrument	1 478 217	1 225 778	1 463 402	1 226 422
Aktieterminer	154	556	154	556
Aktieoptioner	9 565	6 170	9 565	6 170
Aktierelaterade instrument	9 719	6 726	9 719	6 726
Garanterat belopp vid likviditetsförvaltning	0	9	0	9
Kreditlöften	48 591	23 588	23 227	21 650
Outnyttjad del av beviljade räkningskrediter	45 806	38 203	45 806	38 203
Andra åtaganden	94 397	61 800	69 033	59 862
Summa åtaganden	5 452 935	4 445 388	5 408 299	4 482 371

Enligt Redovisningsrådets rekommendation om redovisning av operationella leasingavtal skall uppgift lämnas om avtalade framtida leasingavgifter med angivande av de perioder under vilka de förfaller till betalning.

1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Total
256	219	153	111	84	53	44	36	32	27	21	15	5	1 056

ÖVRIGA UPPLYSNINGAR

Upplysningar om verkligt värde, koncernen

	Bokfört värde	Justering till verkligt värde
TILLGÅNGAR		
Utlåning till allmänheten		
anläggningstillgångar	586 824	11 698
Utlåning till kreditinstitut		
anläggningstillgångar	134 472	75
Räntebärande värdepapper		
anläggningstillgångar	5 790	65
omsättningstillgångar	60 165	0
Övriga tillgångar		
anläggningstillgångar	7 718	1 050
omsättningstillgångar	64 497	4 299
Summa tillgångar	859 466	17 187
SKULDER		
In- och upplåning från allmänheten	204 747	- 829
Skulder till kreditinstitut	241 436	3 679
Emitterade värdepapper	284 051	5 813
Efterställda skulder	23 231	601
Övriga skulder	73 371	3 614
Summa skulder	826 836	12 878
Summa övervärde		4 309

Enligt Finansinspektionens föreskrifter (1996:28) skall för såväl tillgångar och skulder i balansräkningen som finansiella poster som ej redovisas i balansräkningen göras en jämförelse mellan verkligt värde och bokfört värde. Värderna som har sitt ursprung i kundrelationer skall ej beaktas trots att de kan vara av betydelse vid värdering av bl a inlåningskonton och bostads- och konsumentkrediter. Föreskrifterna ger utrymme för metodval samt olika antaganden. Såväl tillämpade metoder som gjorda antaganden kan således variera mellan kreditinstituten. Upplysningar om verkligt värde är ingen företagsvärdering och kan således inte ligga till grund för en jämförelse mellan kreditinstitut.

För betalningsmedel, kortfristiga fordringar och skulder samt för fordringar och skulder till rörlig ränta har det verkliga värdet likställts med bokfört värde. Fordringar och skulder med slutförfallodag alternativt tidpunkt för nästkommande ränteomsättning inom 30 dagar har ansetts vara kortfristiga.

Omsättningstillgångar och skulder vilka handlas på likvida marknader har värderats till balansdagens mittpris. Marknadsnoterade poster utanför balansräkningen värderas på samma sätt.

Poster vilka inte handlas på likvida marknader, oavsett om dessa är omsättningstillgångar, anläggningstillgångar, emitterade skulder eller finansiella poster utanför balansräkningen värderas till den aktuella marknadsräntan för motsvarande löptid med justering för kredit-, och likviditetsrisk. Den kredit- och likviditetsriskpremie som marknadsräntan justerats med vid värdering har antagits vara lika med den genomsnittliga marginalen för nyutlåning vid måttidpunkten.

Fastigheterna är värderade till sitt avkastningsvärde med tillämpning av kassaflödesmetoden över en femårig kalkylperiod och med marknadsmässiga förräntningskrav.

Med den metod som tillämpats ger ränterisk i balansräkningen upphov till övervärden vid fallande kortfristiga räntor och undervärden vid stigande räntor. Vidare uppstår ett övervärde när marginalerna minskar och ett undervärde när marginalerna vidgas.

Intäkternas geografiska fördelning 1997

KONCERNEN	KONCERNEN		
	Norden	Övriga Europa	Övriga världen
Ränteintäkter	47 270	5 582	5 505
Erhållna utdelningar	148	2	0
Provisionsintäkter	3 750	193	81
Nettoresultat av finansiella transaktioner	720	- 150	23
Övriga rörelseintäkter	551	13	2
MODERBOLAGET			
	Norden	Övriga Europa	Övriga världen
Ränteintäkter	18 205	5 278	5 493
Erhållna utdelningar	1 728	1	0
Provisionsintäkter	3 596	84	56
Nettoresultat av finansiella transaktioner	708	- 162	24
Övriga rörelseintäkter	2 033	2	2

Derivatinstrument

KONCERNEN	MARKNADSVÄRDERADE			SÄKRINGSREDOVISADE					
	Nominellt värde	Bokfört värde		Nominellt värde	Marknadsvärde		Bokfört värde		
		Positivt	Negativt		Positivt	Negativt	Positivt	Negativt	
Ränterelaterade instrument									
Optioner	5 972	15	26	—	—	—	—	—	—
FRA/Terminer	3 206 901	1 374	1 467	328	1	1	—	—	—
Swappar	612 072	16 214	19 783	41 605	2 209	4 095	870	1 898	—
Summa	3 824 945	17 603	21 276	41 933	2 210	4 096	870	1 898	—
Varav clearat	503 037	117	113	—	—	—	—	—	—
Valutarelaterade instrument									
Optioner	46 519	231	230	—	—	—	—	—	—
Terminer	1 330 049	21 824	20 667	15 894	204	157	44	23	—
Swappar	69 766	2 855	3 265	15 989	2 713	1 651	483	316	—
Summa	1 446 334	24 910	24 162	31 883	2 917	1 808	527	339	—
Varav clearat	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Aktierelaterade instrument									
Optioner	9 469	1 368	213	96	15	—	15	—	—
Terminer	154	2	6	—	—	—	—	—	—
Summa	9 623	1 370	219	96	15	—	15	—	—
Varav clearat	438	13	15	—	—	—	—	—	—

För marknadsvärderade derivat motsvarar marknadsvärdet det bokförda värdet. De avvikelser mellan verkligt värde och bokfört värde som redovisas i sammanställningen motsvaras av omvända avvikelser mellan verkligt värde och bokfört värde i den del av koncernens rörelse som är föremål för säkringsredovisning.

Tillgångar och skulder i utländsk valuta

KONCERNEN	Totalt	SEK	USD	DEM	GBP	NOK	FIM	DKK	Övriga valutor
Tillgångar									
Utlåning till kreditinstitut	134 472	37 391	48 818	3 617	1 466	1 943	9 352	15 182	16 702
Utlåning till allmänheten	586 824	491 394	34 063	6 283	12 637	16 656	13 694	2 762	9 337
Räntebärande värdepapper	65 955	24 612	26 227	654	805	1 834	5 687	1 938	4 198
Övriga tillgångar	72 215	25 090	24 209	127	2 112	8 474	6 293	812	5 097
Summa tillgångar	859 466	578 487	133 317	10 681	17 020	28 907	35 026	20 694	35 334
Skulder									
Skulder till kreditinstitut	241 436	122 823	73 565	8 058	7 684	2 057	2 644	17 780	6 823
In- och upplåning från allmänheten	204 747	140 105	33 718	3 072	8 356	7 232	8 090	2 618	1 557
Emitterade värdepapper	284 051	186 434	75 077	281	4 821	334	16 204	450	450
Övriga skulder	73 371	33 353	24 783	2 253	450	3 397	6 650	322	2 164
Efterställda skulder	23 231	12 342	10 291	0	0	0	440	0	158
Summa skulder	826 836	495 057	217 434	13 664	21 311	13 020	34 028	21 170	11 152

Koncernens tillgångar och skulder exklusive kassaflöden från derivat utgörs till knappt hälften av utländska valutor. Balansräkningens fördelning mellan valutor är inget uttryck för valutakursrisk. Banken finansierar sig i de valutor som vid upplåningstillfället erbjuder de förmånligaste villkoren. Lånen kan sedan växlas till en annan valuta genom transaktioner i derivatmarknaden, så som swappar. Dessa transaktioner utanför balansräkningen eliminerar växelkursrisker och är skälet till att tabellen ovan inte ger någon bild av exponeringen för växelkursrisker. Beträffande valutakursrisker se sidan 44.

Kapitalbas 31 december 1997

	KONCERNEN	MODERBOLAGET
Primärt kapital (netto efter avdrag för goodwill)	25 906	27 292
Supplementärt kapital	16 717	14 449
Avgår aktieinnehav i försäkringsbolag och inhemska finansinstitut	- 677	- 677
Summa primärt och supplementärt kapital	41 946	41 064
Utvidgad kapitalbas	1 250	1 250
Total kapitalbas	43 196	42 314

Kapitalkrav 31 december 1997

	Vägningstal	KONCERNEN		MODERBOLAGET		
		Placeringar	Riskvägt belopp	Placeringar	Riskvägt belopp	
AVSEENDE KREDITRISKER						
Poster i balansräkningen						
Grupp	A	0	211 771	—	148 996	—
	B	20	110 417	22 083	108 013	21 603
	C	50	327 282	163 641	43 081	21 541
	D	100	177 303	177 303	120 302	120 302
Summa A-D			826 773	363 027	420 392	163 446

Poster utanför balansräkningen

	Vägningstal	KONCERNEN			MODERBOLAGET			
		Nominellt belopp	Omräknat belopp	Riskvägt belopp	Nominellt belopp	Omräknat belopp	Riskvägt belopp	
Grupp	A	0	38 537	33 003	—	38 544	32 663	—
	B	20	29 491	3 505	701	11 363	1 489	298
	C	50	1 831	164	82	1 562	142	71
	D	100	52 411	28 243	28 243	51 618	27 802	27 802
Summa A-D			122 270	64 915	29 026	103 087	62 096	28 171
Totalt kreditrisker			891 688	392 053		482 488	191 617	

AVSEENDE MARKNADSRISKER

	KONCERNEN			MODERBOLAGET		
	Specifik risk	Generell risk	Total risk	Specifik risk	Generell risk	Total risk
Ränterisker	3 510	7 136	10 646	3 510	7 136	10 646
Aktiekursrisker	179	136	315	179	135	314
Avvecklingsrisker			26			26
Motpartsrisker och andra risker			10 818			10 816
Valutakursrisker			927			945
Totalt marknadsrisker			22 732			22 747
Totalt riskvägt belopp			414 785			214 364
Kapitaltäckningsgrad			10,4%			19,7%

Det primära kapitalet har påverkats av styrelsens förslag till boksluts- och resultatdispositioner.

Handelsbanken Liv Försäkrings AB

RESULTATRÄKNING

	1997	1996
Teknisk redovisning av livförsäkringsrörelse		
Premieinkomst	1 922	1 845
Kapitalavkastning	1 696	2 097
Försäkringsavsättningar	- 847	- 748
Förändring i andra försäkringstekniska avsättningar	- 1 095	- 1 123
Återbäring	- 58	- 47
Driftskostnader	- 166	- 211
Livförsäkringsrörelsens tekniska resultat	1 452	1 813
Icke-teknisk redovisning		
Skatt	- 179	- 178
Årets resultat	1 273	1 635

BALANSRÄKNING

	1997	1996		1997	1996
Tillgångar			Eget kapital, avsättningar och skulder		
Byggnader och mark	432	828	Eget kapital	151	152
Aktier och andelar	4 760	4 540	Återbäringsmedel	2 880	2 279
Obligationer och andra värdepapper	6 599	6 533	Årets resultat	1 273	1 634
Övriga placeringstillgångar	310	15	Försäkringstekniska avsättningar	8 965	8 556
Fordringar	157	303	Avsättningar för skatter	113	83
Andra tillgångar	862	723	Skulder	151	543
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	433	347	Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	20	42
Summa tillgångar	13 553	13 289	Summa skulder, avsättningar och eget kapital	13 553	13 289

Kommentarer:

Redovisningen har upprättats enligt årsredovisningslagen för försäkringsföretag samt de föreskrifter som utfärdats av Finansinspektionen.

Resultat- och balansräkning för Handelsbanken Liv Försäkrings AB bygger på preliminära uppgifter och kan komma att avvika från den definitiva som finns i Handelsbanken Livs årsredovisning.

Handelsbanken Liv Försäkrings AB drivs enligt ömsesidiga principer. Enligt försäkringsrörelselagen får någon vinstutdelning till aktieägarna inte ske i ett traditionellt livförsäkringsbolag. Det resultat som uppstår skall i sin helhet tillfalla försäkringstagarna.

Förslag till vinstdisposition

inkluderande utdelning av aktierna i fastighetsägande bolag

Handelsbankskoncernens fria kapital uppgår till 21 248 mkr.
Till bolagsstämman förfogande står enligt balansräkning för Handelsbanken vinstmedel på sammanlagt 19 500 mkr.

Styrelsen föreslår att vinstmedlen disponeras på följande sätt

Till aktieägarna utdelas	mkr
per stamaktie 6,50 kr (5,00 kr för 1996)	1 548,6
per indexaktie 0,80 kr (0,80 kr för 1996)	13,8
per preferensaktie serie A 0,45 kr (0,45 kr för 1996)	1,1
per preferensaktie serie B 0,60 kr (0,60 kr för 1996)	1,5
och	
Till stamaktieägarna utdelas	
aktierna i nybildat aktiebolag som direkt eller indirekt kommer att äga de fastigheter som omfattas av styrelsens förslag	1 950,0 ¹⁾
Summa utdelning (1 207,6 mkr för 1996)	3 515,0
Till nästa år överförs	15 985,0
Summa disponerat	19 500,0

Stockholm den 17 februari 1998

	TOM HEDELIUS	
BO RYDIN		JAN EKMAN
LENNART CLAESSION	GÖRAN ENNERFELT	PER-OLOF ERIKSSON
HANS LARSSON	ROLAND FAHLIN	OLLE PERSSON
GUNNAR L JOHANSSON	LOTTY BERGSTRÖM	SVEN ÅGRUP
CLAS REUTERSKIÖLD	BENGT SAMUELSSON	
	ARNE MÅRTENSSON	
	Verkställande direktör	

1) Utdelning beskrivs kortfattat på sid 41 samt mer utförligt i separat beslutsunderlag som distribueras i början av april 1998, före bolagsstämman.

Revisionsberättelse

Till bolagsstämman i Svenska Handelsbanken AB (publ)
Organisationsnummer 502007-7862

Vi har granskat årsredovisningen, koncernredovisningen och räkenskaperna samt styrelsens förvaltning i Svenska Handelsbanken AB (publ) för år 1997. Det är styrelsen som har ansvaret för räkenskapshandlingarna och förvaltningen. Vårt ansvar är att uttala oss om årsredovisningen, koncernredovisningen och förvaltningen på grundval av vår revision.

Revisionen har utförts i enlighet med god revisions sed. Det innebär att vi planerat och genomfört revisionen för att i rimlig grad försäkra oss om att årsredovisningen och koncernredovisningen inte innehåller väsentliga fel. Bankens interna revisionsavdelning har under året löpande granskat den interna kontrollen och räkenskaperna. Rapporter häröver har avgivits till oss. En revision innefattar att granska ett urval av underlagen för belopp och annan information i räkenskapshandlingarna. I en revision ingår också att pröva redovisningsprinciperna och styrelsens tillämpning av dem samt att bedöma den samlade informationen i årsredovisningen och koncernredovisningen. Vi har granskat väsentliga beslut, åtgärder och förhållanden i banken för att kunna bedöma om någon styrelseledamot är ersättningsskyldig mot banken eller på annat sätt har handlat i strid mot bankaktiebolagslagen, bankrörelselagen, lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag eller bolagsordningen. Vi anser att vår revision ger oss rimlig grund för våra uttalanden nedan.

Årsredovisningen och koncernredovisningen har upprättats i enlighet med lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag, varför vi tillstyrker

att resultaträkningen och balansräkningen för banken och för koncernen fastställs och

att vinsten i banken disponeras enligt förslaget i förvaltningsberättelsen.

Styrelseledamöterna har inte vidtagit någon åtgärd eller gjort sig skyldiga till någon försummelse som enligt vår bedömning kan föranleda ersättningsskyldighet mot banken, varför vi tillstyrker

att styrelsens ledamöter beviljas ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Stockholm den 4 mars 1998

BERTIL EDLUND
Auktoriserad revisor

SIGVARD HEURLIN
Auktoriserad revisor

HANS KARLSSON
Auktoriserad revisor

PETER MARKBORN
Auktoriserad revisor
Av Finansinspektionen
förordnad revisor

Handelsbanksaktien

KURSUMVECKLING OCH UTDELNING

Den starka kursutvecklingen på den svenska börsen fortsatte under 1997. Mätt i Affärsvärldens aktieindex var uppgången 25%. Bankaktierna gynnades av förväntningar på resultatförbättringar från de strukturafrågor som genomfördes under året och av sjunkande marknadsräntor. För Handelsbankens stamaktie blev kursökningen 40%.

Handelsbankens långsiktiga utdelningspolitik innebär en strävan att höja utdelningen i en takt som överstiger genomsnittet för branschen. Styrelsen föreslår en utdelning för 1997 med 6,50 kr, en ökning med 30% jämfört med föregående år.

På indexaktierna, vars utdelning följer konsumentprisindex, utgår utdelning för 1997 med 0,80 kr, dvs oförändrad.

För preferensaktierna blir utdelningen enligt bolagsordningens regler 0,45 kr för serie A och 0,60 kr för serie B.

BÖRSVÄRDE

Börsvärdet på Handelsbankens aktier steg under 1997 med 18,5 mdkr till 65,2 mdkr vid årsskiftet, det högsta börsvärdet någonsin. Sedan 1991 har börsvärdet mer än fyrfaldigats.

AKTIERNA

Bankens aktiekapital uppgår till 2 605 mkr fördelat på 260 454 846 aktier med ett nominellt belopp på 10 kr.

Samtliga aktier är fria sedan årsskiftet 1992/93. Stamaktier av serie A har en röst vardera. Stamaktier av serie B, indexaktier och preferensaktier har 1/10 röst vardera.

Vid bolagsstämman får ingen aktieägare utöva rösträtt med högre röstetal än som motsvarar 5% av det sammanlagda röstetal som tillkommer de på stämman företrädda aktierna.

Handelsbankens aktier är noterade på Stockholms Fondbörs. En börspost motsvarar 200 aktier.

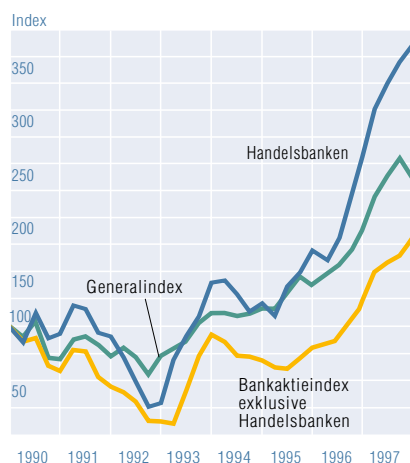
AKTIEÄGARNA

Handelsbanken hade vid årsskiftet drygt 77 000 aktieägare. Huvuddelen av dem var privatpersoner. Flertalet ägde, som framgår av tabellen på nästa sida, endast ett mindre antal aktier. Bland de 118 aktieägarna med mer än 250 000 aktier fanns ett antal förvaltare som företrädde utländska privatpersoner och juridiska personer. Cirka 24% av antalet aktier ägdes vid årsskiftet av placerare utanför Sverige.

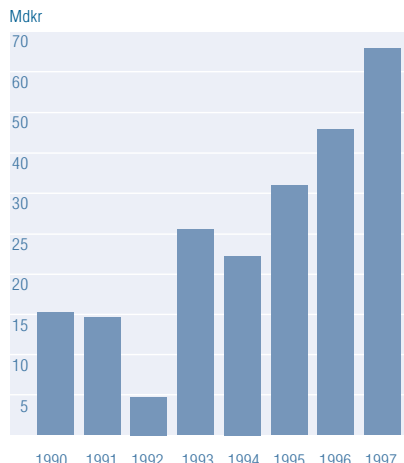
Av det totala antalet aktier ägdes drygt 50% av svenska institutioner. Institutionerna utgjordes till stor del av försäkringsbolag, investmentbolag och aktiefonder som representerade ett stort antal privatpersoner.

Åtta av de svenska aktieägarna innehade var och en mer än 2% av röstetalet, enligt tabellen på nästa sida.

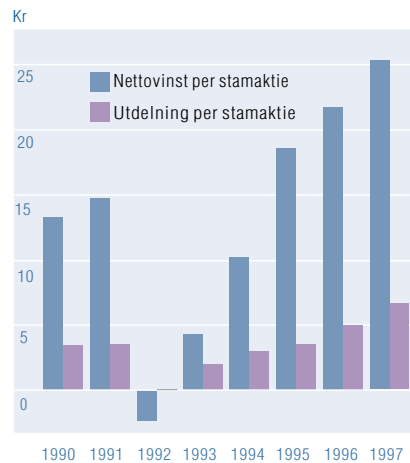
Kursutveckling på Handelsbankens stamaktier

Börsvärde 31 december 1990–1997

Nettovinst och utdelning per stamaktie

Data per aktie

	1993	1994	1995	1996	1997
Rörelseresultat per stamaktie, kr	2,44	12,41	15,36	20,25	23,50
Nettovinst per stamaktie, kr	4,38	10,14	15,38	21,32	25,15
Utdelning per stamaktie, kr	2,00	3,00	3,75	5,00	6,50
Utdelningstillväxt, %	—	50,0	25,0	33,3	30,0
Justerat eget kapital per stamaktie, kr	88,83	96,72	110,03	114,47	134,01
Börskurs stam A, 31 dec, kr	113	98	137	196	274
Justerad börskurs stam A, 31 dec, kr ¹⁾	106	92	129	196	274
Genomsnittlig dagsomsättning på Stockholms Fondbörs					
Stam A, antal aktier	467 930	508 970	426 220	393 040	401 790
Stam B, antal aktier	55 960	54 200	31 580	28 720	26 026
Högsta/lägsta betalkurs, stam A, kr	126/24	150/88	140/84	201/120	300/183
Direktavkastning, %	1,8	3,1	2,7	2,6	2,4
P/E-tal	28,3	9,7	8,9	9,2	10,9
Börskurs/Eget kapital, %	127	101	124	171	204

Utdelning 1997 enligt styrelsens förslag. Justering har skett till aktuella redovisningsprinciper och definitioner.

1) Börskurs 1992–95 har omräknats med hänsyn till utdelning av Näckebro.

Aktieinnehav per aktieägare 31 december 1997

Antal aktier	Aktieägare		Aktieinnehav		
	Antal	% av alla aktieägare	Antal 1000-tal	% av aktiekapitalet	Medeltal aktier per ägare
1 – 500 aktier	53 838	69,6	8 748	3,4	162
501 – 2 500 aktier	19 168	24,8	20 681	8,0	1 079
2 501 – 25 000 aktier	3 912	5,1	21 699	8,3	5 547
25 001 – 250 000 aktier	312	0,4	23 560	9,0	75 514
250 001 – aktier	118	0,1	185 727	71,3	1 573 954
Outnyttjade fondaktier			40		
Summa	77 348	100,0	260 455	100,0	3 367

De största svenska aktieägarna 31 december 1997

	% av röster
Stiftelsen Oktagonen	9,8
Sparbankens och Föreningsbankens fonder (24 st)	6,8
Industrivärden	6,7
AMF-Pension	4,3
SPP	3,7
AP-fonden 4:e fondstyrelsen	3,4
Nordbankens aktiefonder (15 st)	2,5
Skandia	2,4

Aktierna fördelade på aktieslag 31 december 1997

Aktieslag	Antal	Andel av kapital	% av röster
Stamaktier			
Serie A	216 649 873	83,18	98,02
Serie B	21 599 107	8,29	0,98
Summa	238 248 980	91,47	99
Indexaktier	17 205 866	6,61	0,78
Preferensaktier			
Serie A	2 500 000	0,96	0,11
Serie B	2 500 000	0,96	0,11
Totalt	260 454 846	100	100

Resultat- och balansräkningar 1993–97

Koncernen

RESULTATRÄKNING (mkr) ¹⁾	1993	1994
Räntor, netto	9 028	9 273
Provisioner	2 830	2 561
Övriga rörelseintäkter	1 026	788
Summa intäkter	12 884	12 622
Personalkostnader	2 846	3 001
Andra omkostnader	2 253	2 388
Avskrivningar	260	317
Summa omkostnader	5 359	5 706
Befarade och konstaterade kreditförluster	6 801	2 809
Summa kostnader i rörelsen	12 160	8 515
Rörelseresultat	724	4 107
Minoritetsandelar	0	- 17
Resultat före dispositioner och skatter exkl minoritetsandelar	724	4 090
Bokslutsdispositioner	452	- 1 302
Resultat före skatter	1 176	2 788
Skatter	- 247	- 384
Årets resultat	929	2 404

BALANSRÄKNING (mkr) ¹⁾	1993	1994
TILLGÅNGAR		
Kassa	2 423	1 992
Banker och andra finansinstitut	42 796	63 996
Obligationer	63 239	60 127
Utlåning till allmänheten	248 670	243 745
Leasingobjekt	2 987	3 117
Övriga tillgångar	25 828	21 342
Aktier och andelar	3 261	1 854
Inventarier	403	412
Fastigheter för inrymmande av egna inventarier	1 525	1 546
Handelsbanken Liv	8 057	7 721
Summa tillgångar	399 189	405 852
SKULDER OCH EGET KAPITAL		
Clearingskulder och postväxlar	1 996	2 424
Inlåning och bankcertifikat	171 213	184 554
Banker och andra finansinstitut	107 807	110 589
Övriga skulder	20 793	19 920
Långfristig upplåning	68 324	57 841
Reservering för länderrisker	312	143
Handelsbanken Liv	7 907	7 571
Summa skulder	378 352	383 042
Minoritetens andel av eget kapital	35	39
Eget kapital	20 802	22 771
Summa skulder och eget kapital	399 189	405 852
Garantiförpliktelser m m	37 181	37 931
Beviljade icke disponerade rembursar	14 916	17 866
Kapitalvärdet av pensionsförpliktelser (täckta av bankens pensionsstiftelse)	2 410	2 662

1) Som en konsekvens av den nya lagen om årsredovisning för kreditinstitut förändrades uppställningsformen för resultat- och balansräkningen under 1996. Balans- och resultaträkningar för åren 1993–1994 redovisas i den form och enligt de principer som gällde vid 1995 års utgång då en retroaktiv omräkning för dessa år inte kan göras utan betydande svårigheter. Bland omklassificeringar som genomförts kan nämnas

I resultaträkningen:

a) Tidigare redovisades räntenettot i resultaträkningen och inkluderade realiserade vinster och förluster i tradingportföljen. Dessa resultatposter redovisas nu i posten Nettoresultat av finansiella transaktioner.

RESULTATRÄKNING (mkr)	1995	1996	1997
Ränteintäkter	40 112	40 179	58 357
Räntekostnader	- 31 368	- 30 798	- 47 188
Erhållna utdelningar	65	107	150
Provisionsintäkter	2 770	3 294	4 024
Provisionskostnader	- 404	- 666	- 687
Nettoresultat av finansiella transaktioner	1 574	2 143	593
Övriga intäkter	689	290	566
Summa intäkter	13 438	14 549	15 815
Personalkostnader	3 413	3 477	4 150
Övriga omkostnader	2 248	2 237	2 926
Av- och nedskrivningar	340	310	617
Summa omkostnader	6 001	6 024	7 693
Resultat före kreditförluster	7 437	8 525	8 122
Kreditförluster	2 392	1 806	302
Rörelseresultat	5 045	6 719	7 820
Minoritetsandelar	10	- 1	- 19
Bokslutsdispositioner	- 72	201	532
Resultat före skatt	4 983	6 919	8 333
Skatt	- 1 340	- 1 829	- 2 326
Nettoresultat	3 643	5 090	6 007

BALANSRÄKNING (mkr)	1995	1996	1997
TILLGÅNGAR			
Kassa	1 304	7 487	3 025
Räntebärande värdepapper	87 758	107 965	65 955
Utlåning till kreditinstitut	92 286	119 166	134 472
Utlåning till allmänheten	259 168	277 790	586 824
Aktier och andelar	2 629	4 488	2 299
Materiella tillgångar	8 560	1 937	9 329
Övriga tillgångar	54 849	52 290	57 562
Summa tillgångar	506 554	571 123	859 466
SKULDER OCH EGET KAPITAL			
Skulder till kreditinstitut	143 646	170 974	241 436
In- och upplåning från allmänheten	137 452	167 507	204 747
Emitterade värdepapper	120 741	129 284	284 051
Övriga skulder	65 904	63 492	73 371
Efterställda skulder	12 826	12 302	23 231
Summa skulder	480 569	543 559	826 836
Minoritetens andel av eget kapital	30	7	268
Eget kapital	25 955	27 557	32 362
Summa skulder och eget kapital	506 554	571 123	859 466
POSTER INOM LINJEN			
För egna skulder ställda säkerheter	39 639	48 650	59 437
Ansvarsförbindelser	62 768	58 984	81 921
Kapitalvärde av bankens pensionsförpliktelser (täckta av bankens pensionsstiftelse)	3 095	3 838	5 091
Övriga åtaganden	3 258 729	4 445 388	5 452 935

b) Nettoresultat av finansiella poster innehåller förutom realiserade även orealiserade värdeförändringar på finansiella omsättningsstillgångar och derivat samt det samlade valutaresultatet som tidigare redovisades bland provisionsintäkter.

c) Externa kostnader för transaktionsbaserade tjänster kopplade till bankens intäkter förs till provisionskostnader mot att tidigare ha redovisats som Andra omkostnader.

I balansräkningen:

a) Affärsdagsredovisning har införts för transaktioner i räntebärande värdepapper och aktier mot tidigare tillämpade likviddagsredovisning.

b) Positiva respektive negativa marknadsvärden på derivatinstrument redovisas som övrig tillgång respektive skuld och nettoredovisas ej som tidigare.

Moderbolaget

RESULTATRÄKNING (mkr)¹⁾	1993	1994
Räntor, netto	8 307	7 588
Provisioner	2 741	2 607
Övriga rörelseintäkter	870	445
Summa intäkter	11 918	10 640
Personalkostnader	2 472	2 622
Andra omkostnader	2 008	2 190
Avskrivningar	186	229
Summa omkostnader	4 666	5 041
Befarade och konstaterade kreditförluster	5 988	1 900
Summa kostnader i rörelsen	10 654	6 941
Rörelseresultat	1 264	3 699
Bokslutsdispositioner	2 340	1 528
Resultat före skatter	3 604	5 227
Skatter	- 948	- 1 291
Årets resultat	2 656	3 936
Utdelning för året	470	701

BALANSRÄKNING (mkr)¹⁾	1993	1994
TILLGÅNGAR		
Kassa och clearingfordringar	2 407	1 988
Svenska finansinstitut	33 053	44 381
Utländska banker	35 077	41 192
Statspapper och obligationer	81 513	84 098
Utlåning till allmänheten	143 943	142 475
Övriga tillgångar	15 030	10 433
Aktier och andelar	7 624	6 986
Inventarier	313	358
Fastigheter	1 224	1 397
Summa tillgångar	320 184	333 308
Ställda panter	3	13 187
Utlåning till allmänheten, beviljat belopp	169 712	168 142

SKULDER OCH EGET KAPITAL		
Clearingskulder och postväxlar	1 971	2 410
Inlåning från allmänheten	126 801	137 122
Bankcertifikat	20 550	26 026
Svenska finansinstitut	12 076	12 802
Utländska banker	102 904	104 855
Övriga i utlandet emitterade skuldbevis	83	0
Övriga skulder	17 403	15 108
Långfristig upplåning	17 471	15 215
Reservering för länderrisker	312	143
Summa skulder	299 571	313 681
Obeskattade reserver	7 748	3 217
Eget kapital	12 865	16 410
Summa skulder, obeskattade reserver och eget kapital	320 184	333 308
Garantiförbindelser	55 191	58 378
Beviljade icke disponerade rembursar	14 915	17 866
Kapitalvärdet av pensionsförpliktelser täckta av bankens pensionsstiftelse	2 410	2 662

RESULTATRÄKNING (mkr)	1995	1996	1997
Ränteintäkter	29 342	28 822	28 976
Räntekostnader	- 22 669	- 21 864	- 22 941
Erhållna utdelningar	385	1 839	1 729
Provisionsintäkter	2 948	3 389	3 736
Provisionskostnader	- 430	- 576	- 608
Nettoresultat av finansiella transaktioner	1 598	2 093	570
Övriga intäkter	175	244	2 037
Summa intäkter	11 349	13 947	13 499
Personalkostnader	3 100	3 183	3 520
Övriga omkostnader	2 028	2 045	2 347
Av- och nedskrivningar	275	249	321
Summa omkostnader	5 403	5 477	6 188
Resultat före kreditförluster	5 946	8 470	7 311
Kreditförluster	1 672	1 332	- 123
Nedskrivning av finansiella anläggningstillgångar	—	306	0
Rörelseresultat	4 274	6 832	7 434
Bokslutsdispositioner	- 1 548	- 1 450	- 706
Resultat före skatt	2 726	5 382	6 728
Skatt	- 634	- 1 185	- 888
Årets resultat	2 092	4 197	5 840
Utdelning för året	3 877	1 208	3 515 ¹⁾

BALANSRÄKNING (mkr)	1995	1996	1997
TILLGÅNGAR			
Kassa	1 303	7 347	3 023
Räntebärande värdepapper	106 530	122 262	90 166
Utlåning till kreditinstitut	116 084	133 517	175 771
Utlåning till allmänheten	148 259	160 451	223 426
Aktier och andelar	8 147	8 023	30 385
Materiella tillgångar	1 826	1 732	1 788
Övriga tillgångar	53 449	49 806	47 829
Summa tillgångar	435 598	483 138	572 388

SKULDER OCH EGET KAPITAL			
Skulder till kreditinstitut	153 265	177 362	172 855
In- och upplåning från allmänheten	154 677	175 827	222 161
Emitterade värdepapper	30 749	38 264	72 311
Övriga skulder	63 203	57 033	58 441
Efterställda skulder	10 126	8 934	15 609
Summa skulder	412 020	457 420	541 377
Obeskattade reserver	4 215	5 298	5 959
Eget kapital	19 363	20 420	25 052
Summa skulder och eget kapital	435 598	483 138	572 388

POSTER INOM LINJEN			
För egna skulder ställda säkerheter	38 840	47 573	59 193
Ansvarsförbindelser	75 234	65 736	83 648
Kapitalvärdet av pensionsförpliktelser (täckta av bankens pensionsstiftelse)	3 095	3 838	5 091
Övriga åtaganden	3 359 828	4 482 371	5 408 299

1) Enligt styrelsens förslag

Adresser

CENTRALA HUVUDKONTORET

Kungsträdgårdsgatan 2
Postadress 106 70 Stockholm
Tfn 08-701 10 00

Handelsbanken Markets

Blasieholmstorg 11 och 12
Postadress 106 70 Stockholm
Tfn 08-701 10 00

Centrala Dataavdelningen

Tegeluddsvägen 10
Postadress 115 82 Stockholm
Tfn 08-701 10 00

DOTTERBOLAG

Handelsbanken Finans

Mäster Samuelsgatan 42
Postadress 106 35 Stockholm
Tfn 08-701 46 00
Organisationsnummer
556053-0841

Handelsbanken Fonder

Blasieholmstorg 12
Postadress 106 70 Stockholm
Tfn 08-701 10 00
Organisationsnummer
556070-0683

Handelsbanken Hypotek

Smålandsgatan 12
Box 70286
107 22 Stockholm
Tfn 08-701 54 00
Organisationsnummer
556000-7618

Handelsbanken Liv

Torsgatan 12
Box 1325
111 83 Stockholm
Tfn 08-613 20 00
Organisationsnummer
516401-8326

Stadshypotek

Smålandsgatan 12
103 70 Stockholm
Tfn 08-701 54 00
Organisationsnummer
556459-6715

Stadshypotek Bank

Arenavägen 33
Box 10085
121 27 Stockholm
Tfn 08-725 53 00
Organisationsnummer
516401-9803

Stadshypotek Fastigheter

Arenavägen 23
Box 25
121 21 Johanneshov
Tfn 08-725 53 00
Organisationsnummer
556237-7225

REGIONBANKERNAS HUVUDKONTOR

Norra Norrland

Storgatan 48
Box 1002
901 20 Umeå
Tfn 090-15 45 60

Södra Norrland

Nygatan 20
Box 196
801 03 Gävle
Tfn 026-17 20 60

Stockholm City

Kungsträdgårdsgatan 20
Postadress 106 70 Stockholm
Tfn 08-701 10 00

Mellansverige

Kungsträdgårdsgatan 2
Postadress 106 70 Stockholm
Tfn 08-701 10 00

Östra Sverige

Nygatan 20
Box 421
581 04 Linköping
Tfn 013-28 91 00

Västra Sverige

Östra Hamngatan 23
Box 1530
401 50 Göteborg
Tfn 031-774 80 00

Södra Sverige

Södergatan 10
Postadress 205 40 Malmö
Tfn 040-24 50 00

Danmark

Amaliegade 3
Postboks 1032
DK-1007 Köpenhamn K
Danmark
Tfn +45 33 418200
Telex 15051 HAND DK
Telefax +45 33 418260

Finland

Södra kajen 8
P.O. Box 315
FIN-00131 Helsingfors, Finland
Tfn +358 9 166771
Telex 125003 SHB SF
Telefax +358 0 16677299

Norge

Rådhusgaten 27
Postboks 1342 Vika
N-0113 Oslo, Norge
Tfn +47 22 940700
Telex 79114 HAND N
Telefax +47 22 411524

ENHETER UTANFÖR NORDEN

Svenska Handelsbanken

Beijing [Ⓜ]
CITIC Building No 15-05
19 Jianguomenwai Dajie
Beijing, 100004 Kina
Tfn +86 10 65004691
Telex 22910 SHBBJ CN
Telefax +86 10 65126692

Svenska Handelsbanken

Frankfurt am Main [Ⓜ]
Mittlerer Hasenpfad 25
Postfach 700955
D-60559 Frankfurt am Main
Tyskland
Tfn +49 69 605060
Telex 414796 SHB D
Telefax +49 69 60506252

Svenska Handelsbanken

Hongkong [Ⓜ]
2008 Hutchison House
10 Harcourt Road, Central
Hongkong
Tfn +852 28682131
Telex 64765 SHBHK
Telefax +852 28684339

Svenska Handelsbanken

London [Ⓜ]
Trinity Tower
9 Thomas More Street
London E19WY, England
Tfn +44 171 5788000
Telex 894716 SVNSKC G
Telefax +44 171 5788300

Svenska Handelsbanken

Luxemburg [Ⓜ] [Ⓜ]
146, Boulevard de la Pétrusse
P O Box 678
L-2016 Luxembourg
Tfn +352 4998111
Telex 2405 SHBLX LU
Telefax +352 490004

Svenska Handelsbanken

Marbella [Ⓜ]
Centro Plaza 2
Nueva Andalucia
E-29660 Marbella
(Málaga), Spanien
Tfn +34 52 817550
Telefax +34 52 817567

Svenska Handelsbanken

Moskva [Ⓜ]
ul. Donskaja, 18/7
Apartment 29
117049 Moskva, Ryssland
Tfn +7 502 2204200
Telefax +7 503 2306256

Svenska Handelsbanken

New York [Ⓜ] [Ⓜ]
153 East 53rd Street, 37th floor
New York, NY 10022-4678, USA
Tfn +1 212 3265100
Telex 1561322 SVNY UT
Telefax +1 212 3265196

Svenska France S.A.

Paris [Ⓜ]
29-31, rue Saint-Augustin
F-75002 Paris, Frankrike
Tfn +33 1 42665898
Telefax +33 1 42669612

Svenska Handelsbanken

Singapore [Ⓜ]
65 Chulia Street, Units 21-00
OCBC Centre, Singapore 049513
Tfn +65 5 323800
Telex RS 29012 SHBSIN
Telefax +65 5 344909

Svenska Handelsbanken

Taipei [Ⓜ]
Room 0813, International
Trade Building
333, Keelung Road
Section 1, Taipei, Taiwan
Tfn +886 22 7577112
Telefax +886 22 7576270

Svenska Handelsbanken

Tallinn [Ⓜ]
2 Rävåla Street
P O Box 102
EE-0090 Tallinn, Estland
Tfn +372 6314251/52
Telefax +372 6314250

Svenska Handelsbanken

Tokyo [Ⓜ]
Toranomon Ishizaka Building 6F
4-1-9 Toranomon, Minato-ku
Tokyo 105-0001, Japan
Tfn +81 3 5401 1 3121
Telefax +81 3 5401 3122
+81 3 5405 2761

Svenska Handelsbanken

Warszawa [Ⓜ]
ul. Szpitalna 1, room 16
PL-00-020 Warszawa, Polen
Tfn +48 22 8280191
Telefax +48 22 8280180

Svenska Handelsbanken

Zürich [Ⓜ]
Gotthardstrasse 21
P O Box 4378
CH-8022 Zürich, Schweiz
Tfn +41 1 2871020
Telefax +41 1 2871029

[Ⓜ] = dotterbolag

[Ⓜ] = filialkontor

[Ⓜ] = representantkontor

Produktion: Ulla Jansson Information AB
Foto: Fotojournalisten Victor Lenson Brott
där inte annat anges
Repro: Typografen Text&Bild
Tryck: Tryckcentra AB

